D. FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA,

IN REGALI CANCELLARIA VALLISOLETANA SENATORIS,

TRACTATUS

DE LIBERTATE BENEFICIORUM, ET CAPELLANIARUM RECUPERANDA;

ET QUASI POSSESSIONE PRÆSENTANDI subvertenda.

Opus non minus Prælatis Ecclesiasticis, quàm utriusque fori Judicibus perutile.

Cum Indicibus Articulorum & Rerum notatu digniorum.

LUGDUNI,
Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXXII.

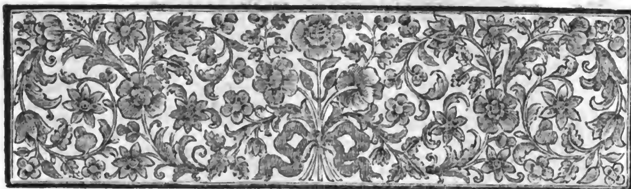
CUM PRIVILEGIO REGIS.

INDEX
Articulorum hujus Tractatus.

Anti-

TRACTA-

TRACTATUS DE LIBERTATE BENEFICIORUM ET CAPELLANIARUM RECUPERANDA.

ET DE QUASI POSSESSIONE præsentandi subvertenda.

ARTICULUS I.

Consuetudo legitimè adquisita in Tribunali Ecclesiastico exequendi sententias in provisione Capellaniarum, non obstante appellatione, laudabilis est, & justa, & probata per actus positivos continuatos vim legis habet; & ubique servanda, tam in Tribunalibus superioribus, quàm in Consilio Regio, & Cancellariis, super causis ad eas delatis per viam violentiæ.

SUMMARIUM.

1 *Utilitas hujus Tractatus commendatur profuturi tam in judiciis Ecclesiasticis, quàm in Cancellariis.*

2 *Est exclusivus quasi possessionum juris præsentandi, dum agitur de libertate Beneficii.*

3 *Subtiliter hauritur ex visceribus materiæ juris patronatus.*

4 *Hoc tractatu cessabit contagium præsentationum ad jus patronatus usurpatum.*

5 *Brevis proponitur species litis, ex qua hauritur iste Tractatus, & n. 6.*

7 *Appellatio à sententia lata super provisione beneficii simplicis, est legitima quoad utrumque effectum.*

8 *Limitatur nisi consuetudo Tribunalis Ecclesiastici ejus executionem admittat appellatione non obstante.*

9 *Consuetudini huic assistit præsumptio juris.*

10 *De consuetudine exequendi sententias si constet Tribunali Regio, vim non fieri, declaratur.*

11 *Consuetudo potest introducere, ut sententia in casu non privilegiato possit mandari executioni, appellatione non obstante.*

12 *Consuetudo exequendi sententiam ejus Tribunalis, ad quod fertur, est attendenda.*

13 *Appellatio est de ordinatoriis judicii, & attendenda consuetudo inferioris à quo interponitur.*

14 *De consuetudine ad statutum valet argumentum, cum ad paria procedant.*

15 *Et quantum ad effectum non differt à consuetudine.*

16 *Consuetudo fortior est statuto.*

17 *Constitutione Synodali potest tolli appellatio suspensiva in beneficiis simplicibus.*

18 *Consuetudo Tribunalis Abbatialis exequendi sententias latas super Capellaniis, constans est, & exuberanter probata.*

19 *Et pluribus causis delatis per viam violentiæ declaratum fuit, vim non fieri attenta consuetudine.*

20 *Officialibus ejusdem Tribunalis attestantibus de consuetudine multum defertur.*

21 *Testibus etiam extraneis attestantibus de consuetudine alicujus Tribunalis datur fides.*

22 *Notariis Tribunalis attestantibus de ejus consuetudine magna fides datur.*

23 *Pars contradicens consuetudini, & nihil probans, succumbit.*

24 *Idem est, non allegare, vel allegare, & non probare.*

25 *Pars, quæ in una causa confessa est consuetudinem Tribunalis, & in altera negat, non auditur.*

26 *Refertur casus, quo Cancellaria detulit consuetudini exequendi sententias, & vim non fieri decrevit, & n. 27.*

1 TRACTATUS iste juridicus, atque magistral s, Tribunalibus Ecclesiasticis, nec non Cancellariis admodum utilis est, illoque consulitur libertati beneficio-
2 rum, & capellaniarum, estque exclusivus quasi possessionis præsentandi ab eo acquisitæ, qui ju-
3 re patronatus caret: & subiliter haustus ex visceribus, & occultis antris materiæ juris patronatus. Sumpta occasione, à quadam lite controversa in Tribunali Abbatiali Diœcesis Compluti regalis inter D. Petrum de Aranda & Figueroa, presbyterum, & Fiscalem, prædictæ
4 Abbatiæ. Variis quæstionibus ornatus omni commendatione, & notatu dignissimis. Quo jam tractatu cessabunt difficilia assiduè contingentia in recuperatione prædictæ libertatis, & contagium usurpationis, atque venenum occultum quasi possessionum præsentandi decipientium viros doctos; facilè, & indistinctè illis deferentes. Ex hac itaque lite mirè, & subtiliter exhaustæ fuerunt omnes difficultates, & quæstiones, quæ ad omnimodam perfectionem novi hujus tractatus desiderantur.

5 D. Petrus de Aranda, præsentatus à D. Joanna Maria de Valençuela contendit, Judicem Ecclesiasticum vim fecisse in exequendo suam sententiam, qua declaravit nullum adesse jus patronatus ad capellaniam, de qua agitur; & nominationem, & collationem ejus pertinere Dignitati Abbatiali, non obstantibus appellationibus ab eis interpositis, eo quod capellania beneficium simplex est.

6 Fiscalis autem Ecclesiasticus constanter prætendit, nullam adesse vim in hujusmodi sententiæ executione, attenta inviolabili consuetudine prædicti Tribunalis Abbatialis.

7 Principium, & regula constans est in jure; sententias latas in contradictorio judicio super capellaniis, & beneficiis simplicibus non posse exequi, nec earum virtute possessionem dari, legitima existente appellatione: hæc namque utrumque habet effectum devolutivum, & suspensivum: ita ad longum præ cæteris comprobamus *in nostris commentariis de Reg. protect. 2. part. cap. 13. per tot.*

8 Attamen ab hac regula, inter alias limitationes, quam patitur; illa principalis, & selecta est, quotiens adest consuetudo, & stylus legitimè introductus in aliquo Tribunali Ecclesiastico exequendi sententias latas in contradictorio judicio super capellaniis, & aliis simplicibus beneficiis non obstante appellatione, quo casu nullum inducitur attentatum, ut pluries declaravit Rota Romana, prout latè videre est penes Lancellotum Robertum *de Attent. 2. part. cap. 12. dub. 48.* Hieron. Gonçales *de Alternat. glos. 9. in annotat. à num. 211.* Dom. Perez de Lara *de Anniversar. & Capella l. 2. cap. 11. num. 13.* Rota *decis. 1153. part. 3. divers.* Nicolaus Garcia *de benefic. 9. part. cap. 4. num. 27.* Resolventes unanimiter, hujusmodi consuetudinem exequendi sententias, & virtute earum mittendi in possessionem capellaniæ, seu cujusvis alterius beneficii simplicis, illos, ad quorum favorem latæ sunt, esse omnino tolerabilem, & laudabilem, quâ revera extante, & legitimè de ea constito, prorsus cessare attentata, & ita fuisse decisum in Rot. *in una Pampilon. parochiali. 16. Junii, anno 1557.* testatur Gonçales *dict. glos. 9. in annotat. à num. 211.* Et in alia Compostellana, de qua testatur Garcia *de Benefic. 9. part. cap. 4. num. 27.* Et ulteriùs stante juris præ- 9
sumptione; quam hujusmodi consuetudo in sui favorem habet, prout videre est infra *in articulo 2. ex n. 59. cum seqq.*

Quapropter si pro hujusmodi appellationis de- 10
latione adeatur Curia Regia, si ex actis apparuerit de hujusmodi consuetudine exequendi sententias: vim nullam esse declarabitur.

Quæ omnia congessimus in Tractatu nostro, *de* 11
Reg. protect. dict. 2. part. c. 13. ex n. 275. cum seqq. Et iterum, *eadem 2. part. c. 8. n. fin.* ibi: *Illud non omittam, quod consuetudo potest inducere, ut sententia aliquo casu de jure communi non privilegiato possit exequi, appellatione non obstante: Anton. Augustin. dec. 3. lib. 1. Marescot. var. resol. part. 2. c. 64. à num. 16. &c.*

Et quod ad effectum denegandæ appellationis 12
suspensivæ sit attendendus stylus, & consuetudo, seu statutum fori, quo prolata fuit sententia, plenè comprobat Rota *in decis. 439. ex n. 13. & seqq.* inter recollectas à Ludovisio Posthio *post tractat. de manutent.*

Et cum appellatio sit de ordinatoriis judicii, 13
debet attendi consuetudo judicii inferioris cujus sententia interposita fuit: ita per duas decisiones Rotæ, tenet Riccius *in collect. 5. part. collect. 2057. vers. Quartum quando fol. 329.*

Et comprobatur propositio hæc, quoniam de 14
consuetudine ad Statutum, valet argumentum, ad paria etenim procedunt. Cyriac. *controvers. 460. num. 16. tom. 3.* Alderan. Mascard. *de Statut. inter. concl. 8. num. 11. ex l. de quibus, in fine, de legib.* Imò Consuetudo fortior est Statuto. Gonçalez *ad Reg. Cancell. gloss. 45. §. 1. num. 78.* Joannes Maria Novarius, *qu. For. 103. n. 2.* Quantum 15
ad effectum non differt ab statuto, ut plurimis DD. comprobat Bobadilla *in. Polit. lib. 2. c. 10. num. 37.* Et pro his omnibus plurimos congerit Giurba *ad constit. Messanens. in proœmio, 1. p. num. 22.* D. Valençuel. Velasq. *in cons. 34. num. 149. & cons. 4. numer. 156. & 157. t. 1.* Surd. *de aliment. tit. 8. privil. 56. num. 27. & in cons. 2. num. 29.* Mar. Anton. *var. resol. l. 1. resol. 1. num. 3.* Scaccia *de appellat. quæst. 2. n. 22.* Et quod Consuetudo æquiparetur Statuto, imò 16
Statuto fortiorem esse consuetudinem: probat Cened. *q. 8. n. 13.*

Sed sic est quod per statutum, sive constitutionem Synodalem potest in beneficialibus, & 17
simplicibus beneficiis tolli appellatio suspensiva, quod sententia diffinitiva executioni mandetur pendente appellatione, ut ad longum per quamplures DD. & Rotæ decis. comprobat (regulam limitans) Gonçalez *de Alternat. dict. gloss. 9. in annotat. ex num. 213. cum seqq.* igitur consuetudo, idem disponens, eundem debet operari effectum.

Quam constans, & inviolabilis sit consue- 18
tudo

tudo immemoriabilis introducta in Tribunali Abbatiali Dioecesis Compluti Regalis exequendi sententias difinitivas latas super capellaniis in contradictorio judicio, atque immittendi praesentatum, cui fit collatio, non obstante appellatione; abundè apparet probata, non solum in hoc judicio, verum & in aliis litibus antecedentib. multis adhibitis Notariorum testimoniis ejusdem Tribunalis, ad petitionem partium litigantium, & earum citationibus, & judicum decretis concessis, in quibus innumerabiles actus positivi longissimi temporis recensentur, & quibus qualificata dicitur consuetudo, eo quod sententiae executae fuerunt appellatione non obstante, de quibus latius infra apparebit *in hoc artic.* I *ex n....cum seqq.*

Et amplius qualificatur consuetudo ex plurimis testibus ejusdem Tribunalis Officialibus nunc existentibus in eo, aliisque, qui quondam fuerunt, qui omnes deponunt de actibus particularibus,
19 in quibus de latis per viam violentiae ad Cancellariam Granatensem, attendentem consuetudinem hanc, & stylum immemorialem, declaravit, vim non fieri à judice Ecclesiastico exequente suam sententiam appellatione non obstante.

Quibus Officialibus, & ministris ejusdem Tribunalis attestantibus de consuetudine ejusdem, maxima fides datur; Gratian. *in dict. discept.* 308.
20 *num.* 16. *&* 17. Ubi etiam de Procuratoribus, & Advocatis, in dicto Tribunali, cum *Bartolo*, *Baldo*, *Socino*, *& Afflictis*, probat Vivianus *de jur. pact. decis.* 14. *numer.* 2. Imò etiam quoslibet testes
21 extraneos deponentes de consuetudine Tribunalis sufficere, probat text. expressus, *in cap. Abbate* 25. *de V.* I. *in vers. Nos igitur depositionibus testium diligenter inspectis, invenimus esse probatum; quod à* 40. *annis, & infrà, Monachi Alciatenses Abbatem sibi de Sancti Bertini Monasterio elegerunt: & infra &c.* & quod ad probandam
22 consuetudinem alicujus Curiae credatur Notariis ejus, & aliis testibus, optima est Rotae *decis.* 704. *ex num.* 4. ubi late comprobat, per Farinac. *part.* 1. *in recent.*

Imò, & quod plus est, in hoc articulo hu-
23 jus litis, cum dict. D. Petrus contradixerit & impugnaverit hanc consuetudinem, cujus contradictio, partibus citatis, fuit admissa, imo quamvis ei assignatus fuit terminus ad probandum suam contradictionem, nullam adhibuit diligentiam, imò primo termino transacto, ad majorem hujus articuli justificationem, novus, & secundus sibi fuit concessus terminus ex officio, & per duo decreta mandatum, sibi tradi acta processus, quae nec accipere voluit, nec aliquid probare intentavit contra hujusmodi consuetudinem constantem, & indubitabilem, probatio consuetudinis existentis firmissima, & secura remansit, deleta contradictione, cum idem sit non allegare, vel allegare, & non probare: *l. si manumissus*
24 2. *C. de lib. & eorum filiis*, latè Gallin. *de V.S. lib.* 5. *cap.* 16. *ex num.* 17.

25 Et quod magis est, in alia capellania, in qua dict. D. Petrus de Arenda obtinuit sententiam favorabilem, ejus executionem petiit virtute consuetudinis vigentis in hoc Tribunali, eodem modo, quo & in eadem capellania, fuisse executam sententiam ad favorem antecessoris, appellatione in contrarium non obstante, imò introducto articulo violentiae in cancellaria fuisse decretum, vim non fecisse Judicem Ecclesiasticum, in exequendo senteotiam, hujus allegationis, & petitionis copia judicis decreto, & parte citata authoritate notarii exhibita, & praesentata est hac in lite. De hac confessione latissimè agitur infra, *in articul.* 2. *ex numer.* 63. *usque ad finem*, ubi comprobatur.

Et iterum in hac eadem capellania, de qua agitur: cum litigaretur, & fuisset lata sententia in favorem Dignitatis Abbatialis, eo quod nullum apparebat jus patronatus, declaratum fuit, nominationem ad Dignitatem pertinere, & facta nominatione executa fuit sententia appellatione non obstante. & causa deducta ad Cancellariam per viam violentiae, clarè apparuit sententiam esse nullam, & appellationem legitimam, eo, quod pars appellans petierat accumulationem alterius litis, quo articulo pendente dicta sententia nulla fuit, & ideo justè Senatus protulit decretum tertii generis, *que reponiendo y oyendo de nuevo a las partes, no hazia el Juez Ecclesiastico fuerça, y se le remitia, &c.* 26

Quibus noviter auditis in contradictorio judicio, & per exactam causae cognitionem, idem judex protulit sententiam, nullum adesse jus patronatus capellaniae declarans, sed ad Dignitatem Abbatialem pertinere nominationem, quam fecit, & hac sententia executioni mandata, data fuit capellaniae actualis possessio nominato à Dignitate, quam possessionem multis annis continuavit absque ulla contradictione, seu appellatione, sed dictae sententiae tanquam justae, & legitimè datae acquieverunt partes, attenta consuetudine; & per obitum hujus possessoris causata fuit vocatio praesens ejusdem capellaniae, de qua controvertitur, cum fuerit ultimus status, & hujus consuetudinis justificatio clarior apparebit *ex art.* 2. *seq. n.* 48. *cum seqq.* ubi de hoc exemplo altiùs tractatur, & aperè ostenditur, indubitanter assistere in favorem consuetudinis habentis ex eo ultimum & immediatum statum. 27

ARTICULUS II.

Responsio ad objectiones ex adverso inaniter oppositas huic constanti consuetudini.

Ad consuetudinis creationem non requiruntur actus positivi judiciales in contradictorio judicio, ex quibus formetur; sed extrajudiciales sufficiunt.

Decreta Regia violentiae super executione sententiarum in capellaniis non sunt capacia ad detrahendum, nec interrumpendum, consuetudinem formatam, & perfectam.

Decreta violentiae lata super repositione executionum sententiarum, quae aliàs de jure *nulla* sunt, non opponuntur consuetudini exequendi *validas*, appellatione non obstante.

Consuetudo exequendi sententias appellatione pendente restringitur ad sententias validas: non tamen extenditur ad *nullas*. Ex quo decreta violentiae lata ex hoc defectu, conformia sunt consuetudinis dispositioni.

SUMMARIUM.

1 *Consuetudo exequendi sententias in capellaniis latas, concludenter probanda est.*

2 *Actus positivos, inductivos consuetudinis, debere fieri in contradictorio judicio, qui tenuerunt.*

3 *Horum Doctorum opinio est communiter reprobata.*

4 *Ad consuetudinem inducendam non requiruntur actus judiciales in contradictorio judicio, juxta receptam opinionem multorum, & num. 5.*

6 *Actus gesti ad introducendam consuetudinem exequendi sententias, sunt judiciales.*

7 *Decreta violentia an opponantur consuetudini exequendi sententias, & n. 8.*

9 *Ad consuetudinem introducendam in aliquo Tribunali, actus positivi ejusdem Tribunalis requiruntur.*

10 *Ad interruptionem consuetudinis semel formata, contrarii actus ejusdem Tribunalis requiruntur.*

11 *Et per contrarium consensum consuetudinem introducentis.*

12 *Consuetudo semel formata non tollitur, nisi eodem modo contrario, quo fuit creata.*

13 *Et cum eisdem contrariis requisitis.*

14 *Solemnitas qua requiritur in construendo eadem requiritur in destruendo.*

15 *Decreta violentia non sunt capacia interrumpendi consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici, & num. 16.*

17 *Tribunali Regio si non constat ex processu delate, de consuetudine exequendi sententias, legitimè vim fieri decernit, absque lasione consuetudinis, & n. 18.*

19 *Constite Tribunali Regio de consuetudine, decreto violentia vim fieri, non tribuuntur defectui consuetudinis.*

20 *Sed defectui substantiali processus ex variis causis, qua assiduè accidunt, impedientibus executionem, etiam in casibus aliàs privilegiatis.*

21 *Sententia nulla non meretur executionem, sed permittit appellationem causantem attentata.*

22 *Decreta violentia lata propter nullitatem sententia non opponuntur consuetudini, qua etiam non admittit executionem sententia nulla.*

23 *Statutum, & consuetudo exequendi sententias appellatione non obstante intelligitur de sententiis validis, non nullis.*

24 *Actus difformes si non sint inter se incompatibiles, non impediunt cursum consuetudinis.*

25 *Actus consuetudini contrarii, si possunt attribui alteri causa, non prejudicant consuetudini.*

26 *Consuetudo semel legitimè formata non interrumpitur per sententiam contrariam.*

27 *Decretum violentia; latum est constito de consuetudine. Ergo consuetudo reprobatur; non valet argumentum.*

28 *Varii sunt casus, ex quibus potest variari dispositio legis, & consuetudinis permittentis executionem sententia, & n. 29.*

29 *Quatuor de rota violentia inferuntur per qua dicitur vim fecisse Judicem in non deferendo appellationibus ab executionibus suarum sententiarum, ut ex causa nullitatum lata fuisse appareat.*

30 *Decretum primum violentia.*

31 *Decretum secundum.*

32 *Decretum tertium.*

33 *Decretum violentia quartum.*

34 *De consuetudine exequendi sententias in litibus super quibus superiora decreta violentia lata fuere, non constitit Senatui Regio.*

35 *Consuetudo consistit in facto, & ideo non prasumitur, nisi probetur, & n. 36.*

37 *Decreta violentia lata propter nullitatem processus conformia sunt consuetudini pariter tunc neganti executionem sententia.*

38 *Sententia lata, termino probatorio pendente nulla est, admittens appellationem suspensivam.*

Cum Iudex debuerit supersedere, ibid.

39 *A Judice procedente, tempore, quo debebat conquiescere, appellatio legitima est.*

40 *Decretum violentia latum ob nullitatem sententia compatitur cum consuetudine, pariter tunc negante executionem sententia.*

41 *Omnis mundi dispositio sive legis, sive, hominis, loquens de actu exequendo, intelligitur de valido, & non de nullo.*

42 *Casus sententia nulla non includuntur in consuetudine, sicut nec in decretis violentia, qua ideo non opponuntur consuetudini.*

43 *Privatio prasupponit habitum.*

Ademptio ejus quod in dispositione non comprehenditur, non operatur, ibidem.

44 *Consuetudo exequendi sententias si non constat Superiori cognoscenti de appellatione, justè super attento declarat.*

45 *Attentati sententia exequenda appellatione non obstante.*

46 *A sententia lata super negotio, quo judex post lapsum terminum probatorium admisit testes nulla est, & admittit appellationem.*

47 *Et si de consuetudine in processu constaret Senatui.*

Et etiam in judiciis, in quibus alias permittitur executio pradicta, nullitas appellationem suspensivam admittit, ibid.

48 *Pro consuetudine exequendi sententias super capellaniis latas: ultimus stat status.*

49 *Pendente articulo accumulationis alterius litis, sententia lata nulla est, admittens appellationem.*

50 *Et quo decreti genere tunc utitur Senatus Regius aditus per viam violentia, & n. 51.*

52 *Ultimus status assistit consuetudini exequendi sententiam in provisionibus capellaniarum.*

53 *Decreta violentia probata in casibus nullitatis processus solum in iisdem casibus interrumperet consuetudinem si illos comprehenderet.*

54 *Actus positivi contra consuetudinem contineri debent intra suos terminos, illos non egrediendo.*

55 *Consuetudo est stricti juris, in qua nihil suppleri debet ultra observantiam.*

56 *Consuetudine contraria, qui se vult juvare non in genere, sed in specie illam probare debet.*

57 *Consuetudo non potest trahi de uno ad alium casum.*

58 *Lex, vel statutum reformatum in parte, in cateris firmum remanet.*

59 Pro

59 *Pro consuetudine probata, præsumit lex eam ex justa, & rationabili causa processisse.*
60 *Præsumptionem juris, qui pro se habet alia non eget probatione.*
61 *Consuetudo exequendi sententias latas super provisione cappellaniarum est laudabilis, & numer. 62.*
63 *Consuetudinem unius Tribunalis confitent pars in una lite, an sibi prajudicet in alia inter diversas partes, quæstio est controversa.*
64 *Confessio partis expressa, & non tacitè inducta ex aliquo actu, præjudicat in alia lite.*
65 *Confessio partis principaliter, & non incidenter facta in uno judicio, sibi prajudicat in alio.*
66 *Confessio partis in uno judicio, si ad aliud trahatur ad eundem finem, & non diversum, sibi præjudicat.*
67 *Confessio partis facta per libellum, in judicio, prodest etiam absentibus.*
68 *Confessio partis in iis, quæ non dependent à sola voluntate ejus sibi non præjudicat, & n. 69.*
70 *Confessio inter prohibitos præjudicat, concurrentibus adminiculis, & n. 71.*
72 *Indignum est viro provido, quod semel confitendo desideravit, iterum impugnare.*

1 Hanc insuper constantem consuetudinem immemorialem exuberanter & concludenter probatam per omnia legitima media, quæ in Jurisprudentia reperiri possunt, & in qua directè verificatur doctrina Gonçalez, & Nicol. Garcia *suprà.* allegatorum, *artic. antecedenti. numer.* 8. Desiderantium veram, & concludenter probationem consuetudinis ad effectum exequendi sententiam in capellaniis, & beneficiis simplicibus non obstante appellatione, voluit adversarius turbidam reddere ex nonnullis fundamentis, totaliter juri, & facto hujus litis contrariis.

2 Inquit igitur primò, hanc consuetudinem non extare probatam, eo quod actus positivi [quorum mentio fit in testimoniis notariorum] non fuerunt gesti in contradictorio judicio, facta per interesse habentes oppositione contra consuetudinem & ea non obstante declaratum fuisse in favorem consuetudinis, ad quod citatur Salazar *de usu, & consuetudine, cap.* 8. *n.* 14. & Posthius *de manuten. observ.* 84. *n.* 72.

3 Horum DD. doctrina, communiter est damnata, & ut falsa reprobata, *Salazar* etenim reprobat expressè innumerabiles penè DD. protinus allegandos pro vera opinione communi. Posthius verò in sui favorem allegat *Gratianum* in duobus locis, *in c.* 604. *n.* 56. *& c.* 738. *sub n.* 10. *& seqq.* Gratianus *in dict. locis,* nec ullum verbum tetigit, tangens, vel concernens consuetudinem, ad quam eum allegat *Posthius*; ideo nec de isto D. manente absque teste, & authoritate, mentio facienda est.

4 Sed quando omnes tres id firmarent, simul eadem damnatione, qua *Salazar*, participes forent: nam veritas est quod ad inducendam consuetudinem, non requiruntur actus judiciales in contradictorio judicio, sed extrajudiciales sufficiunt, ut contra *Salazar* contrarium sectantem acriter insurgunt DD. agentes de interpretatione *l.* 5. *tit.* 2. *p.* 1. post quos abunde Molina *de primogeniis, l.* 2. *c.* 6. *à n.* 27. Flores De Mena *variarum, lib.* 1. *qu.* 1. *numer.* 64. optime Gutierrez *in tract. de tutel.* 2. *part. c.* 1. 32. *&* 33. qui plures alios allegant, Bobadilla *in Politica, l.* 2. *c.* 10. *n.* 40. *&* 41. quos omisit Augustin. Barbos. *in c. Abbate* 15. *num.* 2. *de verbor. signif.* idem tenens cum Flam. Paris. *de resignat. beneficio. lib.* 3. *q. n.* 28. Cevallos (qui pro hac parte innumerabiles penè DD. congessit) *in contra commun. quæst.* 358. Bernard. Græveus *ad practic. Cameræ Imperialis, libr.* 2. *concl.* 31. *ex num.* 117. exactè tractavimus, *in Labirinth.* 1. *par. cap.* 2. *§.* 1. *ex n.* 57. videndi omnino, ex *num.* 46. *cum multis seqq.*

5 Et hanc quoque invenio, bene disputatam à Diana *resol. moral.* 6. *tom. in tract.* 1. *de consuetudine, resolut.* 8. *per totam*: ubi resolvit ad acquirendam, & formandam consuetudinem, non requiri actus judiciales, sed dumtaxat actus extrajudiciales sufficere: allegat *Præposit. Sylvium, Gordonium, Granadum, Loream, Vasquez, Suarez, Sales, Donellum, Osvaldum,* & alios; & cum *Abbate Barbatia, Rocho de Curte, Turzano, & Emmanuele Xuarez.* idem tenet Cenedus, *in quæst.* 45. *num.* 30.

6 Ex quo totaliter manet subversum hoc falsum fundamentum: ultra quod, omnes isti actus positivi sunt judiciales, & in judicio quæsiti; quidam, citatis adversariis interesse habentibus, alii allegati, & non impugnati, ut per nos *loco proximè citato.*

7 Aliud &, minoris substantiæ, adest fundamentum, adductum per adversarium dicentem, hanc consuetudinem non extare probatam ob varietatem actuum in contrarium intervenientium, & quod ultimus actus adest contra consuetudinem.

8 Huic diversitati actuum, vult pars adversa attribuere decreta violentiæ emanata ex Cancellaria Granatensi, ad quam conductæ fuere nonnullæ causæ per viam violentiæ, in quibus quandoque declaratum fuit, vim non facere Judicem Ordinarium exequendo suas sententias, in aliis vero declarasse vim facere, ut deferat, & reponat.

9 Hoc fundamentum somniatum fuit: hîc agitur de quadam consuetudine introducta, & adquisita in Tribunali Abbatiali, exequendi sententias latas capellaniis appellatione qualibet non obstante, & ad hujus adquisitionis, & introductionis effectum præcisè requirebantur actus positivi gesti in eodem Tribunali (qui sunt innumerabiles pene) sicut manifestè apparent ex testimoniis Notariorum ejusdem Tribunalis inferius inferendis ad majorem consuetudinis evidentiam.

10 Atque ideo ad destruendum, & interrumpendum consuetudinem, semel formatam, & legitimè introductam, omnino & præcisè requiruntur alii actus positivi contrarii orti ex eodem Tribunali, non alterius; quia *omnis res per quascunque causas nascitur & per easdem dissolvitur*: *de regulis juris, in antiquis*; atque ideo per contrarium 11 consensum consuetudinem formantis, *l. nihil tam naturale est quàm eo modo quidquid dissolvi, quo colligatum est* 36. *ff. de regulis juris, l. fere* 195. *ff. eodem titul. l. omnia, quæ jure contrahuntur, contrario jure pereunt.* 101. *eodem tit.*

12 Qua ratione consuetudo semel formata, & impleta, nullatenus tollitur, nisi eo modo, quo fuit introducta, & sic per illam contrariam consuetudinem: Salazar *de usu, & consuetudine, cap.* 8.

13 *cap. 8. num. 14. 15. & 16.* Cum eisdem requisitis desideratis in consuetudine affirmativa, & in ejus actibus positivis, ex qua hæc causata fuit: Rota *dec. 62. num. 1. 2. & 4. apud Alexand. Ludovis.* Quamplures Doctores per Surdum, *consil. 252. num. 80. & 81. tom. 2. & cons. 317. nu-*
14 *mer. 3. & consil. 382. num. 4. t. 3.* Eadem namque solemnitas, quę requiritur in construendo, eadem requiritur in destruendo, ex Surdo, locis citatis, *l. Pomponius, §. praterea, ff. de acquirend. possess. l. item veniunt, in princ.* juncto. *§ 1. ff. de petit. hareditat. c. de illis 1. in princ. de desponsat. impuber.* juncto. *c. ultim. eodem tit. lib. 6.* Atque
15 ideo decreta violentiæ emanata è diverso Tribunali, quantumvis contraria, detrahere nequeunt consuetudini alibi introductæ.

Sed adhuc, quando vellemus capacitatem at-
16 tribuere decretis violentiæ Regiis interrumpendi consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici, exequendi sententias latas super provisione capellaniarum, appellatione remota duo casus supponi debent, & necessario distinguendi.

Primus erit, quando lites hujusmodi deferun-
17 tur ad Tribunal Regium, & simul per eas non constat de consuetudine exequendi sententias appellatione postposita [quæ est exceptio regulæ, prout ad longum comprobatum remanet *supr. articul. 1. à principio, & per totum*] & tunc quid mirum, quod juxta regulam juris dentur in Tribunali Regio decreta, vim fieri exequendo, appellatione non obstante, cum illi non constiterit de limitatione Regulæ, hoc est de
18 consuetudine Tribunalis Ecclesiastici, quam propterea delere non intendit, nec illi opponitur, ut inferius dicetur, quo casu intacta, & illæsa remanet consuetudo, quia deficit animus illam impugnandi, sibi ignotam, nam cum consistat in facto, non præsumitur, sed debet probari, ut constat *infrà n. 35. & 36.*

19 Secundus datur casus, quando simul in litibus delatis ad Cancellariam per viam violentiæ, probata accedit consuetudo exequendi sententias in provisione capellaniarum, appellatione non obstante, & nihilominus fertur decretum vim fieri in exequendo sententiam & tunc omnino attendenda est causa, ex qua decretum istud latum sit, cùm temerarium foret illam attribuere defectui consuetudinis legitimè probatæ, quam omnino observare debent cuncta Tribunalia superiora, tam Ecclesiastica, quàm Regia, adita per viam violentiæ, prout abundè comprobatum remanet superius, *art. 1. à princ. & per tot.*

Et tunc accuratè perquirenda erit causa, qua
20 motum fuit Tribunal Regium ad sic decernendum, cum facile non sit, attribuere oppositioni consuetudinis legitimæ, de qua illi constituerit; sed potius aliis variis accidentibus litium, quæ possunt, & assiduè solent accidere, quæ illas annullant, atque sententias vitiant, & justas reddunt appellationes; etiam in casibus aliàs à jure privilegiatis, in quibus non admittitur appellatio; sed ea non obstante, permissa est executio: veluti in executione instrumenti guarentigiati, in remedio *l. fin. Cod. de edicto D. Adrian. tollend.* in causis alimentorum futuro-
21 rum, & in similibus, in quibus si adest defectus substantialis in modo procedendi, sententia est nulla, & prorsus amittit privilegium executionis, quod aliàs de jure habebat, ex quo justa redditur appellatio, quoad utrumque effectum, justeque datur decretum, *vim fieri*, ad latissimè cumulata *in commentariis nostris, de Regia protect. 3. p. c. 9. à princ. & per tot.* Manente legis dispositione illæsa ad alios casus non patientes nullitatem, cum hæ causæ accidentales possint adesse, & abesse, absque legis, consuetudinis seu statuti corruptione, & læsione, iis enim in casibus accidentalibus decreta violentiæ non feruntur 22
contra legem, nec eidem, aut consuetudini opponuntur, sed potius consuetudini conformia sunt: etenim, stante defectu processus, & nullitate sententiæ, nullatenus admittit, nec permittit executionem ejusdem; quia hæc est limitatio constans, qua creatur consuetudo, lex, vel statutum, quoties generaliter disponunt, in aliquibus casibus sententias exequi appellatione non obstante, ut intelligantur de sententia *valida*, sed non de *nulla*: juxta text. 23
expressum, *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re judicata:* Atque abundè comprobata per nos, *in tract. de Regia protect. 3. p. d. c. 9. ex n. 7. & seq. & ex n. 201. cum seq.*

Cum igitur hæc decreta violentiæ latæ ex diversis causis admittentibus de jure appellatio- 24
nem suspensivam compatiantur, cum consuetudine illam pariter admittente, quia actus difformes, si non sunt inter se incompatibiles, non impediunt cursum consuetudinis, prout probat Decius *in cons. 11. num. 12. versic. & advertendum est*, cujus doctrinam secuta fuit Rota *in dec. 396. n. 4. part. 1. in recent. Farin. fol. 323.* Oliverius Beltramin. ad Alexand. Ludovis. *in decis. 192. num. 4.*

Et mirabiliter comprobatur, quoniam actus consuetudini contrarii, quando possunt attri- 25
bui alteri diversæ causæ, non præjudicant consuetudini, nec contra eam tanquam æquivoci probant, Rota *dec. 28. n. 4. in posthumis Farinac. tom. 1. fol. 269.*

Imò, & quod plus est, quod consuetudo semel legitimè causata, & introducta, non in- 26
terrumpitur per sententiam contra ejus dispositionem latam, sicuti nec legem, juxta doctrinam singularem Glossæ *in l. cum consuetudinis, ff. quæ sit longa consuetudo:* sequitur Bonifacius, *in peregrin. verbo consuetudo, fol. 102. colum. 2. ad fin.* Bobadill. *in Polit. lib. 2. cap. 10. n. 42.* consonat Gloss. *in l. nemo, §. temporales, ff. de regul. jur.* Cancerius *variar. resolut. l. 1. c. 4. de testamentis, 122. ad fin.*

Quibus suppositis non valet argumentum; 27
latum fuit Regium decretum violentia constito de consuetudine: ergo videtur reprobata, quoniam latum fuit ex causa diversa, non impugnata à consuetudine, sed huic conformi, & juxta illam, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse: *l. ad probationem 2. C. de probat. l. non hoc, C. unde legitimi, c. in præsentia, de probationib.* Cum varii sint casus, ex quibus variari potest dispositio consuetudinis, sicut & le- 28
gis, qui omnes virtualiter comprehensi sunt in consuetudine, & lege, concedentibus executionem sententiæ appellatione non obstante.

Et quod diximus de decretis, violentiæ latis in Regio Tribunali, idem potest contingere in ipso Abbatiali Tribunali absque consuetudinis læsione; Judex namque ejusdem, potest sententiæ à se latę executionem denegare, eo quod apparet nulla ex defectu processus, quod pror-

prorsus conforme est ipsi consuetudini.

29 Tota hæc juridica consideratio mirè convenit quatuor decretis Regiis, in quibus, vim fieri, decrevit Senatus, quorum mentionem faciunt Notarii; & quæ sibi minùs attente vult adversarius adaptare. Sed ut evidenter appareat, in nihilo opitulari consuetudini exequendi sententias latas super capellaniis in Tribunali Abbatiali, ad literam inferuntur, & causæ, ex quibus lata fuere, examinantur, & variis juris fundamentis exornantur, ne amplius adversarius occasionem sumat illam turbandi.

Decreta violentiæ.

ET ut consuetudo hæc fortior, & efficacior appareat, quatuor inferuntur decreta, in quibus determinavit Senatus Regius, vim fecisse Judicem Ecclesiasticum, in non deferendo appellationibus interpositis à sententiis latis in provisione capellaniarum, ut juxta factum processuum delatorum ad Senatum Regium constet manifestè fuisse decreta lata ex defectibus substantialibus, impedientibus de jure executionem, & permittentibus appellationem, quoad utrumque effectum; admodum conformia consuetudini ad ipsum appetenti.

Primum Decretum.

30 *DA testimonio Augustin Guerrero, notario desta Audiencia, como en el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundo Bartolome de Silo, à que se opusieron don Antonio de los Rios y D. Francisco Mazuelos, à cuyo favor se se sentencio; y aviendose apelado de ello se hizo la colacion, y dio la possession a dicho don Francisco Mazulelos. en 12. de Enero de 1632. el qual pleyto se llevò* por via de fuerça, *a pedimento del dicho don Antonio de los Rios, y en la Chancilleria à 26. de Febrero de 1632. se declarò, que en no otorgar el Iuez Ecclesiastico las apelaciones interpuestas, haze y comete fuerça, aunque aqui fue por una nullidad notoria, como espendiente el articulo de prueva passo el Iuez Ecclesiastico a pronunciar sentencia, como consta del mesmo auto de la Chancilleria, que està en el pleyto viejo. fol. 112.*

Secundum Decretum.

31 *EL segundo es un testimonio, que dà Christoval Nuño de Medrano, Notario de esta Abadia, còmo en el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundò Miguel de Mora, à quee se opusieron los Licenciados Bernabè Cubero, y Pedro Duran, en que se diò sententia à favor del dicho Bernabè Caberò, a quien se hizo la colacion, y diò la possession y aviendo apelado, y ganado letras del señor Nuncio, el dicho Pedro Duran pidio se revocasse por atentado lo despues de echo, y executado de las apelaciones interpuestas, y aviendole repuesto y dado por atentado el Iuez de apelation, apelo de ello el dicho Bernabè Cubero, y lo llevò por via de fuerça à la Chancilleria, y se declarò en ella en 7. de Enero de 1628. el Iuez no hazia, ni cometia fuerça en no otorgar las apelaciones interpuestas de aver dado por atendado lo executado despues de aver apelado, consta del pleyto viejo, fol. 108.*

Tertium Decretum.

DA testimonio Iuan Nuño de Medrano, Notario, como en el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundo Pedro Fernandez de Alcaraz, à que fueron opositores don Pedro de Aranda, y don Alvaro de Valençuela, à quien se hizo colacion, y diò la possession sin embargo de apelacion, que interpuso el dicho don Pedro de Aranda, el qual lo llevò por via de fuerça y se declarò en la Chancilleria, hazia, y cometia fuerça el Ecclesiastico en no otorgar las apelaciones al dicho don Pedro, que las otorgasse, y repusi esse los despues de ellas hecho, y executado, consta del pleyto viejo, fol. 106. 32

Quartum Decretum.

EN el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundò Diego Monte, sobre que es el pleyto, en la vacante antecedente, a que se opusieron don Diego Clavijo Civico, y el Licenciado Alonso Colodrero, aviendose dado sentencia à favor de la Dignidad Abacial, y por devoluta la dicha Capellania, y hecha la colacion, y dado la possession al nombrado por la dicha Dignidad: se apelo, y dixo de nulidad, por averse pedido acumulacion de un pleyto al pendiente, sobre que se formò articulo, y sin averse hecho la acomulacion, ni pronunciado sobre este articulo, ni citado para la sentencia à las partes; passò à pronunciar sentencia difinitiva, y a su execucion, se llevò por via de fuerça, a pedimento del dicho don Diego Clavijo; se declarò en la Chancilleria, que reasumiendo en si el Ecclesiastico la juridicion, y oyendo de nuevo a las partes, no hazia, ni cometia fuerça; lo contrario haziendo, la hazia; assi consta del dicho auto en el pleyto viejo, fol. 194. 33

Omnia hæc quatuor decreta violentiæ, quando in se fuissent capacia impugnandi consuetudinem completam, & formatam per immemoriale tempus in Tribunali Ecclesiastico [quæ non sunt, ut per varia fundamenta remanet probatum *suprà, in hoc 2. art. ex numer. 15. cum sequentib.*] nihilominus omnia una solutione, & responsione generali omnibus conveniente, dissolvuntur, ea nempe, ut in nulla eorum lite delata ad Cancellariam, constitit Senatui de consuetudine, nec in ulla fuit allegata, nec probata, prout apparet ex eisdem certificationibus, & testimoniis Notariorum, quibus utitur adversarius. Consuetudo enim consistit in facto, quæ non præsumitur, sed præcisè debebat probari, ut nota esset Senatui Regio: *ut supra hoc art. 2. ex num. 17.* absque qua justissimè præ oculis habuit jus commune admittens regulariter appellationem à sententia super capellania lata, habente utrumque effectum, devolutivum, & suspensivum; *ut supr. articul. à principio*: ex quo defecit animus se opponendi consuetudini contrarium dictanti ex defectu scientiæ, & notitiæ. *l. si per errorem ff. de jurisdict. omn. judic. cum vulgaribus.* 34 35 36

Sed ultra hanc generalem & communem responsionem, singula decreta speciale, & particulare habent responsum, prout breviter per quodlibet discutietur: in quibus etiam data, & supposita notitia Senatus Regii consuetudinis exequendi sententias appellatione non 37

 obstante;

obstante: eo quod quilibet processus delatus per viam violentiæ, consuetudinis Tribunalis Ecclesiastici probationem simul continebat: Adhuc decreta præfata violentiæ consuetudini non opponebantur, imò cùm ea compatiebantur, eo quod etiam in illis casibus consuetudo negat executionem sententiæ, & admittit appellationem, tanquam legitimam ob processuum defectus insanabiles, & sententiarum nullitatem, juxta ea, quæ viriliter comprobata remanent *hoc eodem art. 2. ex num. 20. cum seqq.* quæ omnia verificantur in eisdem violentiæ decretis, prout ex quolibet apparebit de jure, & de facto.

38 Et quantum attinet ad primum, de quo *sup. num.* 30. super processu inter D. Antonio de los Rios, & D. Franc. Mazuelos, justè censuit Senatus vim fecisse Judicem Ecclesiasticum in exequendo, & non deferendo, eo quod tulerat sententiam diffinitivam pendente termino probationis, ex quo nullitas sententiæ manifestè apparebat, cujus executio evidenter attentata erat atque appellatio legitima, quoad utrumque effectum, cùm termino pendente debebat judex supersedere, juxta textum *in l. si sive par, C. de dilationib.* quam in iis, in quibus versamur, terminis, exactissimè exornat Sebastian. Vantius *de nullitat. sentent. ex defectu jurisdiction. Ordinar. ex num.* 157. *usque ad num.* 161. & nos *in tractat. de protect. Regia* 3. *part. c.* 9. *numer.* 31. *&* 32.

39 Et quoniam à Judice procedente tempore, quo debebat conquiescere, appellatio legitima est quoad utrumque effectum, cùm processus, & sententia interim lata, sint nulla ipso jure & causent attentata, magnam Doctorum catervam congessimus *in Labyrinth.* 1. *part. cap.* 10. *ex n.* 97. *cum seqq* ubi memorantur alia tria loca nostra in hujus doctrinæ comprobationem, procedentis in judiciis quantumcumque privilegiatis, & aliàs, nullitate cessante, non admittentibus appellationem suspensivam, *ut in dict. cap.* 9. *ex nu.* 99. *cum sequentibus.*

40 Hoc igitur violentiæ decretum justissimè latum, tantùm abest, quod opponatur consuetudini, quin imò conforme prorsus est consuetudini, quæ pariter negat executionem sententiæ nulliter latæ, & appellationem suspensivam admittit, prout probatum remanet *suprà, ex num.* 20. *&*
41 *seqq.* & quia omnis mundi dispositio, sive legis, sive hominis loquens de actu exequendo, intelligitur de *valido*, non de *nullo* amplissimè egimus *in tractatu de protect. Regia*, 3. *part. cap.* 9. *ex n.* 9. *cum multis sequentibus.*

42 Comprobatur hæc uniformitas inter decreta violentiæ, & consuetudinem, nam si casus sententiæ nullæ non comprehenduntur, nec includuntur in consuetudine, imò ab ea prorsus excluduntur, eodem modo, quo decreta violentiæ impossibile est, ut consuetudini opponantur, contra text. *in l. decem* 117. *ff. de verbor. obligation. l. Titio usufructus ff. de conditionib. & demonstrat. l. remitti, ff. de jurejurand. l. manumissiones, ff. de just. & jur.* Nam privatio præsupponit habitum, &
43 ademptio ejus, quod in dispositione non fuerat comprehensum, nihil operatur, nec detrahit; *l. l. legata inutiliter* 14. *l. cum servus* 15. *l. & si transferam* 20. *& l.* 21. *ff. de adimendis legatis.* Quare hæc decreta violentiæ omnino uniformia sunt consuetudini, & cum ea compatiuntur, manente consuetudinis dispositione illæsa, & intacta ad cæteros casus in ea comprehensos, omni cessante repugnantia, prout remanet hactenus comprobatum.

Quantum ad secundum decretum violentiæ, 44
de quo *suprà num.* 31. nihil ad nos pertinet, nec percutit punctum, de quo agitur; nam super sententia collationis illius capellaniæ, executioni mandatæ per Ordinarium non fuit causa delata ad Senatum per viam violentiæ, sed tantum per appellationem devoluta fuit ad Nuntii Tribunal, quam delegavit cuidam judici, coram quo de attentato dictæ executionis dictum fuit per appellantem; altera verò pars non allegavit, nec probavit consuetudinem vigentem in Tribunali Abbatiali, nec aliter de ea ex processu constitit Judici: ideo Judex sequendo juris regulam, de qua sursum, *articul.* 1. *ad principium*, justè executionem sententiæ collationis attentatam declaravit; nam si de consuetudine hac sibi constitisset, eam omnino sequi tenebatur; ad latè comprobata in *artic.* 1. *ex n.* 7. *cum seqq.*

Ab hac attentati sententia fuit appellatum, 45
quam nihilominus idem judex delegatus executioni mandavit, & delata causa ad Cancellariam per viam violentiæ, justissimè Senatus decrevit violentiam abesse à judice delegato exequente suam sententiam attentati: clari namque juris est, sententiam affirmativam latam super attentato, de jure tanquam privilegiatam exequi posse appellatione non obstante, prout latissimè post longam disputationem comprobamus, *in tractat. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 12. *per totum*: Quapropter decretum istud violentiæ, nihil conducit, nec punctum, de quo agimus, percutit, cum latum fuerit in casu omnino diverso super sententia attentati tantum, justè lata per judicem, cui non constitit consuetudo Tribunalis Abbatialis.

Ad tertium decretum violentiæ, de quo *suprà num.* 32. accedamus, in quo asseverandum erit ejusdem esse qualitatis, cujus & pri- 46
mum, licèt ex diversa causa: nam licèt notarius, in suo testimonio, dumtaxat meminerit sententiæ collationis, & possessionis traditæ capellaniæ, super qua litigabatur, appellatione pendente interposita ab alio litigante, à quo delatus fuit processus ad Cancellariam per viam violentiæ, ubi decretum fuit Judicem Ecclesiasticum vim fecisse in exequendo, & non deferendo: Attamen in hac relatione notarius omisit causam, super qua fundabatur principaliter querela violentiæ, atque processus circumstantiam, quæ omnino justam reddebat appellationem (quantumvis de consuetudine constaret) ea est etenim, prout ex eodem processu constat, nam causa ad probationem inter litigantes recepta cum certo termino, eo jam transacto, judex ipse Ecclesiasticus alios unius partis novos testes recipit, altera contradicente, & impugnante; in quo causæ statu judex ipse protulit sententiam super causa principali, quam executus fuit appellatione interposita non obstante; delatoque processu ad Cancellariam per viam violentiæ, justè decrevit, vim fieri, eo quod sententia nulla erat manifestè, & ab ea appellatio legitima fuit causans attentatum evidens: nam à sententia lata super

negotio,

negotio; quo judex admisit testes post lapsum terminum probatorium, tanquam ab inordinato processu, legitima est appellatio quoad utrumque effectum, ut per plures DD. Scaccia *de appellationibus q. 17. limit. 27. membr. 7. numer.* 40. *&* 41.

47 Quæ doctrina æqualiter procedit, quamvis ex processu constaret de consuetudine Tribunalis Ecclesiastici exequendi suas sententias appellatione remota, & pendente, [de qua non constabat, ut ex eodem processu apparet] adhuc tamen præfata doctrina locum habet in omnibus judiciis privilegiatis, in quibus aliàs cessante nullitate processus, permittitur executio sententiæ, appellatione non obstante: ut in terminis firmat Bald. *in l. post sententiam 9. numer. 7. &* 8. *Cod. de sentent. & interloqu. omn. judic.* Aufrerius *ad Capellam Tholosan. dec. ult. n.* 3. Ozascus *decis. Pedemontan.* 25. *sub num.* 14. *vers. contrarium:* Vestrius *in Praxi Romana Curia. l. 7. c.* 1. *sub num.* 8. *vers. Et quamvis:* Cæsar Contardus, *in l. unica limitat.* 5. *num.* 13. *C. si de momen. possess.* Scaccia, *dist. quæst.* 17. *limit.* 7. *membro 7. ex num.* 41. *& seqq.* Ex quibus patet dictum decretum violentiæ, latum non fuisse in contrapositionem consuetudinis, sed ex nullitate, & defectu processus, & sententiæ, cujus nec consuetudo admittit executionem: ad latè comprobata circa primum decretum, *ex num.* 38. & superius, *ex num.* 16. Et quo actus iste positivus evanescit ex eisdem fundamentis, quibus & primus.

48 Accedat quartum decretum, de quo *suprà, num.* 33. quod pro se justè adduxit Dignitas Abbatialis, quantumvis pars adversa pro se, & in sui favorem altiùs illud extollat, asseverans, esse actum positivum ultimi status contra consuetudinem, cui standum. Cum potius sit directè contrarium suæ intentioni, absque ulla ponderatione, sed fideliter relato facto processus juxta attestationem notarii illud referentis & prout fideliter retulimus *suprà, articulo* 1. *ex num.* 26. *& seq.*

49 Pendente articulo cumulationis alterius litis petitæ ab uno ex litigantibus cum debita pronuntiatione, eo quod substantialis esset negotio principali, de quo agebatur & in qua Pars præcipuè jus suum fundabat, super qua cumulatione judex tenebatur cognoscere, & prius pronuntiare supersedendo in judicio principali, præcipitanter, & inordinatè, judex sententiam definitivam protulit; quam (cum nulla fuisset ipso jure ex latè deductis superiùs *ad primum decretum, ex numer.* 38. *& ad tertium, ex num.* 46.) executioni mandavit appellatione non obstante.

50 Delato processu ad Cancellariam Regiam per viam violentiæ latum fuit decretum tertii generis, *que reponiendo el Juez, y oyendo de nuevo à las partes, no hazia fuerça y se le remitia el processo, y no lo haziendo, la hazia que otorgasse, y repusiesse.* Judex acceptans primam partem alternativæ decreti, audit noviter partes cum plena causæ cognitione, qua legitimè conclusa, sententiam definitivam protulit declarans nullum jus patronatus ad Capellaniam adesse, sed ad collationem pertinere Dignitatis Abbatialis, quam sententiam juxta Tribunalis consuetudinem, executioni mandavit, termino ad appellandum pendente in favorem Clerici nominati per Abbatem; provisus quietè possedit per multos annos, quousque per ejus obitum causata fuit præsens capellaniæ vacatio.

Dicat nunc adversa pars, quid reperiet in 51 hoc decreto violentiæ, quod suæ intentioni assistere possit; Quidque ex eo deduci, quod in minimo repugnet consuetudini? Decretum remisit causam eidem Judici Ecclesiastico, ut noviter procederet & audiret litigantes, attenta nullitate primi judicii, cui etiam consuetudo resistebat, & pariter negat sententiæ nullæ executionem, atque ideo tantum abest, quod ex dicto decreto violentiæ possit induci contrarietas cum consuetudine, sed potius omnimoda uniformitas inter se: juxta latissimè comprobata in *hoc* 2. *articulo.*

Attento igitur progressu præfatæ litis, clarè, & manifestè ex eo deducitur, ultimum sta- 52 tum assistere consuetudini, & eam favere, eò quod judex legitimè in causa denuò procedens protulit suam sententiam, & illam executioni mandavit pendente termino ad appellandum, attenta dispositione consuetudinis, quibus omnibus acquieverunt litigantes, nulla facta conditione, nec delatione processus per viam violentiæ ad Senatum Regium, sed immissus in possessionem capellaniæ, eandem quietè possedit per multos annos, usque ad obitum, atque ideo ultimus hic status qualificat consuetudinem, & illi evidenter assistit.

Et ad perfectionem prædictorum, & majo- 53 rem stabilitatem hujus inviolabilis consuetudinis, non est omittenda alia subtilis consideratio; nam quando vellemus dare capacitatem decretis violentiæ ad interrumpendam consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici [quod viriliter negatur ex supra dictis, *ex n.* 9.] & insuper vellemus in consuetudine admittere comprehensionem, etiam sententiæ nullæ, ita ut simul, & indistinctè consuetudinis dispositio locum habeat, & executionem permittat, & attribuat, tam sententiis nullis, quàm validis, & legitimè latis [quod iniquissimum, & nefandum foret] adhuc decreta præfata violentiæ non possent in totum destruere consuetudinem, sed in illa tantum parte, qua consuetudo admisisset executionem sententiæ nullæ, ejus dispositione illæsa manente, quoad sententias validas, manifestè probatur; nam decreta violentiæ dumtaxat expedita fuere in casibus, quibus detegebatur nullitas sententiarum, prout hactenus apertè vidimus; ergo isti actus [quando eos vellemus admittere, uti positivos in contraventionem consuetudinis] solum possent operari, & opitulari consuetudini respectu sententiarum nullarum, quas falso supponimus in ejus dispositione esse comprehensas, & simul inclusas.

Nam isti actus violentiæ positivi, consuetudini repugnantes, debent restringi, & se 54 continere intra terminos suæ observantiæ; debetque limitari contraria hæc consuetudo intra terminos positivos, ex qua voluit formari, absque eo, quod eorum terminos egrediatur; juxta text. *in cap. fin. de consuetudine,* Alex. *consil.* 110. *Adeo gravis, num.* 15. *volum.* 6. & ex Bart. *in l.* 2. *vers. Si quis hoc interdicto, ff. de itinere, actuque priv.* tradit Rolando à Valle *consil.* 94. *num.* 19. *vol.* 2. *cap. quoad translationem*, ubi Abb.

Abb. *nota fin. de offic. legati.* Menoch. *de ret. poss. remed.* 5. *num.* 62. Greg. Lopez. *in l.* 24. *tit.* 11. *part.* 4. *gloss.* 1. Ant. Gabr. *l.* 6. *concl. tit. de praescript. concl.* 2. *num.* 14. quia ut tradit Bald. *in l. illud, n.* 9. *C. comm. utriusque judicii*, *Consuetudines restringuntur per actus ex quibus inducuntur, ut proprios facti terminos non excedant, ex l.* 1. *Julianus*, *ff. de itinere*, *actuque privat.* Bald. sequitur Rolando à Valle *cons.* 69. *numer.* 31. *volum.* 3. Menoch. *ubi proximè, num.* 63. D. Valençuela Velas. *in cons.* 8. *num.* 24. 25. 26. *& seqq. tom.* 1. Et idem dixit Rota, apud Alexand. Ludovis. *decis.* 161. ex Bart. ubi proximè, & ex Bald. *cons.* 275. *circa fin. l.* 2. Natta *cons.* 555. *post num.* 5. Aimon. *consil.* 30. *num.* 5. Quòd consuetudo sit stricti juris, & in ea nihil supple-
55 ri debeat ultra observantiam, & ubi non disponit consuetudo, nec nos disponere debemus. Consuetudo etenim non debet habere majorem potestatem, quàm usus ei concesserit, Socin. Jun. *cons.* 101. *num.* 23. *l.* 2. post Bald. *in cap.* 1. *in princ. colum. ult. versic.* *Adde quod actus: de his, qui feudum dare possunt.* Gratian. *discept. tom.* 2. *cap.* 88. *numer.* 18. Et ipsemet Bald. *in consil.* 27. *volum.* 1. dixit. *Quod consuetudo tantum habet, de potentia, quam de actu, & usu habet.* Surd. *cons.* 325. *num.* 13. Pedemont. *decis.* 29. *num.* 26. Felin. *in cap. audítis*, *num.* 5. *de rescript.* quos referens sequitur Rota, penes Farinac. *dec.* 288. *num.* 4. *part.* 1. *in recent.* Mantica *dec.* 10. *num.* 10. *&* 11. Tondut. *quaest. can. tom.* 2. *p.* 3. *quaest.* 142. *n.* 9.

56 Hincque est, quod qui consuetudine contraria se juvare voluerit eam non in genere, sed in specie probare tenetur ita ut percutiat eundem casum controversum, per plures Rotę Alexand. Ludov. *decis.* 61. *num.* 1. 2. *&* 4. ubi Oliverius, *num.* 15. *& decis.* 45. *num.* 6. & ibi Beltramin. *numer.* 8. Surd. *cons.* 313. *num.* 32. *& cons.* 371. *num.* 2. *cons.* 382. *num.* 4. D. Valencuela *dict. cons.* 6. *ex num.* 24. *cum seqq. tom.* 1. *& in consil.* 34. *num.* 163. *& in cons.* 4. *numer.* 44. *& consil.* 8. *num.* 29. *Gratian. discept. tom.*
57 1. *cap.* 79. *num.* 10. quia non potest trahi de uno casu ad alium casum, Maresc̄ot. *var. resolut. l.* 2. *cap.* 100. *num.* 4. Cavaler. *dec.* 638. *num.* 3. Tondut. *dict. quaest.* 142. *num.* 9. *& quaest.* 146. *num.* 9.

Ex quibus manifestè sequitur quod haec decreta violentiae [quando capacia forent controvertendi consuetudinem] deberent se continere intra suos limites, & omnino restringi ad sententias nullas, dumtaxat reformantia in eisdem casibus consuetudinem generalem Tribunalis Ecclesiastici (dato casu, quod in ea includerentur, & super illis indistinctè consuetudo disposuisset) manente ipsa illaesa, & intacta in caeteris, quoad sententias validas, in quibus, ut dictum est, dumtaxat disponit.

58 Quia quando lex, vel statutum reformatur, seu revocatur in parte, in caeteris firmum remanet, plurima congessimus, *in tract. de retent. Bull.* 2. *part. cap.* 31. *ex n.* 101. *cum multis seqq.* pro quibus est text. elegans, *in l. alumna*, §. *qui filias, ff. de adimen. leg.* ibi: *Non à tota voluntate recessum videri, sed ab iis tantum rebus, quas reformasset: l. tribuimus, §. de milit. test.* text. *in l. cum hic status*, §. *si ambo, in fine. ff. de don. inter vir. & uxor.* ibi: *Qui quasdam res ex iis, quas donaverat, legasset, quasdam non; videbitur caeteras res ad uxorem voluisse pertinere, l. si ex toto in princ. ff. de leg.* 1.

Ex quibus omninò praeservata remanet consuetudo Tribunalis Abbatialis, ad exequendum sententias validas, latas in provisionibus capellaniarum, appellationibus non obstantibus, absque decretorum violentiae impedimento.

Et ut consuetudo haec omni careat scrupulo, 59
& ut in totum maneat praeservata, satisfaciendum erit aliis inanibus oppositionibus per adversarium consideratis: inquit igitur, in consuetudinis probatione defecisse probare, eam rationabilem esse; non attendens vivas replicationes; una erit, quod consuetudine probata praesumit jus ex justa, & rationabili causa processisse, Bald. *in l. de quibus, ff. de legib.* Alexand. *cons.* 123. *num.* 2. *vol.* 5. Dom. Valençuel. *cons.* 146. *num.* 15. *vol.* 2. *& cons.* 47. *nu.* 4. *&* 5. *t.* 1. Gratian. *discept. Forens. tom.* 1. *c.* 184. *nu.* 22. *&* 23. Et qui pro se habet praesumptionem 60
juris, non eget probatione, *l. fin. in principio, ff. quod metus causa: l. sive nuptura, in fin. ff. de jure dotium l. sive possidetis, C. de probationib.* cum vulgaribus.

Altera erit, nam Doctores omnes loquen- 61
tes, admittentes hanc consuetudinem exequendi sententias super capellaniis latas; expressè affirmant, esse laudabilem, justam, & rationabilem, ob detrimentum notissimum, quod beneficia, & capellaniae ex longa vocatione recipiunt; ut in iis terminis notarunt Hieronym. Gonçal. Nicol. Garc. & alii, qui in individuo allegantur, *in commentariis nostris, de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *numer.* 275. *& num.* 276. Et ut talem qualificavit hanc consuetudinem, Rot. Romana *in duabus decisionib. adductis, d. n.* 275.

Et nullibi potest esse hujusmodi consuetudo 62
tam rationabilis, & justa, quàm in Tribunali Abbatiali, Compluti Regii, ubi Capellaniae totius Dioecesis sunt adeò tenues, ut vix aliqua ascendat ad centum ducata, oneribus deductis, & generaliter decem ducatorum, & inferioris multò valoris sunt, maximo Missarum onere gravatae, quarum sententiae si executioni non darentur, omnes causarum prosecutionem desererent; si obligarentur prosequi appellationes ad possessionis consecutionem post tres sententias conformes, quorum summa paupertas, nullo modo potuisset supportare intolerabiles litium expensas: ex quo capellaniarum causaretur perpetua vacatio, & per administratores, seu Oeconomos gubernarentur in notissimum earum detrimentum: qua ratione attenta, justissimè fuit introducta consuetudo hęc exequendi sententias ritè, & rectè latas.

Dicitur insuper per adversarium, confessio- 63
nem super existentia consuetudinis Abbatialis Tribunalis factam, & expressè allegatam à D. Petro de Aranda in alia capellaniae lite, petente executionem sententiae in sui favorem latae, & apprehensionem possessionis, quam obtinuit, & sibi data fuit non obstante appellatione, ut apparet *supra in art.* 1. *ex n.* 26. Nullatenus posse sibi praejudicare, duplici ratione; prima, quia confessio partis facta in una lite, sibi inter diversas personas non praejudicat: allegat Mascard.

Mascard. *de probationib. conclus.* 368. *num.* 25. [qui quidem in hoc puncto, nec verbum ullum adducit] nec non Petrum Surdum *in consf.* 268. *num.* 116. qui obiter id dixit, qui tamen *Surdus*, magis attentè, & exactè disputans hanc quæstionem, acerrimè contrarium defendit, *in decis.* 309.

Sed ut veritas agnoscatur, dicendum erit; hanc quæstionem, an confessio facta in uno judicio noceat confitenti in alio diverso inter diversas partes, esse admodum controversam, ut agnoscit Noguerol. *allegat.* 29. *num.* 48. Surd. *dict. dec.* 309. *num.* 7. 23. *&* 24. *& per tot.* & est videre per modiernam *ad dict. decis.* 309. *Petri Surdi.*

Nihilominus affirmativa sententia, confessionem scilicet præjudicare confitenti in aliquibus casibus, in quibus planè, & absque contradictione, & controversia currit, qui omnes procul
64 dubio adaptantur huic confessioni D. Petri de Aranda: primus sit, quando confessio fuit expressa, & non tacita ex aliquo actu inducta, & illata, ut ex complurib. DD. firmat Noguer. *dict. alleg.* 19. Et confessio D. Petri de Aranda facta fuit per libellum à se in judicio exhibitum, quæ nec magis expressa, nec magis clara, nec magis qualificata esse potest.

65 Secundus casus, quando confessio facta fuit non incidenter, sed principaliter, prout ista quæ est emanata ad effectum, ut sententia pro se lata executioni mandaretur, & assertivè firmavit, consuetudinem ita esse Tribunalis Abbatialis exequi sententias appellatione non obstante, quæ confessio contra profitentem pariter probat in alio judicio ut post plures ipse Noguer. *dict. alleg.* 19 *à num.* 48.

66 Tertius casus est, quando confessio in primo judicio emanata, ad secundum judicium trahitur ad eundem finem, & effectum, & non ad diversum primi; quod verè verificatur in casu præsenti; cum ad eundem finem, ut exequatur sententia appellatione non obstante: emanavit confessio in illo judicio, quod & in isto idem prætenditur, & ideo confitenti verè præjudicat; sic post alios plurimos declarant Cyriacus *controvers. tom.* 3. *controv.* 447. *n.* 33. *&* 34. Petrus Surd. *consf.* 413. *n.* 24. Mascard. *de probat. conclus.* 33. *n.* 59. *& seqq.* idem Surd. *consf.* 250. *ex num.* 6. *& seqq.* Gratian. *tom.* 1. *discept.* 51. *ex num.* 14.

67 Quartus casus est, quod cum hæc confessio D. P. fuisset facta per libellum in judicio à se præsentatum, tantæ est efficaciæ, ut etiam absentibus proficiat, & ab eisdem in alio judicio eadem possit opponi, & partes ea se juvare possint, ut per *l. jubemus*, *& ibi* notata. *C. de liberali causa l. cum antea*, *§. fin. l. de arbitris*, *l. generaliter*, *C. de non numerata pecun. & cap. per tuas, de probationib.* tenent Alexand. *consf.* 13. incipit, *Ex iis qua*, *n.* 1. *vol.* 1. Cephal. *consf.* 100. *n.* 17. *t.* 1. quos sequitur D. Valençuel. Velazq. *in consf.* 169. *n.* 83. *&* 84. Ex quibus inevitabile, & inexcusabile remanet præjudicium confessionis factæ per adversarium.

68 Protervè insistit adversarius in se excusando à præjudicio præfatæ suæ confessionis; asserens, tunc non præjudicare confessionem; quando id, quod confitetur, non dependet à sola voluntate confitentis, ad quod nulla adducitur doctrina, nec poterit, quæ casui nostro adaptari possit.

Verum est, quod in certo, & speciali casu tantum; confessio ejus, quod non pendet à potestate confitentis, non valet, nempè inter personas prohibitas donare, & disponere ad Tertii præjudicium, latissimè Ddm. Valençuela *in consil.* 174. *ex numer.* 13. *usque ad numer.* 28. & nos, *in Labyrinth.* 2. *part. cap.* 10. *ex num.* 33. *& ex num.* 51. Quæ doctrina extra nostrum casum est, & nullo modo applicari potest. 69

Sed & adhuc in prædicto casu, quando cum confessione inter prohibitos concurrunt alia adminicula, valida est confessio, & probat inter illos, ut ex Noguerol. *allegat.* 10. *ex num.* 23. *cum seqq. & allegat.* 20. *num.* 68. *& allegat.* 32. *num.* 23. *&* 24. Et quando in terminis hujus doctrinæ versaremur; nulla confessio poterit inveniri tam adminiculata, quàm ista adversarii, in qua virtute consuetudinis, quam allegavit, adeptus est executionem suæ sententiæ favorabilis, & possessionem capellaniæ actualem, termino appellationis pendente, adminiculata etiam innumerabilibus actibus positivis comprobatis, & multitudine testium Officialium ejusdem Tribunalis, & aliorum affirmantium, hujusmodi consuetudinem vigere in dicto Tribunali à tempore immemoriali, ut *in art.* 1. *in hoc.* omni contradictione cessante comprobatum remanet efficaciter. 70 71

Et certè indigna res est viri providi, velle nunc impugnare id ipsum, quod suo ore semel confessus est, & petiit, & sibi concessum fuit: contra quem acriter insurgit, & meritò, text. *in l. generaliter* 12. *§. sed juramento*, in hæc verba: *Quis enim ferendus est, ad appellationis veniens auxilium in iis, qua ipse facienda procuravit*, & paulò pòst, ibi: *Cum nimis crudele sit, parti, qua hoc detulit, propter hoc ipsum, quod judex ejus petitionem secutus est, superesse provocationem*, *C. de rebus creditis*, text. *in l. non erit* 5. *§. dato*, *ff. de jurejurand.* quæ jura latè exornamus post plurimos doctores, *in tract. de potest. Regia*, 2. *part. cap.* 1. *ex num.* 165. 72

Ex quibus omnibus hæc consuetudo omnibus suis partibus constans, & ab omnibus impugnationibus defensa, securè currere debet, & inviolabiliter observari, cùm justè admittat executionem sententiarum in capellaniis appellatione non obstante.

ARTICULUS III.

Consuetudo exequendi sententias super capellaniis latas, quantumcumque constans sit; non operatur in latis contempto jure patronatus; seu quasi possessione præsentandi, legitimè adquisita.

Super capellaniis ab origine fundatis, absque jure patronatus, nec quasi possessio præsentandi, nec præscriptio cadere potest.

Quantumvis immemorialis sit, si de origine libertatis ex fundationis instrumento apparuerit.

SUM.

SUMMARIUM.

1 *Sententia nulla non includuntur in consuetudine permittente executionem, sed ab ea excluduntur.*
2 *Sententia collationis lata, spreto jure patronatus, & quasi possessione præsentandi legitimè quæsita, nulla est ipso jure.*
3 *Et ab ea appellatio admittenda, quoad utrumque effectum.*
4 *Nisi appareat nullum adesse jus patronatus ab origine executionis capellaniæ.*
5 *Quasi possessio præsentandi non admittitur contra Ordinarium agentem de libertate beneficii, & capellaniæ, & n.6.*
7 *Factum litis breviter refertur, & quo jure prætendentes jus præsentandi, comparuere.*
8 *Contradictio fiscalis negans existentiam juris patronatus, & per consequens, nec esse posse gentilitium.*
9 *Probatio, quæ non percutit casum, & punctum, de quo agitur, nec prodest, nec suffragatur, & n.10.*
11 *Ad juris patronatus existentiam, & pertinentiam attendendus est tenor instrumenti fundationis capellaniæ.*
12 *Clausula fundationis inserta. & n.13.*
14 *Ex simplici clausula fundationis absque alia solemnitate, prætendere quasi possessionem præsentandi inane est, & n.15.& 16.*
17 *In hac capellania ab origine fundationis defuit jus patronatus.*
18 *Jus patronatus non adquiritur ex sola fundatione, absque Ordinarii consensu, & approbatione, & n.19.*
20 *Ius patronatus non assumit initium à fundatione, sed à consensu Ordinarii.*
21 *Ius patronatus non præsumitur creatum in fundatione, nisi expressè ex ea appareat.*
22 *Interim remanet in juris terminis simplicis donationis, aut legati pii cum onere Missarum.*
23 *Ius patronatus non accedente authoritate Episcopi non potest dici esse in hæreditate fundatoris.*
24 *Ius patronatus non probatur ex fundatione sola, nisi accedat consensus Ordinarii.*
25 *Consensus Ordinarii requisitus ad creationem juris patronatus, non inducitur ex amissione præsentationum ab eo facta.*
26 *Rei non existentis in rerum natura quasi possessio acquiri non potest.*
27 *Nec seminarii nondum erecti.*
28 *Super non ente, nec possessio, nec præscriptio cadere possunt.*
29 *Contra actionem nondum natam præscriptio dari nequit.*
30 *De libertate beneficii quandocumque constiterit, præscriptio de nihilo servit.*
31 *Et si sit immemorialis.*
32 *Præscriptio non prodest præscribenti jus patronatus, docto de contrario initio libertatis.*
33 *Ultimus status juris præsentandi non attenditur, constito de origine libertatis beneficii.*
34 *Verum esse non potest, quod falso nititur fundamento.*
35 *Non entis nullæ sunt qualitates & qualitas non potest esse sine subjecto.*
36 *De non ente ad ens non potest fieri transitus.*
37 *Ius patronatus an præscriptione acquiri possit, quæstio est controversa.*
38 *Negativam quis tuetur.*
39 *Contrariam, præscriptione acquiri posse, qui teneant.*
Tertia opinio distinguens verior, communis, & receptior est, ibidem.
40 *Iuspatronatus à principio creatum authoritate Ordinarii, ut tunc contra patronatum admittatur præscriptio.*
41 *Iuspatronatus ab initio non ortum, nec creatum ex defectu consensus Ordinarii, nulla præscriptione quæri potest.*
42 *Nisi accedat tempus immemoriale cum continuatis præsentationibus, & bona fide.*
43 *Præfatam distinctionem sequuntur innumerabiles penè Doctores, & n.44.*
45 *Quasi possessio, nec præscriptio nulla potest cadere super jure patronatus, ab origine non creato.*
46 *Quotiescumque ex instrumento fundationis constiterit, ab initio non fuisse ortum jus patronatus, præscriptio immemorialis nihil prodest, & n.47.& 48.*
49 *Adducitur ad idem Rota decisio, alias etiam referens.*

VEllet fortasse adversa pars asserere, quod quantumcumque consuetudo exequendi sententias appellatione non obstante, firma sit, & constans; nihilominus si sententiæ ipsæ ex aliquo substantiali defectu nullæ appareant, eo quod non ritè, nec rectè latæ fuerint, nullo modo executioni tradi valent, appellatione obstante, quia sententia nulla, nullam meretur executionem, ex textu expresso *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re judicat.* quam limitationem exactè examinavimus, & exornavimus, in *tractat. de protect. Regia, 3. part. cap. 9. à principio, & per tot.* Imò tales sententias nullas nullatenus inclusas esse in consuetudine, sed ab ea prorsus repulsas, & non admissas abundè resolutum fuit *art. 2. ex num. 20. cum seqq. & ex num. 64. cum seqq.* quod verissimum, & innegabile est: Sed sic est, quod hæc sententia de qua agitur in hac lite, & collatio capellaniæ facta ab Ordinario Ecclesiastico est nulla, eo quod capellania sit jurispatronatus, sitque Domina Joanna Maria in quasi possessione præsentandi, necnon ejus pater, ut clarè constat ex actis: Ergo sententia, & collatio Ordinarii, nulla est ipso jure, spreto jure patronatus, & quasi possessione patronorum: textus est expressus *in cap. decernimus, 16. qu. 7. cap. cum Bertoldus, de re judicata*, plurimis Doctoribus exornamus, & comprobamus, *in tractat. de protect. Regia, 3. part. dict. cap. 9. ex num. 119. cum multis sequentibus*: ubi etiam ex hac nullitatis causa justam, & legitimam esse appellationem, quoad utrumque effectum, Judicemque Ecclesiasticum, vim committere notoriam illi non deferendo. 1 2 3

Hoc argumentum verissimum est in se, sed non adaptabile casui, ac terminis hujus litis, cum ex ea evidenter constet, hanc capellaniam non esse juris patronatus, nec adfuit, nec adest

adest patronus, qui habeat, nec habere possit quasi possessionem præsentandi, & quando aliquam fortè adquisisset de facto, hæc non posset
5 impedire Ordinarium Ecclesiasticum, quo minus iure proprio capellaniæ collationem faceret, facta contradictione juris patronatus, & ejus existentiæ, constitóque de libertate capellaniæ, manifestè cum ab origine suæ creationis nulli subjecta fuit oneri patronatus, nec impostesum prætensa patrona, nec ejus prędecessores nec jus patronatus, nec quasi possessionem juris præsentandi consequi, nec adquirere potuerunt, & per consequens justissimè denegata fuit præsentato per illam institutio. Ex quibus sequitur, sententiam, nec non collationem factam ab Ordinario in extraneum, non posse nullitati pręfatæ subjici, nec appellationem interjectam suspendere ejus executionem attenta dispositione consuetudinis Tribunalis Abbatialis, inviolabilis.

6 Hæ omnes hujus responsionis ad argumentum ad *principium hujus 3. Articuli*, per nos considerata particulæ illæsæ, & inoffenso pede currunt, ac singulæ invincibiliter probabuntur inevitabilibus juris fundamentis, prout clarè apparebit *in hoc 3. & aliis articulis sequentibus*, qui omnes diriguntur in defectum juris patronatus, & ejus existentiæ, nec non in totalem ruinam quasi possessionis pretensæ, & allegatæ ab asserta patrona.

7 Ad quæ in primis supponendum erit, in facto hujus litis, ut vacante hac capellania per obitum D. Didaci Clavixo, nominati à Dignitate Abbatiali, virtute sententiæ translatæ in rem judicatam, & edictis appositis, D. Joanna comparuit asserens, esse patronam, esseque in quasi possessione præsentandi; eo quod pater ejus in duabus vacationibus præcedentibus præsentaverat ad hanc capellaniam, & propterea eidem, tanquam consanguineæ proximiori fundatricis, jus patronatus pertinere, sicuti de facto præsentavit D. P. de Aranda. Comparuere insuper alii, asseverantes sibi, tanquam consanguineis proximioribus, jus patronatus, & præsentandi pertinere, & ad hunc effectum omnes partes exhibuere, & præsentarunt in judicio clausulas fundationis, protinus inserendas.

8 Comparuit fiscalis Ecclesiasticus, Dignitatis Abbatialis nomine allegans, nullum adesse jus patronatus in hac capellania, quod prætendere possint consanguinei fundatoris, cum capellania à sua origine creata fuisset cum sua libertate, absque onere, & servitute juris patronatus, & dato casu, quod aliquod jus patronatus inesset [quod viriliter negabant] id non poterat esse jus patronatus gentilitium, nec ad generationem fundatoris spectare, prout partes comparentes prætendebant.

Causæ cognitione plenè adhibita, partes singulæ probare certarunt consanguinitatem, erga fundatricem, sed non curarunt verificare juris patronatus existentiam, acerrimè negatam à Fiscali Ecclesiastico: ac simul ultra existentiam probare debebant, jus patronatus esse gentilitium, familiæ fundatricis relictum, tanquam principale fundamentum suæ intentionis, & in
9 quo consistit tota litis difficultas: & ideo probatio quæ non percutit casum, punctum, de quo agitur, nihil prodest, nec suffragatur, Rota per Marescotum, *variar. resolut. l. 1. c. 11. n. 18.* Salicetus, *in l. matrem. Cod. de probationib.* Bartol. *in l. non solum, §. sed ut probari, ff. de novi oper. nuntiat.* Jason, Zucardus, & alii, *in Rubri. C. qui admitti:* Decius *in cap. in præsentia, n. 13. de probation.* Aymon. *cons. 6. n. 106.* Riminald. junior. *cons. 39. num. 28. 29. libr. 1.* Mascard. *de probationib. concl. 824. n. 16.* Surd. *decis. 75. num. 10. & cons. 135. num. 55. l. 1.* Gratianus, *tom. 5. disceptat. 874. n. 43. & 44. & cap. 721. n. 33. tom. 4.*

Prædictarum partium prætensio hæc semper exasperata visa fuit, & à toto juris fundamento 10 aliena, cum capellania hæc à sua origine creata fuit libera, & liberæ collationis, & absque onere, & umbra juris patronatus, & casu negato, quòd aliquod adesse potuisset, nec est, nec esse potuit gentilitium, nec reservatum generationi, & familię fundatricis, & ut hæc, & dicenda, clariùs & fundamentaliter appareant, Clausulæ fundationis ad litteram inseruntur, quibus nituntur partes adversæ, quas in judicio ipsæmet præsentarunt.

In hac etenim materia juris patronatus exis- 11 tentiæ, & pertinentiæ, ad unguem attendendus semper erit tenor instrumenti fundationis, ut advertit Bald. *in cons. 312. lib. 2.* Alexand. *in cons. 170. num. 5. & seqq.* Alban. *cons. 51. ex num. 4. cum seqq.* Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 211. num. 270.* Julius Vivianus, *in praxi juris patron. l. 4. c. 2. n. 3.* & ex aliis decisionibus, animadvertit Rota, penes Farinac. *in recentior. tom. 1. decis. 496. num. 12.*

Clausula Petri Montis.

HE pagado, è cumplido todo lo que yo mando por este mi testamento, mando, que el remanente que fincare de mis bienes, muebles, como rayzes, que los tenga, e se mantenga con ellos Urraca Alonso de Aranda, mi señora, y madre, para su vida en que se mantenga, e despues de su vida, todos los bienes que de mi quedaren, sean dotados con alguna parte, è otre de sus bienes, que ella nombrare, y señale para una Capellania, segun, y en la forma que lo ella mandare, è ordere en su testamento de postrimer a volun ad, o en su vida, à la qual mi señora pido que lo assi haga, e cumpla: para lo qual la encargo la conciencia, para que ella con mis albaceas nombren, y certifiquen la dicha Capellania, en que forma se ha de servir: y si la dicha mi señora madre de sus bienes no diere, y dotare pare la dicha Capellania, mando, que mis albaceas se apoderen en fin de los dias de la mi señora madre en los bienes que à mis pertenecieren, è de mi quedaren, è los doten para la dicha Capellania, nombrando las Missas que se han de dezir. E mando, que dicha mi señora madre no pueda vender, ni empeñar cosa de los dichos mis bienes. 12

Clausula matris, in qua capellaniam fundat.

MAndo, que por quanto yo tengo de mi hijo Pedro Monte, que Dios aya los bienes que le pertencieron aver de su padre, que Dios aya, que de ellos y de los mios, que se haga toda la hazienda un cuerpo, è el quinto de todo ello, ése de para una Capellania è mando, que se saquen de ello la pia causa de mi anima, e mandas è lo otro que lo den al Capellam que sirviere la dicha Capellania, y mando que se haga un Calix conque se sirva la dicha 13

Capellania, è se pague de mis bienes, è assi confio por la clausule del dicho testamento.

14 Ex hac simplici clausula, absque alia authoritate, & solemnitate certant adversæ partes, sibi pertinere jus patronatus ad præfatam capellaniam, & quod illius adquisierunt quasi possessionem, eo quod præsentaverant duabus vicibus in capellaniæ vacationibus.

15 Qualificatumque mansisse jus patronatus ex duabus visitationibus ad dictam capellaniam factam per Visitatorem Ecclesiasticum.

16 Et quod ab hac sua quasi possessione, nec ceciderunt, nec illam amiserunt ob sententiam contra se latam in antecedenti vacatione, qua declaratum fuit, nullam habuisse quasi possessionem præsentandi, sed jus nominandi capellanum ad Dignitatem Abbatialem pertinere, ea motæ ratione, quod dicta sententia lata fuit ob jus devolutum, quæ pro sola illa vice potuit prætensis patronis præjudicare, non tamen in vacationibus subsequentibus, prout ita est.

17 Cunctæ hæ allegationes adversæ partis evanescunt, quia omni juris fundamento carent, in hac etenim capellania à sua origine, nunquam adfuit jus patronatus, super quo potuisset cadere, nec acquiri quasi possessio, nec ex hac formari, aut noviter creari jus patronatus, etiam per longissimum tempus plurimis ornatum actibus positivis.

18 Nam licèt verum sit, quod ex fundatione, & dotatione capellaniæ potuit adesse capacitas formandi,& acquirendi jus patronatus fundatori, id tamen dumtaxat intelligitur quando cum fundatione, & dotatione, concurrit simul consensus, & licentia Ordinarii, illam authorantis, & non aliter, ut ex quamplurimis Doctoribus, & Rotæ decisionibus comprobant, nemine reluctante, August. Barbos. *in tractat. de officio, & potestate Episcopi, tom. 2. allegat.* 70. *num.*20.& post plurimos alios Julius Vivianus, *de jure patronat.l.*2. *cap.* 1. *ex num.*8. *cum seqq.* ubi reddit rationem, *quia cum jus istud sit spirituale, non potest laicus propria authoritate spiritualia sibi attribuere.*

19 Et cum hæc capellaniæ fundatio reperiatur simplex, absque authoritate, licentia, & consensu Ordinarii Ecclesiastici nunquam potuit creari jus patronatus, quod fundatori adquiratur: ita Felinus, *in cap. ex parte, el.* 2. *n.* 2. *de rescriptis*,cum aliis per Rotam, *decis.* 361. *num.* 13. *part.* 2. *recentior.* Lotterius, *de re beneficiali, l.* 1. *quæst.* 5. *num.* 56. *cum seqq.* Barbos. ubi proximè, *dict. alleg.* 70. *sub n.* 35. *vers. Illud demum pro complemento.*

20 Et quod fundatio capellaniæ, & adquisitio juris patronatus non assumat initium ante consensum, & approbationem Ordinarii, probat Rochus de Curte, *de jure patronat. in verbo, pro eo, quod Diœcesani, num.*1.*vers.Hinc aliàs*; Lambertinus, in eodem tractatu, *l.*1.*part.*1. *quæst.* 2. *art.* 11.*num.*3.*vers.Quarto elicitur*,quod referens comprobat Rota apud Farinacium, *dec.*561.*n.*3.*in recent. tom.*2.*fol.*440.

21 Cùm maximè verum sit, quod dum expressè non constat de juris patronatus creatione, & existentia; nullatenus præsumitur creatum in fundatione; ita ut bona relicta pro capellania libera, & absque onere juris patronatus præsumantur: ut probat Rochus de Curte, *de jure patron. verb. & dotavit*, Lambertin. *in eodem tractat. l.* 1. *art.* 1. *qu.* 6. *n.* 3. Cephalus *conf.*680. *num.*1.*tom.*5.quos sequitur Mieres *de majoratu*, 4. *part. quæst.*10. *n.*15. Seraphinus, *dec.* 1353.*n.*1. *&* 2. August. Barbos. *de offic. Episcopi, tom.*2.*allegat.* 72. *sub num.* 20.

Interim verò remanet in terminis meris cujusdam simplicis donationis, & simplicis legati pii gravati oneribus Missarum, & Anniversarii perpetui, Rebuffus *in prax. tit. qua res instituant beneficium, num.* 10. Lotterius, *de re beneficiali, dict. quæst.*5.*num.*55.*&* 56.Barbos.*dict.allegat.*70.*sub n.* 35. *vers. Illud demum.* 22

Quod & in tantum procedit, ut interim dum licentia, & authoritas Ordinarii Ecclesiastici non intervenit, hoc jus patronatus non dicitur esse in hæreditate fundantis capellaniam, cùm à die consensus, & non antea initium assumat; ut rectè affirmat Lambertin. *de jure patron. quæst.* 2. *art.* 11. *num.* 2. Vivianus, *eodem tractat. lib.* 2. *cap.*1.*num.*14. quos sequitur Barbos.*dict. alleg.* 70. *num.*24. & probant cæteri Doctores, proximè allegati ex *n.*18. 23

Et ad hoc propositum nullum confert *Rota decis.* 360. apud Cardinal. Manticam, quæ *nu.* 5. ita ait: *Nec ad rem pertinet, quod testator voluerit quandam capellaniam dotare: quia debet probari dictam capellaniam fuisse dotatam, hoc est, bona ei fuisse assignata, & Episcopi consensum accessisse: c. nobis, & ibi omnes, de jure patron. Rochus de Curte, de jure patronat. in verb. pro eo quod diœcesanus, n.*2.*& in quæst.*10.*n.*19. *&c.* 24

Et iste consensus, & Ordinarii approbatio, nullatenus inducitur ex eo solo, quod Ordinarius admiserit præsentatos ab asserto patrono, dando illis titulum, & institutionem, atque Capellaniæ possessionem: nam adhuc ex iis actibus non inducitur consensus & approbatio juris patronatus, prout ad longum, & efficaciter comprobatur inferiùs, *artic.* 14. *per totum.* Quare hæc capellaniæ fundatio semper ab origine mansit cum libertate, absque præciso, & omninò necessario requisito ad creationem juris patronatus. 25

Ex quo evidenter infertur, quod si in hujus capellaniæ fundatione à sua origine deficit juris patronatus creatio, & ortus; vana erit prætensio partis adversæ asseverantis, se acquisivisse quasi possessionem juris patronatus, cujus existentia si deficit, quia in rerum natura non est, impossibile est acquirere quasi possessionem aliquam, *l. Pomponius, §. fin.* ubi Aretinus, *in princip.ff.de acquirend. possess.* Bald. *in Rubric. de causa poss. & propriet. num.* 11. *&* 13. Paz. *de Tenut. num.* 33. ultra quos idem probant in terminis Nicol. Garcia, *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *n.*190. *& seqq.* Hieronym. Gonçalez, *in regula* 8. *Cancellariæ, gloss.* 5. *§.* 7. *num.*68. *& seqq.* Rota *decis.* 835. *part.* 3. *in recent. & decis.*361.*num.*3.4. *&* 5.*part.* 2. *in recent.* Dicentes, quod possessio non potest acquiri Seminarii nondum erecti, argumento textus, *in l. quidam referunt, §.* 1. ibi: *Quia hæres, ad quem sermonem conferat, in rebus humanis non est.* Et in principio, ibi: *Nullius momenti est ff. de jure codicillor.* text. *in cap. ad Audientiam*, ibi: *Cum nulli Canonici adhuc ibidem existant, quibus privilegium concedatur: de Eccles. ædifican. cap. Abbate sanè, §.nec pro eo,* ibi, *Præsertim quia Monasterio, quod nondum erat, aliqua donatio fieri non valebat: de sent. & re judic. lib.* 6. conducit Rota *in dec.* 332. *Alexand. Ludovis.* 26 27

Ludovis. ex num. 1. ibi *impossibile est enim, sepulturam, quæ non est in rerum natura, possidere.* Et loquendo in jure patronatus, quod non existit pulcherrimè loquitur *dec.* 381. *per totam, ejusdem Alexand. Ludovisii.*

28 Et quemadmodum super non ente non cadit possessio, ita nec præscriptio, *l. sicut, Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annor.* Censius, *de censib. qu.* 98. *n.* 59. Decianus *cons.* 13. *num.* 51. *lib.* 2. Bart. *in l. pignori ff. de usucapionibus*, Azevedus *in l.* 6. *num.* 8. *tit.* 15. *lib.* 4. *recopilat.* nos, in *Labyrint. credit. part.* 3. *cap.* 1. §. *unic. num.* 28. Quia sine possessione præscriptio non procedit, ex *regula juris.*

Quibus adde Doctores *in l. filius familias*, §.
29 *divi, ff. de legatis* 1. Dicentes, quod præscriptio dari non potest contra actionem, quæ nata non est; exornant Castrens. *in cons.* 466. *à n.* 2. & 3. *l.* 2. Baldus, *de præscriptionibus*, 1. *part.* 6. *part. principalis, num.* 15. & 16. Alexand. *cons.* 101. *num.* 21. *l.* 7. Molina *de primogeniis, lib.* 4. *c.* 16. *n.* 13. Peregrinus *de fideicomm. art.* 41. *n.* 16. & 17. Surd. *cons.* 276. *num.* 11. *lib.* 2. Gratianus *discept.* 577. *n.* 44. qui multos allegat, Cyarlinus *controvers. forens. cap.* 107. *n.* 62.

30 Et hinc est, quod quandocumque constiterit de initio libertatis beneficii, & capellaniæ, eo quod ab origine non fuit affecta jure patronatus, sed in statu libertatis creata; præscriptio de nihilo deservit, & quandocumque potest impugnari dictum jus patronatus, Rotæ *decis.* 254. *numer.* 9. *p.* 3. *l.* 3. *diversorum*, Abbas *in cons.* 61. *sub num.* 6. *vers. Item antiquitas facti*, Decius *consil.* 400. *num.* 8. optimè Craveta *cons.* 248. *sub num.* 13. *versiculo, Respondeo, quod præmissa.* Menochius *cons.* 409. *num.* 8. Lotterius *de re beneficiali, l.* 2.
31 *quæst.* 7. *ex num.* 31. *cum seqq.* ubi reddit rationem, *ex numer.* 35. in hæc verba: *Ratio distinctionis est, quia dum prætenditur jus patronatus de jure communi ab immemoriali, & simul supponitur status libertatis ab initio, resultat manifesta contradictio in objecto: quod est intolerabile*, ubi plurimis comprobat, qui *num.* 38. & 39. ita prosequitur: *Ridiculum enim est, beneficium ab immemoriali esse patronatum, & simul constare de libertate; non minus quàm si quis eandem mulierem, & eodem tempore, ut liberam & nuptam admittat: prout ait Pomponius, in l. Titia* 99. *vers. Ridiculum est enim, ff. de conditionib. & demonstration. atque ita hoc casu nullius est momenti probatio per testes super immemoriali, tenuit Rota apud Seraphinum, decis.* 1367. *sub num.* 1. *vers. Illud maximè urget: consuluerunt, etiam in una Cantiachensi Episcopat. Boteratus* 2. *Maii* 1616. *coram bona memoria Buratto, &c.*

32 Et insuper, quod juris patronatus præscriptio nunquam prosit præscribenti, quoties constiterit de contrario principio, seu præcedenti statu libertatis beneficii, probant per Burattum *decis.* 172. *numer.* 2. Barbos. *ad Concil. Trident. sess.* 25. *de reformatione cap.* 9. *num.* 21. & *num.* 16. Et in comprobationem hujus singularis doctrinæ plurimi alii Doctores, & Rotæ decisiones adducuntur *infrà, ex num.* 37. *cum seqq.*

33 Et quod dispositio text. *in cap. consultationibus, de jure patronatus*, per quam admittitur, & præfertur is qui habet ultimum statutum, & quasi possessionem præsentandi ad beneficium; locum non habeat, nec procedat quando constet de statu beneficii antecedente, ac de vera ejus origine, firmat Valascus *in axiomat. litera U. n.* 153. & *ex n.* 151. *per* Rotæ *decis.* 188. *n.* 1. *part in recent.* eandem limitationem assignat Augustin. Barbos. *axiom.* 219. *num.* 3. Nam verum esse non 34 potest, quod falso nititur principio; *l. cum filius*, §. *hæres, ff. de legatis* 2. Craveta *cons.* 1000. *pro Genere, n.* 37. Anton. Monachus *decis. Florentin.* 48. *n.* 6.

Quibus favent jura, & axiomata vulgaria, 35 quod non entis nullæ sunt qualitates, & quod qualitas non potest esse sine subjecto, nec accidens sine substantia, de quibus Barbosa *in axiomat. verb. Qualitas*, & verbo, *Accidens*, & verbo, *non entis:* quia de non ente ad ens, non potest fieri tran- 36 situs; *Nos, in tractat. de supplication. ad sanctiss.* 2. *part. cap.* 54. *num.* 8. ad quod non est omittenda doctrina nostra, *in Labyr.* 2. *part. cap.* 10. *num.* 96. & 109. pluribus comprobata Doctoribus videnda.

Ad omnia, & singula, quæ dicta sunt *in hoc* 37 *articul.* 3. mirabiliter conducit illa quæstio admodum inter Doctores controversa, an jus patronatus præscriptione acquiri potest? Negativam 38 validissimis fundamentis amplectitur Archidiaconus *in cap. hortamur.* 71. *distinction.* quem alii sequuntur.

Contrariam tamen, imò jus patronatus quæri 39 posse præscriptione, acriter defendit Joannes Andreas *in cap. querelam, super verbo, populis, de electione, & in cap. unic. in fin. eodem titul. lib.* 6. & plenius *in regula, quod alicui gratiosè conceditur, de regulis juris in* 6. Contrariis fundamentis respondens, sicuti utriusque opinionis Doctores plenè recensent Rochus de Curte *in tractat. de jure patron. verbo, ipse, vel is, quæst.* 36. *ex num.* 82. per *multas column.* nec non Joan. Francisc. Baldus, *in tract. de præscriptionibus*, 1. *part.* 5. *pars. princip. qu.* 9. *per totam.*

Tertia tamen opinio est inter præfatas distin- 40 guens, [quæ, & verior, & magis communiter recepta est,] ut scilicet, aut jus patronatus fuit à principio formatum, & creatum, & in esse jam productum authoritate & consensu Episcopi, ut tunc contra patronum possit ab alio præscribi, & consuetudine cum bona fide per tertium adquiri.

Aut juspatronatus non fuit ab initio creatum, 41 nec natum ex defectu authoritatis, & consensus Episcopi ad illud de jure requisiti, ita ut ab initio beneficium, seu Capellania fuerit erecta, & fundata in libertate; ut tunc nullo tempore præ- 42 scribatur patronatus, nisi accedat tempus immemoriale cum pluribus, ac continuatis præsentationibus cum bona fide.

Hanc distinctionem firmavit Joannes Andr. *in* 43 *locis proximè relatis:* Joann. Andream sequuntur Anton. & communiter omnes Doctor. *in dict. c. querelam*, Cardinal. Florentinus *in Clemen. in plures, in* 5. *quæst. de jure patronat.* & subdit ita tenuisse *in dict. cap. querelam*, eandem distinctionem sequitur Abb. Panormit. *in cap. sanè, de privilegiis.* referens Joann. Andr. *in dict. cap. quod alicui*, idem tenet ipse Abb. *in cons.* 76. *incipit, Invocato Christi auxilio, in vers. Circa primum, volum.* 2. dicens, quod ista opinio Joan. Andr. tanquam communis servatur in judicando, eandem distinctionem sequitur Felinus *in tractat. quando litera Apostolica novant patron. Ecclesiarum, in ultima columna:* dicens in consulendo, & judicando non esse recedendum ab opinione Joan.

Joan. Andr. sequitur Ludovic. Romanus *in consf.* 368. Alexand. *in con.* 74. *volum.* 4. fuit etiam opinio Speculatoris *in tit. de jure patronatus*, & Franc. Aretin. hanc distinctionem, & plures Doctores referens latè comprobat Rochus de Curte *in tractat. de jure pat.* *dict. verbo*, *ipse vel is q.* 46. *ex num.* 82. & ex *num.* 84. concludit; quod ubi constat, Ecclesiam esse juris patronatus, bene posse currere possessionem, & præscriptionem contra patronum; secus ubi Ecclesia sit libera, vel dubitetur; quia tunc creari, & acquiri jus patronatus per laicum, tanquam res spiritualis non potest, nisi per tempus immemoriale, per quod supplentur solemnitates, & requisita substantialia.

44 Eandem distinctionem post longam disputationem sequitur Baldus *de prasc.* 1. *part.* 5. *part. part. principalis*, *quæst.* 9. *à principio*; eandem sequitur distinctionem, Vivian. *de jure patro.* 1. *par. lib.* 2. *cap.* 9. *ex num.* 10. post Lambertin. *lib.* 1. *quæst.* 30. *art.* 5. *n.* 74. Et referendo opiniones Doctorum in hac distinctione, & opinione, uti veriori, & magis communi, residet Cardinalis Dominicus Tusch. *lit. l. conclus.* 604. *per totam* Covarruv. *in cap. possessor.* 2. *part.* §. 10. *per totum de reg. juris in* 6.

Qui omnes licet in comprobationem plures adducant rationes: tamen nulla aptior, quàm ea, quæ in *hoc tertio artic.* fuit viriliter scripta, ut nec possessio, nec præscriptio possit dari nec admitti in jure patronatus, quòd ab initio non fuit creatum, nec formatum, quæ omnes doctrinæ
45 *in secundo distinctionis membro* mirabiliter conveniunt, cum in eisdem terminis loquantur.

Et quamvis præfati Doctores in *hoc secundo distinctionis membro*, quando ab initio nempe non fuit creatum, nec ortum jus patronatus, admittant præscriptionem immemorialem: illud tamen
46 mirabile, & memoria tenendum simul limitant, & probant, ut quotiescumque per instrumentum fundationis constiterit, Ecclesiam fuisse ab initio liberam, & non fuisse creatam cum servitute juris patronatus, immemorialis præscriptio nihil prodest; sed ut reducatur beneficium ad suum pristinum statum libertatis: probant Alexand. *consf.* 75. *num.* 38. *lib.* 4. Boërius *consf.* 6. *maximè*, *num.* 8. Felinus *in dict. cap. causam*, *colum.* 3. *de præscript.* Balbus *ubi proximè sub num.* 9. Rochus de Curte *dict. verbo, ipse, vel is, dict. quæst.* 36. *num.* 85. *ad finem.* Asserens quod, quando ex instrumento fundationis apparet, non
47 intervenisse consensum Episcopi, & per consequens, nec jus patronatus, immemorialem nihil prodesse contra libertatem beneficii: idem tenet Cardinalis Tusc. *lit.* 1. *dict. consil.* 604. *num.* 7. & ex Cardin. *in Clement. plures*, *num.* 5. *in fine*, & ex Lambert. idem tenet Vivianus *de jure patronat.* 1. *part. lib* 2. *dict. cap.* 9. *num.* 10.
48 Dicentes quod immemorialis nunquam admittenda erit, si ex authentico instrumento constaret Ecclesiam à principio fuisse liberam, in cujus doctrinæ comprobationem plurimæ aliæ congeruntur, idem affirmantes *hoc eodem tertio articulo, ex num.* 30. *vers. Et hinc est quod quandocumque constiterit de initio libertatis beneficii*, &c. Atque ideo cum in nostro casu evidenter appareat, hanc capellaniam fuisse simpliciter fundatam absque authoritate Ordinarii: in ea uti libera nec possessio, nec jus patronatus potuit ullo tempore quantumcumque longissimo acquiri.

Idem probat Rota *in una Lucana juris patronatus*, 19. *Januarii* 1645 & quæ congerit Diana *t.* 8. *ad finem. fol.* 545. dum *in versiculo*, *minus potest dubitari.* firmat post alias Rotæ decisiones, quod jus patronatus acquiri potest per immemorialem præscriptionem, limitat tamen nisi constet de contrario initio libertatis.

ARTICULUS IV.

Quasi possessio præsentandi ad beneficium, & capellaniam, dumtaxat attenditur inter ipsos compatronos, inter quos solùm actum fuit de pertinentia juris præsentandi.

Sed nunquam admittitur, sed potius contemnitur ipsa quasi possessio contra Ordinarium deducentem in judicio libertatem beneficii, & capellaniæ, & impugnantem existentiam juris patronatus.

Tuncque justè denegatur institutio præsentato per existentem in tali quasi possessione.

SUMMARIUM.

1 *Error plurimorum attribuentium indistinctè, & promiscuè robur quasi possessionibus juris præsentandi, adnotatur.*
2 *Quasi possessio juris præsentandi legitimè quæsita juxta juris regulas attenditur inter ipsos præsentantes.*
3 *Et ejus præsentatio inter cæteros præfertur.*
4 *Quasi possessio juris præsentandi de nihilo servit contra Ordinarium contendentem libertatem beneficii.*
5 *Nec adhuc tunc prodest possidenti ad manutentionem.*
6 *Nisi agatur de patronatu Regio, & n.* 7.
8 *Quasi possessio præsentandi admittitur quando jus patronatus non revocatur in dubium.*
9 *Adducitur ad idem pulchra decisio Rotæ.*
10 *Quasi possessio præsentandi attenditur quando judicium non tractatur cum Ordinario.*
11 *Ubi apparet de non existentia juris patronatus quasi possessio juris præsentandi ad nihilum reducitur, & n.* 12. *&* 13.
14 *Quando agitur de libertate beneficii, institutio denegatur præsentato per existentem in illa quasi possessione.*
15 C. consultationibus, de jure patronatus; *non habet locum quando agitur de libertate beneficii.*
16 *De libertate beneficii agitur, quando adest Fiscalis negans existentiam juris patronatus.*
17 *Pertinentiam præsentandi debet præcedere probatio existentia negata.*
18 *Ubi agitur de libertate beneficii, principaliter agitur de jure patronatus.*
19 *Eandem quasi possessionem prodesse contra compa-*

compatronos, & non prodesse contra Ordinarium, repugnantiam pati videtur.

20 *Potest quis justè possidere, quoad unum & injustè quoad alios.*

21 *Ubi concurrunt diversa jura respectu diversarum personarum, eadem res potest diverso jure censeri.*

1 RESolutioni fundamentali, descriptæ *in articulo antecedenti* 3. attribuenda erit quædam admirabilis doctrina admodum conducens rei, de qua agimus, plurimis, etiam doctis viris ignota, errorem patientibus in attribuendo robur quasi possessioni juris præsentandi promiscuè, & indistinctè, & absque casuum discrimine: nempe quod quasi possessio juris
2 præsentandi ad beneficium, & capellaniam, legitimè quæsita juxta juris regulas, tunc attenditur, & suos effectus operatur, quando agitur dumtaxat de pertinentia juris patronatus inter ipsos compatronos, & cui eorum pertineat præsentatio, beneficio vacante; quo casu cum inter ipsos non dubitetur, nec controvertatur jus ipsum patronatus, sed potius supponatur ejus existentia, & entitas, attenditur, & admittitur præsentatio ejus, qui legitimè contra alios compatronos ac-
3 quisivit hanc quasi possessionem præsentandi, cujus etiam præsentatio facienda erit institutio à Prælato, ad *text.* cum materia, *in cap. consultationibus, de jure patronat.* & latè adducta per Noguerol. *allegat.* 28. *ex num* 37.

At verò, quoties dubitatur, & controvertitur entitas, & existentia ipsius juris patronatus si
4 adest, vel abest; & lis agitur cum Ordinario Ecclesiastico negante existentiam juris patronatus, & contendente libertatem beneficii, seu capellaniæ (cui juris præsumptio assistit) & sic ad suam liberam provisionem, & collationem spectare; tunc quasi possessio præsentandi quæsita inter compatronos ad nihilum reducitur & nullius est momenti respectu Ordinarii, cui prætendenti libertatem beneficii, & capellaniæ, nihil officit, nec præjudicat. Imò tunc talis quasi possessio manet annihilata, cum non cadat super vera, & certa existentia juris patronatus, quod non est in rerum natura; in tantum, ut nec adhuc prosit ad manutentionem in præjudicium Ordinarii,
5 ac libertatis beneficii, seu capellaniæ, contra quam nunquam adquiri potuit, quæ nunquam litigavit, nec adfuit liti, seu litibus controversis inter ipsos compatronos, contendentes inter se solos de pertinentia juris præsentandi, prout pluries determinavit *Rota*, hanc distinctionem præ oculis semper habens, ut ex plurimis constat decisionibus congestis à Ludovic. Post. *in tractat. de manutentione, observat.* 32. *num.* 4. *&* 5. in hæc: *Quasi enim possessio juris præsentandi in beneficiis juris patronatus prævalet inter patronos jus prætendentes: Vivianus, de jure patronat. l.* 5. *cap.* 4. *num.* 69. *& ibi Rota decis.* 78. *num.* 8. *Rota in Pisana Capellaniæ, coram Cardinali Blanchetto apud Marquesanum de commissionibus part.* 1. *fol.* 438. *numer.* 1. *& attenditur etiam in terminis Concil. Tridentin. ubi non controvertitur patronatus, sed ejus pertinentia, Rota recent. decision.* 274. *numer.* 11. *part.* 2. *Rota recent. decision.* 179. *numer.* 2. *decision.* 319. *Buratti num.* 17. *&c.* & ipse Posth. *numer.* 26. ita prosequitur in hæc: *Quotiescumque verò non agitur inter patronos de pertinentia patronatus, sed controvertitur ipse patronatus, & agitur de libertate Ecclesiæ, & libera collatione, eo casu post Concil. Tridentinum, non suffragatur pro manutentione sola quasi possessio præsentandi, nisi agatur de jure patronatus Regio: Rota in Braçarensi de Gaufer. coram Cardinali Sacrato, apud Marquesanum de* 6 *commissionib. part.* 1. *fol.* 1054. *num.* 2. *& part.* 2. *& fol.* 488. *numer.* 2. *Cavallerius decis.* 609. *numer.* 5. *&c.* Vivian. *de jure patronat. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 36. ita loquitur. *Tunc autem attenditur quasi possessio, quando constat de existentia juris patronatus: sed controvertitur pertinentia; secus quando dubitatur de ejus existentia, quia tunc sola quasi possessio non suffragatur, nisi verificato jure patronatus cum causa cognitione ad formam Concilii Tridentini: & sufficit ita semel fuisse verificatum, ut in Firmiana, juris patronatus* 17. *Junii* 1588. *coram Cardinal. Pamphil. & in Volaterrana capellaniæ* 28. *April.* 1595. *coram Cardin. Blanqueto, & in Comensi, juris patronatus* 20. *Junii* 1601. *coram Cardin. Seraphin. &c.* Et iterum ipse Vivianus idem per eadem verba, & per easdem decisiones, repetit *eodem libr.* 5. *capit.* 4. *sub numer.* 69. versicul. *Item procedit, quando constat de existentia juris patronatus, & solum dubitatur ad quem pertineat, secus quando non constat de juris patronatus existentia, quia sola quasi possessio non suffragatur, nisi prius verificato jure patronatus, cum causæ cognitione, &c.*

Et quod quasi possessio præsentandi quæsita 7 per unum contra alium patronum prosit ad præscriptionem, intelligatur, nisi de initio libertatis beneficii appareat, probat Burattus *in decision.* 172. *numer.* 2. *& in decision.* 338. *numer.* 1. quas sequitur Barbos. *ad Tridentin. sess.* 25. *de reformat. capit.* 9. *sub numer.* 21. *versic. Et primo probatur, ad finem, & sub num.* 30.

Et quod quando jus patronatus non revoca- 8 tur in dubium, ut tunc dumtaxat prosit quasi possessio præsentandi ad beneficium; optima est decisio Farin. *tom.* 1. *in recent.* 374. *num.* 3. *fol.* 342. ubi idem sæpissimè ita determinasse Rotam, affirmat, *& in decision.* 697. *num.* 2 *eodem tom.* 1. *& in decision.* 548. *num.* 2. *tom.* 2. eandem distinctionem attingit Menoch. *cons.* 90. *n.* 128. *tom.* 1.

Quibus adde pulchram Rotæ decisionem apud 9 Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *decision.* 179. quæ ita ait: *Et non obstat dispositio sacri Concil. Tridentin. sess.* 24. *de refo. tollens quasi possessionem juris patronatus: Quia non habet locum, quando non dubitatur de existentia juris patronatus, sed agitur tantùm de pertinentia inter ipsos patronos, inter quos nihil voluit Concilium innovare, &c.* satis patet sacrum Concilium voluisse providere solùm in casum, quo ageretur de libertate beneficii, & sic de ipsa substantia juris patronatus, non autem de pertinentia inter ipsos. *&c.* Eadem Rota apud Farinacium *in posthumis, dict. tom.* 1 *decision.* 132. *num.* 6. illic: *Rota resolvit coram Antonio Augustino, quasi possessionem præsentandi contra Ordinarium apponi non posse, nisi appareat legitimè de existentia juris patronatus, & coram Groppero decision.* 157. *inter manuscriptas diversorum. &c.*

Hanc doctrinam etiam obiter attingit No- 10 guerol. *allegat.* 28. ubi postquam fundavit quasi possessionem sui clientuli juris patronatus gentilitii, & *ex num.* 37. quod per eum præsentato debetur

betur institutio, ut doctrina securè curreret, & absque dubio, ita dixit in *numero seq.* 38. & *cum hæc causa non sit cum Ordinario sed inter præsentatos à patronis, non est necessarium existentiam patronatus fundare, cum hoc omnes præsentati fateantur, ut per Barbosam de jure Ecclesiastico, l. 3. cap. 12. nu. 24. &c.* Qui clarè agnovit distinctionem hactenus fundatam *in hoc artic.* 4. Ut non suffragetur quasi possessio præsentandi contra Ordinarium; postquam liti se opposuit pro libertate beneficii recuperanda.

11 Hæc doctrina prorsus destruit intentum D. Joannæ Mariæ, & per eam præsentati; tum quia evidenter apparet de non existentia juris patronatus; cum ab origine fundationis hujus capellaniæ defecisset consensus, & authoritas Ordinarii; super quo non potuit cadere quasi possessio, ut firmiter manet comprobatum *in articulo præcedenti 3. per totum.*

12 Adhuc tamen cum quasi possessio, quam habere prætendit Dom. Joanna, fuerit acquisita inter alios patronos, inter quos non fuit deductum, nec controversum ipsum jus patronatus, nec ejus defectus, nec de ejus existentia actum, tunc hæc quasi possessio eidem suffragari poterat adversus cæteros compatronos, contra quos fuit acquisita, agendo solum de pertinentia juris præsentandi.

13 At verò postquam in hac antecedenti vacatione capellaniæ, comparuit Fiscalis Dignitatis Abbatialis pro libertate capellaniæ, negans, & impugnans existentiam juris patronatus, asseverans esse meræ collationis pertinentis de jure, Dignitati Abbatiali, non potest contra eam allegare, & opponere quasi possessionem ex tot Rotæ expressis decisionibus, & maxima Doctorum allegatione, *in hoc 4. art.* & insuper uberrimè dicendis.

14 Meritò igitur in hac præsenti, & in præcedenti vacatione contempta fuit præfata quasi possessio præsentandi, & simul præsentati exclusi ab institutione per eos prætensa, nam quando agitur de libertate beneficii non debetur institutio præsentato ab existentibus in quasi possessione præsentandi, nisi prius plenè, & cum causæ cognitione probetur existentia juris patronatus, & ad possessores prædictos pertinere, prout in iis terminis declaravit *S. Congregatio Concil. Tridentin.* & pluries determinasse Ro-

15 tam, ipsa testatur, *in decision.* 444. *num.*2. post tractatum *Ludovisii Posthii*: & quod *caput consultationibus de jure patronat.* non habeat locum in isto casu, ex aliis probatur, *artic.3. prope finem,* quod facere non curavit, nec Dom. Joanna Maria; nec ab ea præsentatus, nihilominus quod per Fiscalem Ecclesiasticum instantissimè negatum fuit jus patronatus.

16 Et tunc dicitur tractari de existentia juris patronatus, quando aliquis comparet in lite pro defensione libertatis beneficii, seu capellaniæ negando jus patronatus adesse, quo casu prætendens sibi competere, allegans quasi possessionem, clarè, & apertè tenetur probare plenè existentiam: nam dum hæc controvertitur, & de ea dubitatur, quasi possessio, quæ illam supponit nihil suffragatur; quia interim contra se habet præsumptionem juris, assistentem libertati beneficii, & negantem fuisse onere juris patronatus gravatum, prout probatur superius, *articul.* 3. *numer.* 21. nam prætensionem pertinentiæ necessario debet præcedere existentiæ cognitio, & probatio, quoties negatur: pul- 17
cherrima adest decisio Rotæ, Alexandr. Ludov. *decision.* 381. *per totam* prout ibi, *numer.* 2. 3. 4. & 5. ita ait: *Ubi simpliciter fuisset actum de pertinentia juris patronatus, in necessarium antecedens fuit supposita ejus existentia; quia sicut qualitas non potest stare sine subjecto, & substantia, leg. ejus qui in provincia, &c. ita etiam ad cognitionem qualitatis debet præcedere cognitio substantiæ, cùm secundum Philosophum, primò quæratur, quid sit? postea quale sit. Bald. in l. 2. sub numer. 1. vers. Glossa tenet contrarium, ubi etiam Castrens. sub num. 3. versic. Glossa reprehendit, Cod. de bonor. possess. secundum tabulas; nec potest dici probata qualitas, si prius non fuit probata substantia, latè Bald. cons. 465. num. 1. cum multis sequentib. ad numer. 4. Decius consil. 508. numer. 5. Aymon. consil. 21. post numer. 5. unde cum de existentia juris patronatus partes non sint concordes, de ea prius est agendum, &c.* Hactenus de celebri decisione, iis quæ dicta sunt in *hoc articulo* consonante.

Quia in hoc casu, quo defenditur liber- 18
tas beneficii, principaliter agitur, cum plena causæ cognitione jus ipsum patronatus, ut per plura comprobat Lotterius *de re beneficiali, l. 2. quæstion. 13. ex numer. 114. cum multis seqq.*

Sed prius quàm hinc abeamus, difficultas in- 19
gens circa prædicta *à principio hujus 4. articuli,* se offert discurienda: tot Rotæ decisiones, nec non tot Doctorum authoritates, constanter affirmant, quasi possessionem juris præsentandi acquisitam contra compatronos super pertinentia, contra illos possessori prodesse. Eandem tamen possessionem contra Ordinarium tractantem de libertate beneficii nullatenus suffragari, nam eadem possessio sibi ipsi videtur repugnare, cum una, & eadem res non debeat diverso jure censeri, *l. eum qui ædes, ff. de usucapionibus, capit. qui circa, de privilegiis.*

Cui difficultati facilè respondes, si conside- 20
ras, quod potest quis justè possidere quoad unum, & injustè, & vitiosè quoad alium, *l. fin. ff. de acquirend. possess. l. 1. §. fin. ff. uti possidetis, l. eodem titul. l. res alienas, Cod. de rei vendicat.* Marta. *consil.* 94. *numer.* 2. Noguerol. *alleg.* 31. *numer.* 56. & 57. Ludov. Posth. *de manutent. observ.* 40. *ex numer.* 109. Maresc. *variar. resolut. l. 2. capit.* 121. *numer.* 6. Scaccia *de appell. quæstion.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *numer.* 63. & 92. Nos, *in tractat. de protect. Regia*, 4. *part. capit.* 8. *num.* 97. Nam contra compatronos existentes in lite, & se defendentes justa judicatur possessio: contra Ordinarium verò & libertatem beneficii justè injusta dicitur, cum contra Ordinarium, & libertatem beneficii non potuit acquiri, cum non fuerit in lite, nec de libertate beneficii aliàs controversum fuit ac sic nihil mirum, quod eadem possessio diversimodè ope- 21
retur, quia ubi concurrunt diversa jura, & separata respectu diversarum personarum, eadem res potest diverso jure censeri, ut post alios Gonçalez *ad regul. 8. de Alternativis, §. 8. proœmiali, num.* 65. & 70. Giurb. *ad constitut. Messanens. capit. 9. glos.* 10. *ex num.*5. Fusarius *de substitut. quæst.*297. *num.* 24. *ad num.* 28.

ARTI-

ARTICULUS V.

Quasi possessio juris præsentandi ad beneficium, seu capellaniam, nunquam transit in successorem, sivè filium sive hæredem, nisi iste postea illam actualiter apprehendat per præsentationem admissam.

SUMMARIUM.

1 *Tres instantiæ dantur, quarum qualibet destruit quasi possessionem præsentandi, etiam supposita existentia juris patronatus.*

2 *Quasi possessio præsentandi quantumcumque legitimè acquisita per patrem, non transfertur in filium, etiam hæredem.*

3 *Nisi ipse possessionem actualem apprehendat præsentando in aliqua vacatione subsecuta.*

4 *Cum hæredes facti sumus, omnia jura ad nos transeunt, præterquam possessio, quæ nisi actualiter apprehendatur, ad nos non transit.*

5 *Animus, quo retinetur possessio, extinguitur cum defuncto.*

6 *Quasi possessio præsentandi non transit in successorem, etiam filium, etiam stante statuto, ut possessio transferatur in successorem ipso jure.*

Quia tale statutum non admittitur contra Ecclesiam, nec in foro Ecclesiastico, ibidem.

7 *Ex præsentatione facta per filium non admissa, nulla acquiritur quasi possessio.*

8 *Actus quasi possessionis ad sui essentiam requirit, ut sortiatur effectum.*

9 *Actus præsentandi, qui dedit causam liti, non est in consideratione.*

10 *Filia, quæ nititur præsentationibus patris, post cujus mortem non præsentavit, nihil agit.*

Etiam si ipsa filia se hæredem sui patris probet, ibidem.

11 *Possessio patris alia est, alia possessio filiæ, etiam heredis.*

12 *Quasi possessio præsentandi transit in successorem, si jus patronatus sit annexum dignitati, vel majoratui & de ratione.*

13 *Alia est possessio patris, alia filii.*

IN articulo 4. antecedente prorsus destructam reliquimus quasi possessionem juris præsentandi ad hanc capellaniam oppositam per D. Joann. Mariam, & ab ea præsentatum, nunc
1 insuper aliæ tres instantiæ dandæ sunt *in hoc 5. articulo*, & in *duobus articulis sequentibus 6. & 7.* & ex quolibet manifeste apparebit, quod etiam supposito, jus patronatus ortum fuisse ab origine fundationis, (quod negatur) ejusdem D. Joannæ quasi possessio nihil prodesse potest in capellaniæ vacatione, ipsa namque prętendit patri suo acquisitam fuisse quasi possessionem ex duabus præsentationibus, & sic in eandem, sivè ut filiam, sivè ut hæredem transivisse, quæ quidem prætensio vana est.

Nulla etenim in jure constantior, & probabilior regula est, quàm negativa sententia in hoc puncto, communiter comprobata, & à nemine contradicta, quod quasi possessio præsentandi ad beneficium, seu capellaniam quantumcumque legitimè acquisita per antecessorem, non transeat, nec transferatur in successorem, etiam 2
hæredem, nec etiam in filium, nisi ipse successor, 3
seu hæres per se postea possessionem actualem, & cum effectu apprehendat, præsentando nempe ad beneficium in aliqua vacatione, pręsentatione admissa, & effectum sortita: & ut in uno, quamplurimos Doctores referam, accuratè, & plenissime de hoc tractantem Ludovisium Posthium adduco *in tractat. de manutentione, observatione 55. à princip.* omnino ad longum, videndum, & signanter de quasi possessione præsentandi ad beneficium legitimè acquisita per Authorem, ut non transferatur ad successorem; *ex numer. 23. cum multis sequentib.* quamplurimos allegantem Doctores antiquos, & modernos, ac insuper decem & sex decisiones Rotæ, quæ alias plures recensent, juxta text. *in l. cum hæredes facti sumus, omnia jura ad nos transeunt, præterquam possessio, quæ* 4
nisi naturaliter apprehendatur, ad nos non transit. ff. de acquirend. possession. Nam cum possessio animo retineatur, animus in successorem non transfertur, quia cum defuncto animus extinctus fuit & cum eo simul possessio ex- 5
tincta, ideo nulla remansit, quæ transferri possit in successorem, sive filium, sive hæredem, ad quod plura jura, Doctores, & Rotæ decisiones videre est per ipsum Ludovis. Posthium *dict. observat. 55. ex numer. 25. usque ad numer. 32.* amplissimè etiam in nostris terminis Cyarlinus *controversiar. capit. 107. ex numer. 25. cum sequentib.*

Quæ constans doctrina æqualiter procedit, & operatur, etiam stante statuto, aut lege mandante transferri possessionem defuncti in hæredes, 6
vel successores ipso jure: quia non admittitur contra Ecclesiam, & in foro Ecclesiastico: ut post innumerabiles penè Doctores, & decem septem Rotæ decisiones, probat Posthius *loco proximè citato, ex numer. 33.* latissime Cyarlinus *controver. dict. capit. 107. ex numer. 32. & sequentib.*

Quomodo igitur poterit D. Joanna Maria juvari possessione quæsita per patrem suum, cum 7
ipsa pro se nullam apprehendisset in aliqua capellaniæ vacatione, quæ licèt in præcedenti pręsentare tentaverit, non fuit admissa, sed potius expressè repulsa, & ab ea præsentato justè negata institutio constito de libertate capellaniæ, non subjecta, oneri patronatus; & ideo collata fuit de Ordinario assistente liti, & impugnante illud jus patronatus, ab eóque provisus quietè capellaniam possedit usque ad obitum nemine contradicente, nec reclamante, ut videre est infra *in articulo 7.*

Cum actus quasi possessionis præsentandi, ad sui essentiam, & validitatem præcisè requirant, 8
ut sortiti sint effectum, *capit. querelam, de election. capit. consultationibus, de jure patron.* plures per Vivian. *de jure patronat. libr. 5. capit. 2. numer. 12.* Ludov. Posthius *de manutention. observat. 15. num. 8.* Imò ista præsentatio D. Joannæ dedit causam liti motæ per fiscalem illi se opponenti pro libertate capellaniæ, & actus,

b 4 qui

qui dederunt causam liti, non sunt in consideratione ad quasi possessionem quærendam, Posthius *observat.* 17. *numer.* 44. Alexand. Ludov. *decis.* 669. *num.* 4. ubi Oliverius Beltraminius *litt. C.* adducit plures Rotæ decisiones concordantes.

10 Et ultra supra dicta non omittenda erit doctrina Cyarlini *dict. controvers.* 107. tanquam aptissima nostro casui, *ex numer.* 25. in hæc: *In quo tamen possessorio D. D. Galinganus bene probavit se possidere dictum beneficium, & D. Episcopum esse in quasi possessione conferendi illud: ita D. Julia malè probavit, se esse in quasi possessione præsentandi, quoniam ipse nunquam præsentavit, sed tantum nititur præsentationibus paternis, ut colligitur exprefsè ex ejus capitulis, de quibus in processu: & propterea cum ipsa nunquam præsentaverit, non potest dici quod fuerit in quasi possessione præsentandi, & sic non*
11 *potest juvari beneficio manutentionis, &c.* Quod ad longum prosequitur multis comprobans, videndus *ex numer.* 30. & 25. qui *numer.* 27. ita prosequitur ad immediatum casum nostrum, *nec obstant præsentationes à dicto ejus patre; cujus dicta D. Julia fuit hæres; dum ipsa numquam habuerit usum præsentandi, & possessio defuncti ad præsentandum non transit ad hæredem sine apprehensione, & actu facti, &c.* ad-
12 ducit plura jura, plures Doctores, & Rotę decisiones; & *numer. sequentibus* videndus, quia alia est possessio patris, alia filiæ, ut dixit Rota *in una Bracarensi de Gaufer.* 16. *Junii* 1604. *coram Sacrato*, ut apud Marquesan. *de commiss. appell. in poss. Salvian. part.* 1. §. 2. *decision.* 43. *numer.* 2. *fol.* 1054. Cyarlyn. *dict. capit.* 197. *num.* 29.

13 Præfati tamen limitant hanc regulam, & ejus doctrinam, ut non procedat, quando jus patronatus est annexum alicui dignitati, vel majoratui, quoniam cum dignitas possidet, cujus possessio non extinguitur per obitum possessoris dignitatis, & majoratus; semper remanet, & continuatur in ipsa dignitate, cujus nomine successor potest agere: ad latissimè cumulata per Ludovis. Posth. *dict. observ.* 45. *ex n.* 99. *usque ad n.* 102.

ARTICULUS VI.

Quasi possessio præsentandi ad beneficium adquisita cum mala fide, (& multominus cum vera malą fide) ad nihilum suffragatur, etiam immemorialis.

SUMMARIUM.

1 *Quasi possessio juris præsentandi nunquam adquiritur cum mala fide, & n* 2.

3 *Præscribens contra instrumentum, quod penes se habet, dicitur esse in vera mala fide excludente quasi possessionis adquisitionem, & num.* 4.

5 *Præsentato per existentem in quasi possessione præsentandi cum mala fide, denegatur institutio.*

6 *Et datur præsentato à vero patrono habente jus in proprietate juris patronatus.*

7 *Habens scientiam fundationis disponentis in favorem hæredis, & præscribens, ut gentilitium ob malam fidem; præscriptio non probat.*

8 *De mala fide præscribentium quotiescumque constiterit aut aliter de injusto principio appareat, etiam possessio immemorialis juris patronatus non suffragatur.*

9 *In materia juris patronatus ad observandum quasi possessionem præsentandi, idem est constare de proprietate per instrumentum authenticum, quod per rem judicatam, vel confessionem partis.*

Alio modo inexcusabilis probatur defectus, 1 & totalis ruina quasi possessionis præsentandi prætensæ à D. Joanna Maria, & patre suo; nam ut jus præsentandi acquiri possit, inter cætera requisita, præcipuum, & magis essentiale est, bona fides; taliter ut hac deficiente, nunquam possit acquiri quasi possessio; copiosè per Vivian. *de jure patronat. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 12. melius, & latius, *cap.* 4. *num.* 30. *cum sequent.* Garcia *de benef. part.* 5. *cap.* 5. *num.* 67. *& sequentib.* Gratianus *discept. cap.* 310. *num.* 78. *& sequent.* Gonçalez *de alter. gloss.* 45. §. 2. *n.* 53. Posth. *de manut. cap.* 32. *num.* 27. Merlin. *in decis.* 870. *numer.* 21. Sed sic est quod D. Joanna Maria, ejusque authores erga præsentatio- 2 nes ad capellaniam hanc, non solum reperiuntur in mala fide, sed etiam in vera mala fide, ergo ab ea præsentatus exclusus est ab institutione, quæ sibi justè denegata fuit, destructa quasi possessione præsentandi ob veram suam malam fidem.

Probatur manifestè, quia titulus instrumen- 3 talis fundationis [ex quo prætendebant patronatum gentilitium] semper penes eam, & patrem stetit, illique illum exhibuerunt, & præsentarunt in litibus, & illo nitebantur; ex quo non solum non constat de tali patronatu gentilitio, sed nec de patronatu aliquo relicto etiam hæredibus fundatoris, prout ad longum manet verificatum *in articul.* 3. *& articul.* 4.

Ex quo resultat vera juris resolutio, quod 4 is, qui penes se habet titulum, & instrumentum, si vult præscribere contra contentum in eo, dicitur habere veram malam fidem, & non potest præscribere tanquam malæ fidei possessor; multis comprobant Petr. Barbos. *in rubric. Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annorum, ex numer.* 341. *usque ad num.* 348. sequitur, & simul comprobat Castill. *in tract. de tertiis. c.* 26. *ex n.* 30. apud quos plurima fundamenta in corroborationem videnda erunt hujus singularis doctrinę.

Unde mirificè infertur, quod quamvis aliàs 5 præsentato per repertum in quasi possessione præsentandi debeat regulariter fieri institutio, juxta dispositionem *cap. consultationibus, de jure patronat.* tamen quando constat de mala fide præsentantis; negatur institutio per eum præsentato, & da- 6 tur præsentato per habentem jus in proprietate patronatus, ut ex Lambertin. *de jure patronat. l.* 2. *part.* 2. *q.* 3. *art.* 6. *n.* 8. quando ex instrumento fundationis resultat jus pro proprietario, ut in terminis probat Rota apud Farinacium *in posthum. decis.* 180. *ex n.* 1. *& per totam, tom.* 1. *fol.* 172. ubi *numer.* 3. firmat hanc sententiam sæpissimè Rotam fuisse secutam; referunturque ibidem undecim

cim decisiones *Rotæ* pro securitate hujus verissimæ doctrinæ. Unde possessio prætensa à præsentato per D. Joannam Mariam undique invenitur annihilata, prorsus destructa, & sine effectu, & absque ullo impedimento est jus Ordinarii ad meram collationem, & liberam hujus capellaniæ provisionem.

7 Et ad prædicta, celebris est Rotæ alia decisio, penes Merlinum, 750. *tom.* 2. quæ, *ex n.* 6. 7. & 8. ita determinat: *Verum quatenus etiam præscriptio probata fuisset, non suffragaretur Stephano: Tum quia Joannes tertius, à quo Stephanus jus suum deducit, sciebat, jus patronatus esse hæreditarium, & ad hæredes spectare; nam in præsentatione anni* 1581. *dixit se præsentare ex fundatione Lamberti, in qua expressè legitur, patronatum fuisse pro hæredibus præservatum, &c. qua posita scientia, & mala fide, nullo modo jus præsentandi præscribere potuit: Rota decis.* 150. *n.* 5. *part.* 4. & *dec.* 373. *n.* 5. *part.* 5. *recent.* & *coram bonæ memoriæ Cardinali Cevalerio. decis.* 69. *n.* 7. *ac decis.* 91. *num.* 10. & 11.

8 Et quod quandocumque constet de mala fide præscribentium jus patronatus, vel aliter de injusto principio appareat; immemorialis præscriptio, quantumvis legitimè probata fuerit, nihil eis suffragetur; cum tunc cesset præsumptio, quam regulariter pro se habet immemorialis, traditur per Hierony. Gonç. exactè tractantem, *de alternat. gloss.* 18. *n.* 48. & 49. Piasequium *in praxi nova Episcop. c.* 5. *num.* 7. Gloss. Riccium. *in prax. fori Ecclesiast. resol.* 129. quos refert Barbos. *in tract. de offic. Episcop. tom.* 2. *alleg.* 72. *numer.* 29.

9 Comprobatur ulterius, quod etiam data vera, & legitima quasi possessione in hac prætensa patrona eo ipso, quod per instrumentum fundationis apparet ad se non pertinere consanguinitatis jure, sed ad hæredes fundatoris, vel ad alium quemlibet, sua quasi possessio resolvitur: in hac etenim materia, ut scilicèt constet de proprietate juris patronatus, ad excludendam quasi possessionem; idem est de illa constare per instrumentum fundationis, quod per rem judicatam, vel confessionem partis; ut per alias decisiones Rotæ comprobat Merlin. *decis.* 450. *ex num.* 4. *cum seqq.* alii DD. & Rotæ decisiones allegantur ad hoc idem, *inferiùs, articulo* 14. *num. penult.* & *final.* Atque igitur justissimè denegata fuit institutio præsentato per hujusmodi quasi possessionem, de cujus mala fide evidenter apparet.

ARTICULUS. VII.

Ordinarius repertus in ultimo statu conferendi capellaniam præfertur quibuslibet, etiam habentibus quasi possessionem quæsitam in antecedentibus vacationibus, ex quo justè denegatur institutio præsentato per eum.

Verba inepta sententiæ, quæ non conveniunt, nec justificantur ex Actis processus, delentur ab ea.

SUMMARIUM.

1 *Ultimus status pro Ordinario collatore interrumpit quasi possessionem præsentandi antecedentem.*

2 *Status ultimus Ordinarii attenditur, & præfertur cuilibet quasi possessori antecedenti.*

3 *Quasi possessio, præsentandi sicuti unico actu contrario amittitur.*

4 *Ordinarius adquirit quasi possessionem contra patronum, si constet eum contulisse beneficium tanquam liberum.*

5 *Sententia declarans beneficium esse liberæ collationis, à qua non fuit appellatum, benè probat.*

6 *Ex actu ultimo liberæ collationis, denegatur institutio præsentato per habentem quasi possessionem antecedentem.*

7 *Sententia lata jure devoluto non parat perpetuum præjudicium quasi possessori, sed pro illa vice tantùm.*

8 *Quasi possessio Ordinarii ex sententia lata jure devoluto non est perpetua, sed pro illa vice devolutionis.*

9 *Sententia negans absolutè jus patronatus, applicatio provisionis facta postea Ordinario pariter debet esse absoluta, & sine limitatione aliqua.*

10 *Sententia negans jus patronatus, alia applicatione non facta Ordinario, tacitè includit collationem Ordinario pertinentem de jure.*

11 *Beneficium esse juris patronatus, & liberæ simul collationis; Contraria sunt, quæ non concurrunt.*

12 *Juris patronatus impedimento sublato, beneficium recuperat libertatem ipso jure.*

13 *Verba judicis debent intelligi secundum mentem juris.*

14 *Sententiæ verba debent impropriari, ut rei de qua agitur, conveniant.*

15 *Et ne mutent substantiam rei.*

16 *Sententiæ verbum vitiosum, non conveniens actis processus, tanquam ineptum deletur ab ea.*

17 *Sententia recipit declarationem ex actis processus.*

Et secundum naturam actus intelligenda, etiam ejus verba impropriando, ibidem.

18 *Non omne verbum Iudicis in sententia prolatum vim sententiæ habet.*

19 *Iudex in sententia dicens,* per hanc nostram sententiam diffinitivam, *non ideo dicitur diffinitiva, si sui natura est interlocutoria.*

20 *Inepta Iudicis assertio in sententia, non est attendenda.*

21 *Iudex reservans in sententia suæ personæ taxationem expensarum, expresso nomine proprio, deletur, quia contrarium est juri.*

22 *Sæpè supervacanea verba scribi solent sine virtute aliquid operandi.*

23 *Non nomen fictum impositum actui, sed effectus actus, qui geritur, attendi debet.*

24 *Inhibitioni habenti effectus* perpetuæ *si à Iudice imponatur nomen* temporalis, & *supersessoria, non attenditur.*

25 *Devolutio capellaniæ non causatur, si præsentatus aliàs incapax dispensationem ostendat.*

26 Patronus

26 *Patronus laicus plures accumulativè præsentans, si primus sit incapax, uni ex aliis institutio facienda erit.*

27 *Sententia applicans provisionem Ordinario ex causa devolutionis, quæ ex actis non apparet, inepta causa deletur, manente dispositione illæsa.*

1 QUando ex tot capitibus quasi possessio D. Joannæ undique impugnata, non maneret destructa, sed potius illæsa, & integra; adhuc insurgeret alia instantia, ex qua prorsus efficitur contemptibilis, si ultimum, & immediatum statum hujus capellaniæ attendamus. Nam hæc quasi possessio (cui D. Joanna, & ab ea præsentatus inaniter innititur) interrupta remansit ex sententia contra se lata in proximè antecedenti vacatione, ex qua declaratum fuit, D. Joannam carere possessione ob defectum probationis, & quod nominatio Capellani pertinebat Dignitati Abbatiali, quæ suo jure utens, ad illam nominavit, & contulit D. Didaco Clavixo, qui adeptus est titulum, & possessionem quietam hujus capellaniæ, qua usus fuit usque ad sui obitum, aliis adversis partibus non impugnantibus, nec appellantibus à dicta sententia, nec ejus possessione data, sed patientibus eam transire in rem judicatam, prout constat ex actis illius vacationis huic processui accumulatis.

2 Ex quo sequitur, ultimum statum, & quasi possessionem omnino prævalere, & præferri debere cuilibet alterius anteriori possessioni, ad latè congesta per Ludovicum Posthium *de manutention. observation.* 71. *& num.* 50. *cum multis seqq. & observat.* 73. *ex num.* 1. Nam possessio juris præsentandi, sicuti unico actu acquiritur, unico actu

3 similiter amittitur, ut ex aliis Vivian. *de jure patronat. l.* 5. *cap.* 4. *num.* 63. Ludovic. Posthius *observatione* 18. *num.* 49. Augustin. Barbos. *voto* 47. *n.* 212. *& num.* 205. *l.* 2. *tom.* 1. Et quia quasi possessio præsentandi amittitur, semel cassata præsentatione per Episcopum, Innocentius *in cap.* 2. *num.* 2. *de rescriptis*, Vivianus *de jure patronat. l.* 5. *c.* 4. *n.* 42.

4 Ordinariusque adquirit quasi possessionem contra patronum, si constat contulisse beneficium, uti liberum; Hieronym. Gabriel. *consil.* 185. *l.* 2. Vivianus *ubi proximè numer.* 55. Et sententia declarans beneficium esse liberæ collationis, si ab ea non fuerit appellatum, & ex actis justificetur, plenè probat: Barbos. *voto* 112. *ex*

5 *num.* 20. Quod utrumque verificetur in nostro casu, adest sententia declarans jus Dignitatis, non appellata, sed translata in rem judicatam, & executioni mandata, cujus justitia manifestatur, & justificatur ex actis hujus processus, & ex illi accumulatis; ex quibus notoriè constat de jure Dignitatis, & de notorio defectu justitiæ partis adversæ, & ex mirabiliter comprobatis, *art.* 3. 4. 5. *&* 6. *& in hoc* 7. *cum seqq.* quibus nihil obstare ostensum fuit.

6 Et optimè ad propositum conducit Rotæ *dec.* 444. *num. fin. & ex num.* 2. Ludovisii Posth. *post tractatum de manutentio.* in hæc. *De anno tamen* 1577. *aderat collatio Ordinarii capellaniæ, tanquam de libera, quæ fuit effectuata, & erat ultima hodie per mortem provisi ab Ordinario capellania vacaverit, & sic ultimus status erat liberæ collationis ex his fuit conclusum Joannem Baptistam præsentatum, non esse instituendum, &c.* Quæ decisio videtur emanata pro hoc casu, & lite, de qua agimus *in præsenti* 7. *art.* ex qua si nul contemnitur jus præsentandi præcedens, sed denegatur etiam institutio præsentato.

Arguit forsan adversarius, & dicit, adstringor 7 solutionibus præcedentibus, *ex art.* 3. *cum seqq.* huic tamen contentæ in *hoc* 7. facilè responderem, cum ex eadem sententia constet, non mansisse perpetuò interruptam quasi possessionem suam, cum nec condemnatio, nec applicatio juris conferendi fuit perpetua, & absoluta, sed limitata tantum ad illam vacationem, cum fuerit lata in causa, & casu devolutionis illius provisionis ad Dignitatem Abbatialem, ut expressè constat ex ejusdem sententiæ verbis, ibi: *Que devo de declarar, y declaro, que el derecho de presentar toca per esta vez à la Dignidad.*

Atque ideo illa quasi possessio Dignitatis fuit 8 temporalis, & momentanea, quæ tantum duravit pro vita D. Didaci Clavixo ab Ordinario provisi, & pro illa vacatione dumtaxat, cum verbis sententiæ sit standum habentis ex sui naturâ strictam interpretationem, ex *vulgaribus.*

Cui facilè satisfit, quoniam sententia à princi- 9 pio adjudicavit absolutè provisionem Ordinario, cum absolutè etiam neget jus patronatus omnibus illud prætendentibus, quia applicatio facta Ordinario (ad quem de jure pertinet beneficiorum provisio, cessante juris patronatus impedimento) debet correspondere absolutæ negationi juris patronatus: cum non deberet provisio capellaniæ in aëre manere in vacationibus futuris; sed devenire omninò ad eum, qui de jure 10 potestatem habet beneficia vacantia conferendi: ad quod sufficeret sola negativa sententia juris patronatus, & ejus existentiæ, ut tacitè includeretur pertinentia providendi ad Ordinarium, cui jus ad hoc assistit, quia exclusio unius ex contrariis, est inclusio alterius; *l. cum Prætor. ff. de judic. l. maritus* 21. *C. de procuratorib. l. quamvis, C. de pignor. l. ait Prætor. §. sed quod Papinianus ff. de minorib. text. in cap. nonne, de præsumptionib.* quemadmodum contraria simul stare non 11 possunt: prout foret, si beneficium esset juris patronatus, & liberæ collationis; ita per remotionem unius sequitur admissio alterius; *l. si inter ff. de except. rei judicatæ l. hæc verba, ille aut ille,* 124. *ff. de verbor. signif.* & uno admisso, removetur alterum Surdus *decis.* 24. *num.* 10. *& decis.* 92. *num.* 11. Gonçalez *ad regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 54. *num.* 24. *& gloss.* 57. *n.* 6. Gratian. *tom.* 5. *discept.* 891. *n.* 18. Et impedimento juris 12 patronatus sublato, res redit ad suam primævam naturam, & libertatem, prout loquendo in jurisdictione Ordinarii recuperata sublato impedimento, scitu dignissima videnda erunt in *Commentariis nostris, de supplicatione ad Sanctiss.* 2. *part. cap.* 25. *ex num.* 37. *cum multis seqq.*

Quare ne hæc sententia sibi ipsi videatur repugnans, ex *cap. inter dilectos, §. cæterum, de fide instru.* vel interpretanda ad sensum juris, ut *pro illa vice*, non excludat cæteras vacationes futuras, 13 cum non loquatur taxativè, quia verba Judicis debent declarari & interpretari secundum sensum juris, ad latissimè adducta per nos in tractatu *de protect. Regia.* 4. *part. c.* 10. *ex n.* 49. *cum seqq.* Et ne sententia iniqua, & injusta detegatur, *ex eadem parte, ibidem, num.* 50. Et de utroque

utroque latius *in eadem 4. part. cap. 32. ex num.*
62. cum multis seqq. Et impropriari debent ver-
ba, ut rei de qua agitur conveniant: §. *nunc au-*
tem admonendi, ubi gl. verbo, *dederint, Instit. qui-*
bus alienare liceat, vel non, *l. si verò, in prin-*
cipio. ubi glossa, Bartolus, & Bald. *ff. locati, cap.*
constitutus, de Religios. domibus. Et verba ita
intelligenda, ne mutent substantiam rei, *l. cum*
15 *falsa, C. de juris & fact. ignorant.* Menoch.
cons. 372. ex num. 18. Vel si velimus eam intel-
ligere literaliter, & prout sonat verbum illud
16 *por esta vez;* adeo ineptum est, ut à sententia sit
delendum: nam prædictum verbum solum ca-
dit super judicio devolutionis, de qua nec ullum
verbum tractatum fuit in illo judicio, nec quid-
quam aderat in eo, ut verificari, vel cadere
possit devolutionis sententia, ut ex actis exactè
visis apparet manifestè; atque ideo quando in
aliqua sententia reperitur aliquod verbum super-
fluum, vitiosum, non conveniens, nec appli-
cabile actis processus, & ejus probationibus; tan-
quam ineptum à sententia deleri debet; cum ex
eisdem ineptitudo detegatur. Hæc est Bartoli
doctrina, *in l. demonstratio, in princip. quæst. 7.*
num. 15. ff. de condition. & demonst. Socin. *in l. si*
quis in fundi vocabulo, n. 1. ff. de legat. 1. Cephal.
in cons. 422. n. 14. Bertazzola *in cons. civil. 60.*
num. 10. & ex num. 6. & seqq. ubi affirmat, quod
ex eo, quod sententia recipit declarationem ex
17 processu, & actis, quia sententia debet interpreta-
ri secundum naturam actus, super quo lata est,
ubi alios allegat; etiam verba impropriando
Craveta *cons. 131. num. 7.* idem tradit Menochius,
in consil. 80. num. 44. & cons. 130. num. 33. quos
sequitur Bertazzola *dict. cons. 60. num. 7.* plura per
Ozascum *decis. Pedemontana 64. num. 3. & seqq.*
18 Unde fit, quod non omne verbum Judicis in
sententia prolatum vim sententiæ obtinet: ita
per Caputaquens. firmat Rota *diversor. decis.*
34. Conclusum, num. 12. versic. Et non omne
verbum, part. 2. Cæsar. Contard. *in l. unic. li-*
mit. 2. §. 5. n. 19. C. si de momentan. poss. Sigis-
mundus Scaccia *de appell. l. 3. cap. 2. qu. 17. limit.*
6. membro 9. num. 9.

Hinc optimè Felinus *in capit. significavit,*
19 *de rescriptis, versic. Similiter:* reddit exem-
plum, quod licet judex dicat in sententia, *per hanc*
nostram sententiam diffinitivam, non ideo dice-
tur sententia diffinitiva, si sui naturâ est interlo-
cutoria; quem referens sequitur Craveta *in con-*
sil. 186. num. 5. Magonius *decis. Lucensi. 18. n.*
28. & seqq. Benintendi *decis. 79. n. 16. & 17.*
inter recollectas per Tamburinum *post tractat. de*
jure Abbatiarum, optimè Rotæ *decis. 639. ex*
num. 22. cum seqq. in recollectis per Posthium *post*
tractatum, de manutent. quia substantia judicii, non
contextura verborum, attendi debet, ex Rotæ
decisione, quam allegat, & Seraphino, & ex *dict.*
decis. 639. num. 24.

20 Et quod inepta judicis assertio in sententia nul-
lum jus tribuat, nec ad aliquod sit attendenda
probat Rot. *in dec. 206. sub n. 7. Alexand. Ludovis.*
ubi alia ad idem allegatur decisio, quas secuta est
Rotæ *in decis. 115. sub num. 3. part. 1. in recens.* tes-
te Oliverio Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Lu-*
dovis. in dict. dec. 106. litera C.

21 Hinc si judex in sententia reservavit sibi, &
suæ personæ, expresso nomine proprio, expensa-
rum taxationem, cum inepta sit reservatio, cum
sit materia concernens jurisdictionem, & non
personam, deletur à sententia, & non attendi-
tur, post alios Nos *in tractat. de protect. Regia, 4.*
part. cap. 12. n. 10. & 11.

Nam ut inquit Menochius *in cons. 179. num.* 22
20. sæpè supervacanea verba scribi solent, &
stant sine virtute aliquid operandi, ex Jason. *in*
l. petens, num. 8. C. de pact. & in l. cum proponas,
num. 3. C. de transact. Craveta *cons. 80. n. 11.* & aliis
à *Menochio* citatis.

Et insuper, nam, ut dictum est superiùs; cum 23
dicta sententia à principio adjudicaverit absolutè
jus conferendi hanc capellaniam Dignitati Ab-
batiali, denegato jure patronatus, quo omninò
convenit, & conforme est actis processus, qui-
bus utrumque verificatum, & comprobatum ap-
paret; si postmodum illam justam applicationem
nominavit *devolutionem*, nullo modo cadentem,
nec adaptabilem actis, nullatenus attendi, sed
contemni debet; quia non nomen appositum,
sed effectus, actus, qui geritur, attendendus est,
l. insulam 6. ff. de præscriptis verbis, l. si uno. ff.
eodem tit. l. in leg. 32. eodem; l. cum dotem 10. C.
de jure dotium. quæ jura latissimè exornamus post
plurimorum allegationes, *in tractatu de suppli-*
catio. ad Sanctissimum, 2. part. cap. 7. ex num.
21. cum multis seqq. ubi ad nostrum propositum 24
accuratè comprobamus, quod quando inhibitioni
Judicis habenti effectus *perpetua*, Judex attribuit
nomen *temporalis*, & supersessoriæ; nullo modo
sit attendendum nomen fictè à Judice imposi-
tum, sed effectus perpetuæ inhibitionis, quos
operatur.

Voluit adversarius colorare hanc devolutionem,
ad effectum applicandi verbum illud sententiæ
ineptum, *por esta vez:* dicens Don Rodericum 25
de Valençuela, tanquam consanguineum proxi-
miorem fundatrici capellaniæ ad illam præsen-
tasse D Ludovisium Alfonsum de Aranda, qui
à Religione professus exierat, & factus inca-
pax capellaniæ, & ex hac incapacitate fuit causa-
ta devolutio. Quod in facto convincitur eviden-
ter, quia ex processu constat, D. Ludovisium præ-
sentatum fuisse habilitatum, & dispensatum à
Sede Apostolica, cujus dispensationem exhibuit,
& in processu præsentavit, quod etiam hodie pa-
tens est.

Et iterum ex alio capite convincitur affectata 26
devolutio, eo, quod D. Rodericus de Valençuela
alios duos accumulativè præsentaverat, quo ca-
su, quando adesset defectus in primo, uni ex
accumulatis præcisè debebat fieri institutio consti-
to de jure præsentantis, ut abundè per Garciam
de benef. 5. part. cap. 9. ex n. 211. cum seqq. Bar-
bosa *de officio Episcops, part. 3. allegat. 71. n. 151.*
Vivian. *de jure patronat. 2. part. l. 1. cap. 1. ex n. 1.*
Ex quo nulla aderat causa, ex qua induci potuis-
set devolutio; sed perpetua applicatio meræ colla- 1
tionis Ordinario, cum ex processu constabat,
nullum adesse jus patronatus, cui possit attribui
quasi possessio præsentandi, prætensa per dictum
D. Rodericum; & propterea justè lata fuit sen-
tentia in favorem Dignitatis liti assistentis pro li-
bertate Capellaniæ, ad latissimè comprobata supe-
riùs *articulo 3. 4. & seqq.*

Unde si totaliter apparet, nullam adesse in ac- 27
tis processus causam, ex qua deduci possit devolu-
tio: verba sententiæ illam enuntiantis prorsus
debent deleri, & non attendi, manente senten-
tiæ dispositione illæsa, ineptitudine sublata, &
detracta: argumento text. *in l. 1. §. si ex fundo* 2
fuisset

fuisset aliquis solus heres institutus, valet institutio, detracta fundi mentione. ff. de heredib. instituend. l. si alterius 10. ibi *Sabinus scribit, perinde habendum, ac si nec fundum, nec partes nominasset, ff. eodem titul. l. si quis ita fuerit heres institutus ex certo fundo eodem titulo, l. quoties, C. de heredib. instituend.* quæ jura latè exornamus *in Labyrinth. creditor. 1. part. cap. 2. §. unic. ex n. 13. cum multis seqq.*

ARTICULUS VIII.

Instrumenta in judicio præsentata, si de falso redarguantur, & non comprobentur; quasi possessionem præsentandi non probant.

Antiqua tamen, ultra centum annos, à comprobatione excusantur.

Instrumenta producta per sententiam contrariam remanent perpetuò reprobata.

SUMMARIUM.

1 *Instrumenta præsentata, & de falso redarguta, si non comprobentur, nihil probant, & num. 2.*

3 *Instrumenta antiqua, & si redarguantur de falso, non egent comprobatione.*

4 *Requiritur ad hoc, ut sint antiqua, quod excedant centum annos, aliter non excusantur à comprobatione.*

5 *Instrumenti data, de falso redarguti, non attenditur ad ejus antiquitatem.*

6 *Ex tempore, & data instrumenti antiqui deducendum est tempus, quo duravit lis.*

7 *Ad instrumenti antiquitatem plura ultra tempus requiruntur, remissivè.*

8 *Ut quasi possessio præsentandi ex instrumentis probetur, debent esse clara, ut nullam patiantur contradictionem.*

9 *Instrumenta in uno judicio præsentata per contrariam sententiam perpetuò manent reprobata.*

Idem de confessionibus in eodem judicio factis, ibidem.

Cuncta, quæ hactenus scripta sunt in destructionem quasi possessionis juris præsentandi prætensæ à D. Joanna Maria, & per eam præsentato ad hanc capellaniam per tot articulos
1 præcedentes, superflua videntur, quando pars adversa illa voluit probare per instrumenta ficta, & apparentia, duos nempe titulos præsentationis anteriùs factæ à parte D. Joannæ Mariæ, quos statim Fiscalis Dignitatis redarguens falsi, & falso fabricator dixit, & instanter allegavit, pars autem adversa redargutioni acquiescens nunquam tractavit, nec diligentiam aliquam adhibuit, ad illa instrumenta comprobandum, & vera, & certa esse verificandum, meritò timens, & effugiens difficultatem, & acre periculum imminens, nec ad comprobationem petiit à judice terminum, ut ex ipsis actis patenter apparet.
2 Ex quo præfata instrumenta consecuta fuere suam justam juris præsumptionem falsitatis, quæ omnino impedit illorum fidem, ne facere possint aliquam probationem, juxta *leb. 115. tit. 18. part. 3.* ubi Gregorius Lopez; plures Doctores per Noguerol. *allegat. 25. ex numer. 133.* & cum Parladorio, Hieronym. Göçalez & aliis, Pareja *de instrument. editione, tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 33. l. 1. fol. 33.* Ex quo quasi possessio juris præsentandi paterna, cui nititur D. Joanna Maria, remanet destituta omni genere probationis, eo quod huic, nec potest, nec debet ita maculatæ, & vitiosæ deferri, nec fides aliqua adhiberi.

Convicta pars adversa, volens effugere hoc inevitabile periculum, prorsus, & radicitus evellens suam intentionem, ad debile remedium 3
confugit, asserens, hæc instrumenta esse antiqua, & comprobatione non egere.

Quæ doctrina in se vera est: sed non applicabilis casui nostro, nam ad hoc ut instrumentum 4
de falso maculatum excusetur, & evitet comprobationem illius, requiritur esse antiquum, excedens centum annos, ut ex pluribus Doctoribus cumulatis, probat & sequitur Noguerol. *allegat. 25. n. 255.*

Hæc autem instrumenta, quando eorum datæ fides danda foret, quod esse non potest, cùm ea- 5
dem facilitate, quâ ea falso fabricavit quisquam, eandem potuit attribuere datam sibi magis conducibilem, & quam magis voluerit, ac ideo ex eorum data, nullo modo comprobari potest antiquitas eorum, nam cum redarguantur de falso, omnia in eis contenta infecta remanent, & falsitatis suspicioni subjiciuntur; ad latè comprobata per eundem Noguerol. *in dict. allegat. 25. numer. 455.*

Adhuc tamen ex ipsorum instrumentorum data non deducebatur antiquitas jure requisita, 6
nam data prioris instrumenti est anni 1558. quæ non ascendit ad centum annos, sed tantum ad octoginta, & unum: ex quibus adhuc deducendi sunt viginti & octo anni, ex quo cœpit litigari, prout inferius in *articulo 14. ex n. 12.* latius apparebit: quamplura alia requisita congessit Nogue- 7
rol. *loco proximè citato*, quæ præcisè requiruntur præter tempus, quæ concurrant in instrumento antiquo simul ad hoc, ut excusari possit à falsitatis oppositæ præsumptione, & à fidei instrumenti comprobatione; quæ omnia deficiunt in casu hujus litis.

Et insuper, nam ut ex præsentationibus 8
constare possit quasi possessio præsentandi, præcisè requiritur, ut illæ sint claræ, & tales, ut nullam patiantur contradictionem, ut per Hieronym. Gonçalez *in regul. 8. Cancellar. gloss. 45. §. 2. num. 38. cum seqq.* & ex Rotæ *decis. in Ticentin. benefic. 6. Februarii*, 1637. firmat eadem Rota *in decis. 1. vers. Præterea ad effectum*, inter recollectas per Dianam *post tom. 8. fol. 547.*

Et ultimò, quando dicta instrumenta effu- 9
gerent tot repugnantia & manerent in forma probanti (quod toto corde negatur) adhuc pars adversa eis uti non posset ad suæ quasi possessionis inanis comprobationem; ad hunc etenimmet effectum fuerunt exhibita, & præsentata in antecedentis vocationis litigio: contra quæ lata fuit sententia translata in rem judicatam [ut sæpè dictum fuit] ex qua quidem, eadem instrumenta remanserunt perpetuò reprobata, atque etiam, omnes confessiones, in illo judicio emanatæ, enervatæ simul, & reprobatæ intelli-

guntur

guntur per sententiam in contrarium latam, juxta text. *in c. suberteam, de re judicata*, illic. *Nimirum si præfatum Innocentii privilegium Alexandri judicio fuit præsentatum, & ipse tulit sententiam contra illud, intelligitur reprobasse*, ubi glossa *verb. reprobasse*, ait: *Tale instrumentum viribus vacuatum manere. l. jucius ff. de his qui notantur infamia, l. 1. C. si ex falsis instrument. cap. dilectus, de ordine cognit.* per quæ jura ita constanter affirmant innumerabiles penè Doctores relati & secuti per nos, *in Labyrint. credit. part. c. 1. §. unic. ex n. 10. usque ad num. 14.*

ARTICULUS IX.

Libri visitationis, quibus enuntiatur jus patronatus & ejus pertinentia, nihil probant, & ex quibus requisitis ad judicium deserviant.

Enuntiativa instrumenti nihil probat, postquam de enuntiato dubitari, & controverti contingit.

SUMMARIUM.

1 *Quasi possessio patris non transfertur in ejus filiam heredem, quæ actualem non apprehendit per se possessionem.*

2 *Visitator capellania an possit approbare enuntiativam factam à possessore dicente se ad præsentationem alicujus eam possidere.*

3 *Ex libris visitationis enunciantibus jus patronatus ad aliquem pertinere, jus patronatus non probatur.*

4 *Libri visitationis enunciantes pertinentiam juris præsentandi, probant inter ipsos compatronos, non tamen deserviunt ad probandam juris patronatus existentiam.*

5 *Libri visitationis, ut faciant aliquod indicium pro existentia juris patronatus, quæ requirantur.*

6 *Enunciativa juris præsentandi emanata à Capellanis visitatis, & non à Visitatore ipso, nihil probant.*

7 *Enunciativa emanata ab habentibus interesse, nihil probant.*

8 *Enunciativa nihil probant, quoties de enunciato contingit controverti.*

9 *Ius patronatus in aliquo instrumento enunciatum non probat, postquam de ipso patronatu oritur controversia.*

10 *Instrumentorum enunciativa nihil probant in quacumque materia, quoties de enunciato principaliter controvertitur.*

11 *Maximè si controvertitur enunciatum cum eo, qui intervenit in instrumento enunciante.*

12 *Visitator nullam habet potestatem approbandi, vel reprobandi jus patronatus enunciatum per visitatos.*

13 *Confessio Prælati attestantis aliquod beneficium esse juris patronatus, & ad aliquem pertinere, nec sibi, nec libertati beneficii præjudicat.*

14 *Si confessio Prælati emanavit absque causa cognitione, & n. 15.*

16 *Beneficium à sua origine creatum in libertate, non potest postea Prælatus juri patronatus illud subjicere.*

17 *Dispositio qualibet sub causa, quæ creditur vera resolvitur & annullatur, si appareat falsa ex defectu consensus.*

INstrumenta, quibus D. Joanna Maria nitebatur, ad probandam quasi possessionem præsentandi ad patrem suum pertinuisse, prorsus reprobata remanent *in artic. præcedenti*. Nunc tractandum de duabus partitis deductis ex libro visitationis, quibus per Capellanos hujus Capellaniæ visitatos enunciatum repetitur, se illam possidere ad præsentationem duorum ascendentium D. Joannæ, ex quibus ipsa probare conatur pertinentiam juris præsentandi, & ultra quod quasi possessio antecessorum non potest transire in successorem, qui ea se juvare non potest quando actualem per se non apprehendit, ut infallibiliter probatur superius, *artic. 5. per totum.* 1

Adhuc restat subvertere probationem juris patronatus deductam ex dictis libri visitationis partitis. Dum igitur Visitatores accederent ad visitandam dictam Capellaniam, & compellendum possessores ad complementum Missarum, unus dixit se illam habere ad præsentationem Leonardi de Aranda: alius dixit, illam possidere ad præsentationem D. Roderici de Valençuela: quos suos ascendentes dicit D. Joanna Maria, inferens ex hac enunciativa, quod cum Visitatores tunc non impugnarunt jus patronatus enunciatum, illi tacitè assensisse, approbasse, & ratificasse videntur. 2

Sed vana est hæc intentio, cùm constans, & vera resolutio sit; libros visitationis ad diversum finem destinari, & non ad examen juris patronatus, ideò quamvis in eisdem libris enuncietur, pertinere ad aliquos, non inde probatur jus patronatus, ut plurimi Doctores constanter affirmant, Riccius *in praxi Episcopali, part. 2. capit. 5. num. 7.* & Vivianus *de jure patronat. part. 2. l. 11. cap. 5. num. 19.* idem Riccius *in praxi fori Ecclesiast. resolut. 125. num. 2.* Molfesius *in summa Theolog. moralis, tractat. 6. cap. 5. num. 45.* Augustin. Barbos. *in pastorali, tom. 2. allegat. 72. num. 48.* Lotterius *de re beneficiar. lib. 2. quæst. 13. n. 151.* 3

Quod solum procedere potest, dum tractatur de pertinentia juris præsentandi ad illam probandam inter ipsos compatronos; non tamen respectu existentiæ juris patronatus, quod non controvertitur inter ipsos, ut latè probat *dec. 403. n. 1. & num. 7. & num. 8.* Merlin. *tom. 1.* idem firmat idem Merlin. *in decis. 689. ex num. 6. tom. 2.* In qua aliæ plures decisiones ad idem allegantur; ut secus sit quando ipsum jus patronatus controvertitur, ut statim probabitur. 4

Imò, & ad hoc ut libri visitationis inducant aliquod adminiculum, seu indicium juris patronatus, præcisè requiritur, ut fiat visitatio hac qualitate expressa, quod beneficium visitatur tanquam juris patronatus, & quod ista qualitas claré exprimatur in ipso visitationis libro, ita ut aliter liber ad nullum adminiculum probet, Barbos. *dict. alleg. 72. n. 42.* Lotterius *de re benefic. dict. qu. 13. n. 151.* 5

Quod totum deficit in hujus libri partitis, quibus dumtaxat fuit enunciatum jus præsentandi per ipsos Capellanos visitatori, & non per visitatores ipsos, de quorum intentione non docetur, se visitare dictam Capellaniam tanquam de jure patrona- 6

patronatus, nec etiam scire juris esse patronatus prout in istis terminis probat elegans Rotę *decis.* ut per Farinacium *in recent.* 333. *n.* 4. *fol.* 308. in hæc: *Minus visa fuerunt obstare allegata assertiones Ordinariorum in antiquis visitationibus: quia aliqui ex Dominis dicebant si bene attendatur esse potius assertiones Rectorum Ecclesiæ ad interrogationes Ordinarii visitantis, &c.* Ex quo destruuntur partitæ libri visitationis ab altera parte præsentatæ, cum in illis fiat tantum mentio assertionum Capellanorum voluntariè, & absque interrogatione visitatoris factarum circa quod nihil operari potuerunt visitatores, & fictum, & incertum est, dicere, illis fuisse exhibitam fundationem, & titulos, de quo nullibi apparet, sed imò contrarium ex ipsis partitis testantibus de nudis, & simplicibus Capellanorum enunciationibus.

Et omissa constanti opinione, quod plures enuntiativæ non probant, nisi in antiquis, si non fuerint emanatæ ab eis, qui interesse habent, prout
7 erant isti Capellani, quorum jus dependebat à jure præsentandi pertinente iis, qui eos præsentarunt, ut plurimi afferunt DD. & est videre per Augustin. Barbos. *Trident. sess.* 25. *de reform. cap.* 9. *num.* 14. *&* 25.

8 Tamen fortior est illa doctrina, ut enuntiativa nullo tempore probet, quoties de enuntiato principaliter dubitatur, & controvertitur. Cum igitur in hac vacatione, & in antecedenti comparuerit Fiscalis Ecclesiasticus, contendens de libertate Capellaniæ, & opponens nullum adesse, nec ab origine fundationis adfuisse jus patronatus, quod & verissimum est, & constanter probatum remanet in *articulo* 3. *& articulo* 4. latissimè: prorsus evanescit enunciativa relata in libro visitationis, & de vento servit.

9 Hanc doctrinam, quod quoties de enunciato principaliter controvertatur enuntiatio nihil probat, nec proficit; ut loquendo in patronatu enuntiato in aliqua scriptura, postea principaliter controverso, probant Paul. Parisius *consil.* 94. *num.* 19. Puteus *decis.* 381. *num.* 2. *lib.* 1. *num.* 19. Seraphinus *decis.* 1278. *n.* 3. firmat Rota *in una Firmiana Altaris* 20. *Iunii* 1624. quam refert Vivianus, *post tractat. de jure patronat. decis.* 16. *num.* 13. *fol.* 23. idem firmat Rota *in una Constant. jurisdictionis* 16. *Novembris* 1607. inter recollectas per Ludovis. Posthium *post tractat. de manutentien. decis.* 438. quæ *numer.* 4. ita ait: *Tum etiam, quia enunciativa non probant ubi de veritate enuntiati contingit principaliter dubitari, Puteus decis.* 381. *n.* 3. *l.* 1. *fuit dictum in Lucens.* 4. *Martii*, 1596. *coram Illustriss. Cardinali Pamphilio, &c.*

10 Quæ doctrina universaliter vera est in quacumque materia, ut instrumentorum enuntiativa nihil probet; quoties de enunciato dubitari contingit & principaliter controverti, quæ est communis, & receptissima sententia, Riminald. Sen. *consil.* 480. *numer.* 12. *volum.* 3. Mazolius *consil.* 89. *numer.* 32. *l.* 1. Cephalus *cons.* 540. *num.* 34. ubi infinitos Doctores cumulat, *lib.* 4. Riminald. Iun. *cons.* 507. *numer.* 3. *in* 5. *volum.* Gabriel. *cons.* 40. *num.* 20. *volum.* 1. Francisc. de Ponte *cons.* 30. *numer.* 14. *&* 15. Bursat. *cons.* 80 *numer.* 23. Menoch. *consil.* 81. *numer.* 23. Surd. post plures Doctores *consil.* 5. *num.* 16. Raudens. *cons.* 25. *num.* 96. *t.* 2. Gargiarius *patrocin.* 5. *num.* 5. Mancinus *de Iuramen. part.* 4. *effectu* 151. *num.* 1. Capicius *decis.* 71. *num.* 2. Cacherannus *dec. Pedemont.* 76. *nu.* 12. Farinacius *decis.* 166. *numer.* 2. Mascard. post alios *conclus.* 916. *num.* 14. Amplissima plura adducens exempla Genua *de verbis enuntiativis, lib.* 1. *quæst.* 4. *per totam.*

Qui *num.* 13. hanc receptissimam opinionem moltò fortiùs procedere dicit quando de enuntiato disputari contingit cum aliis, qui non interve- 11
nerunt in instrumento enuntiante; cum Riminald. Iunior. *in cons.* 365. *n.* 19. *& n.* 20 *tom.* Quę doctrina, & ampliatio quadrat nostro casui, cùm capellania nec Ordinarius ad quem principaliter tangit defensio libertatis capellaniæ, impugnatio juris patronatus, non interfuerint in visitationibus, & libri partitis, quibus jus præsentandi enuntiatur à Tertio, nullam potestatem habente.

Evacuata igitur fide partitarum libri visitationis, non est curandum de assertione partis adversæ, 12
inferri nempe approbationem, & consensum visitatoris non impugnantis enunciationem juris præsentandi per Capellanos emissam: nam Visitator nullam habet potestatem approbandi, vel reprobandi, tangendi, nec se intromittendi super jure patronatus, vel præsentandi, cujus officium limitatum est, & tantum destinatum ad complementum Missarum & onerum à defunctis impositum operibus piis, & hòc extrajudicialiter, nulla adhibita causæ cognitione judiciali, sed absque figura judicii, ut probant Doctores superiùs adducti *ad principium hujus art. n.* 3.

Quod & efficaciùs patet: nam si confessio expressa Prælati affirmantis, aliquod beneficium esset 13
juris patronatus, & ad aliquem pertinere probationem; nec approbationem inducit, nec suæ Dignitati, & libertati beneficii præjudicat; ut testantur Julius Vivianus *de jure patron. p. l.* 11. *c.* 5. *num.* 23. *& num.* 25. Lotterius *de re beneficiar. l.* 2. *quæst.* 13. *n.* 14. & per Rotæ decisionem idem Lotterius *num.* 140. Quando scilicet eadem prælati confessio emanavit absque plena causæ cognitione, & extra contradictorium judicium, ut 14
per eandem Rotæ decisionem notavit Lotterius *dict. quæst.* 13. *d. num.* 140. & Vivianus *d. c.* 5. *ex num.* 65.

Quanto minus dicendum erit de Visitatore, qui nec expressè nec tacitè potest approbare, nec 15
tractare de jure patronatus, & jure conferendi, ut ex sua taciturnitate valeat inferri consensus, & approbatio ejusdem obiter asseverati, & enunciati à Capellanis.

Et iterum, si capellaniam & beneficium à 16
sua origine erectum in libertate, & absque jure patronatus, non potest ipsemet Prælatus ex post facto illud subjicere juri patronatus, ut per Abbatem *in cons.* 160. *n.* 4. *p.* 2. Rochum de Curte, *de jure patronat. in verb. pro eo quod quæst.* 26. *n.* 34. Staphileum *de litteris gratia titul. juris patronatus prærogativis n.* 3. *& num.* 4. Gigas *cons.* 48. *num.* 21. *& cons.* 49. *num.* 26. Boërius *cons.* 4 *num.* 33. *l.* 2. quos refert, & sequitur Rota *in una Maceratensi beneficii* 5. *Iulii* 1610. apud Farinacium *dec.* 311. *n.* 3. *part.* 2. *recent.* Barbos. *de offic. & potest. Episcopi, allegat.* 70. *à n.* 35. Quando igitur minus poterit Visitator [etiam si potestatem ad tractandũ de jure præsentandi haberet] consentire in jure patronatus hujus capellaniæ, quæ ab origine suæ fundationis fuit creata in libertate, & absque onere juris patronatus, ut latè fundatum, & comprobatum remanet superiùs, *art.* 3. *per totum.*

Sed quando approbatio, & consensus Visitatoris, sive tacitus, sive etiam expressus foret capax ad consen-

consentiendum, & assentiendum assertionibus Capellanorum, credens veras esse; apparendo
27 hodie, illas fuisse falsas, & nullum jus patronatus adfuisse; visitatoris prætensa approbatio sub illa credulitate præstita resolvitur, & annullatur ex defectu consensus, nam consensus, & approbatio, & quælibet alia dispositio facta, & inducta sub aliqua causa, quæ creditur, & supponitur vera, quotiescumque postmodum detegitur falsa, resolvitur, & annullatur ex defectu consensus, qui non fuit adhibitus causæ veræ existentis, juxta text. cap. talem, *in l. post divisionem, C. de juris, facti ignorant. lib. 3. §. subtilius ff. de conditionib. & demonstrat. l. qui putat ff. de acquirend. hereditat.* abundè videre est per Nos, *in Labyr. cred. 2. part. c. 10. ex n. 20. cum multis seq.* & latiùs 3. *part. c. 2. ex n. 88. cum seq.* quoniam actus gestus sub falsa credulitate non tenet, sed vitiatur, Socinus Junior. *cons.* 89. *n.* 23. Boerius *cons.* 15. *n.* 52. *volum.* 3. Surd. *cons.* 107. *n.* 15. Nos *dict. c.* 10. *ex n.* 41. *& seqq.* Et ideo consensus tacitus, vel expressus Visitatoris quantumcumque potestatem ad id habentis, & credentis assertiones Capellanorum esse veras, post falsas detectas, nullius foret momenti.

ARTICULUS X.

De differentia, quoad successionem inter jus patronatus hæreditarium, & gentilitium.

Prætendens jus patronatus hæreditarium, tanquam gentilitium, nec potest obtinere in hæreditario, ob non deductam in judicio hanc causam aut ob hujus qualitatis defectum: nec in gentilitio, quia in fundatione non legitur scriptum.

SUMMARIUM.

1 *Jus patronatus legitimè ab origine creatum, duplicis generis est; hæreditarium, aut gentilitium & n. 1. 3. & 4.*
5 *Juspatronatus hæreditarium legitimè creatum juris dispositione adquiritur heredibus fundatoris, etiam nulla eorum facta mentione.*
6 *In jure patronatus hæreditario, alius, cui deficit qualitas heredis, succedere non potest.*
7 *Filius, qui hæres non est, non succedit in patronatu hæreditario.*
8 *Juspatronatus gentilitium illud est, quod fundator expressè reliquit suæ familiæ.*
9 *Et tunc succedit proximior consanguineus de familia.*
10 *Qualitas jurispatronatus hæreditarii est naturalis, & à jure inducta.*
11 *Qualitas jurispatronatus gentilitii est accidentalis ad nutum fundatoris.*
12 *Juspatronatus in dubio potius præsumitur hæreditarium, quàm gentilitium.*
13 *Nisi contrarium clarè pateat ex tenore fundationis.*
14 *Juspatronatus simpliciter creatum, nulla persona vocata, fundari, & ejus heredibus acquisitum intelligitur.*
15 *Ad juris patronatus qualitatem agnoscendam, tenor scripturæ fundationis erit attendendus.*
16 *Clausula fundationis hujus capellaniæ inseritur.*
17 *Juspatronatus hæreditarium esse, & gentilitium contraria sunt.*
18 *Ad judicii determinationem attenditur causa, & qualitas, ex qua quis jus suum deducit.*
19 *Juspatronatus non ortum à principio fundationis hæres fundatoris consequi non potest, cum non reperiatur hæreditate.*
20 *Hæres prætendens juspatronatus hæreditarium, non deducens, nec probans qualitatem heredis, succumbit.*
21 *Sententia fieri nequit super causa non deducta in judicio.*
22 *Juspatronatus hæreditarium prætendens tanquam consanguineus proximior, ac si fuisset gentilitium, non potest obtinere.*
23 *Habens jus utile, & efficax, quo omisso egit ex alio inutili, nec ex isto, tanquam inutili, nec ex altero utili, quod non deduxit, potest obtinere.*
24 *Maritus, qui uti legitimus administrator uxoris potuit agere, & egit tanquam ejus procurator carens mandato, ex nulla qualitate obtinet, & n. 25. & 26.*
27 *Agens ad juspatronatus hæreditarium, tanquam gentilitium ex causa consanguinitatis, nec potest obtinere in hæreditario, si qualitate heredis usus non fuit, nec ex qualitate consanguinitatis, quia gentilitium deficit.*

Quando vellemus supponere, hanc capellaniam à sua origine fuisse creatam cum onere juris patronatus, & non ut liberam (quod fal- 1 sum foret ex invincibiliter deductis superiùs in *articulo 3. per totum*) adhuc impossibile foret, dictam D. Joannam potuisse obtinere, nec in lite vacationis proximè, & immediatè antecedentis, in qua præsentavit; nec in ista hujus ultimæ vacationis; eo quod aggressa fuit unam viam absque exitu, & unam causam, & actionem admodum exasperatam.

Prætensum fuit ab ipsa D. Joanna, & suis authoribus, præsentasse ad hanc capellaniam ex cau- 2 sa, tanquam proximior sit consanguinea fundatrici, ex qua causa impossibile erat obtinere, nec illam, nec alios, qui huic causæ, & juri comparentes nitebantur. Ad cujus evidentiam supponi debet.

Jus patronatus creatum, & formatum cum 3 consensu, licentia, & approbatione Ordinarii Ecclesiastici (ita ut aliter, nec creari, nec formari possit, nec acquiri, ad tradita post quamplurimos Doctores, per Barbos. *in Pastorali, alleg.* 70. *ex num.* 2. & Nicol. Garciam *de benef. p.* 5. *c.* 9. *ex n.* 4
171.) dupliciter consideratur, unum hæreditarium, alterum gentilitium, sive familiæ relictum, expressa hac qualitate: ex *Doctoribus mox citandis.*

Hæreditarium jus patronatus legitimè creatum 5 tacitè adquiritur fundatori capellaniæ, suisque hæredibus propriis, seu extraneis, quamvis eorum in fundatione, nulla mentio facta sit, cum à jure tacite sint vocati ad juris patronatus succes- 6 sionem [fundatoris voluntate non refragante] ad quod alius, qui careat hæredis qualitate succedere

succedere non potest, *Clementin. plures, de jure patron.c.3. de jure patron.* plurima DD. per Barbos. *de univers. jur. Ecclesiast. l. 3. c. 12. ex n. 20. & in pastorali, 3. part. allegat. 71. num. 3.* Nicol. Garcia, *ubi proximè, ex n.61.* Lotter'us *de re benef. l. 2. qu. 11. ex num. 3. cum seqq.* & optima decis. Rot. penè Farinac. *in posthumis, tom. 1. dec. 265. num. 2. & 3.* & preter hos DD. plurimos alios cumulat Vivianus *de jure patronat. l. 4. cap. 2. ex num. 1.*

7 In tantum, quod nec filius admittitur ad hanc successionem, de deficiente sibi qualitate hæredis, Vivianus *de jure patronat. 1. part. l. 4. cap. 2. ex n. 8. cum seqq. & num. 41. & 42.* Beroius *de jure patronat. in Rubric. num. 22.* quod etiam explicat post Lambertin. & alios Covarr. *l. 2. variar. c. 18. n. 2. vers. Secundo hinc evidenter.* quos refert, & sequitur Lotterius *de re benef. l. 2. qu. 11. num. 28.*

8 Jus autem familiare, & gentilitium illud est, quando fundator extra jus commune, expresè illud relinquit suis consanguineis generationis suæ, quo casu succedit proximior ejus, ut ex aliis comprobat Barbos. *dicto c. 12. ex num. 20. cum sequentib.* Lotterius *l. 2. dict. quæst. 11. ex n. 3. cum seqq.*

9 Vivianus *de jure patron. l. 4. cap. 2. ex nu. 28. cum seqq. & 1. part. l. 1. cap. 3. num. 29* Massobrinus *in praxi haben. concurs. ad vacat. parochial. præludio 7. dubio 21. n. 54.* Rota penes Farinacium *in posthumis t. 2. dec. 290. n. 1. 2. & 3.*

10 Et cum qualitas juris patronatus hæreditarii sit naturalis & à jure inducta, ut ex plurimis

11 per Rotam penes Farin. *in posthumis, tom. 2. decis. 287. num. 1.* ubi aliæ decisiones ad id allegantur, qualitas autem juris patronatus gentilitii sit accidentalis ad nutum fundatoris; stante quod clausula fundationis sit dubia, ex qua non clarè deduci

12 possit, an jus patronatus sit hæreditarium, an gentilitium; in dubio intelligendum erit esse potius hæreditarium, & non gentilitium, cum præsumatur fundator, se velle conformare cum juris communis dispositione, nisi aliud contrarium clarè, & apertè constet ex fundationis tenore, quamplurimos Doctores, & Rotæ decisiones ad idem cumulant Barbos. *de ju-*

13 *re univers. Ecclesiast. lib. 3. cap. 12. quæst. 12. n. 20. 21. & 22.* Rota penes Farinac. *in posthum. tom. 1. decis. 492. num. 7.* ex Cardinal. Lambertin. & Covarruv. Rotæ *decis. 682. num. 7. in recent. Farinacii tom 2.* quamplures Doctores refert eadem Rota *ibidem, decis. 707. numer. 8.* Rota *decis. 94. penes Merlinum lib. 1.* quæ *num. 1.* ita ait: *Resolutum fuit, jus patronatus esse hereditarium, sed transitorium ad quoscumque heredes, ubi de fundatione contrarium non doceatur, c. 1. e. cum saculum, & ibi Panormita. n. 34. de jure patronat. Clement. plures, ubi Cardinalis, quæst. 6. & Ancharan. num. 7. & 11. eodem titulo Lambertinus de jure patron. 2. part. l. 1. quæst. 2. nu. 15. Covarruv. variar. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. Gabriel. cons. 196. num. 5. l. 2. Rota decis. 707. num. 8. part. 1. & dec. 756. num. 1. p. 2. recent. ut fuit resolutum in Urbinatensi beneficii 28. Januarii 1613. coram Ubaldo, & in Florentin. Canonicatus 25. Maii 1616. coram Reverend. D. Buratto, &c.*

Unde infertur per necessariam consequentiam, quod quando super hac capellania daremus

14 jus patronatus ex sua origine (quod negatur) hoc præcisè deberet esse hæreditarium, & non gentilitium, seu familiare, cum ex tenore instrument. fundationis, non solum reperitur expressa vacatio familiæ [prout requirebatur ex hactenus comprobatis] sed nec alterius personæ; quo casu includitur persona fundatoris, & ejus hæredum ut dictum est *supra, numer. 5.* quando simplicieter fuit quæsitum; ita in iis terminis probat Vivianus *de jure patronat. lib. 4. cap. 2. ex num. 3.* qui *num. 4.* ita ait. *Si in instrumento fundationis nihil apparet de personis vocatis ad jus patronatus, sed simpliciter constet esse erectum; tunc ea mente præsumitur erectum, ut ad illud non admittantur alii, quam heredes fundatoris, ea ratione, quia stipulando aliquis pro se, intelligitur etiam pro suis heredibus, quamvis de illis nulla facta fuerit mentio, &c.* ubi aliis fundamentis prosequitur.

Et cum ad cognoscendum qualitatem juris patronatus, sit præcisè attendendus tenor scripturæ fundationis, ut clarè indicant Doct. & Rotæ decisiones paulò antea allegatæ, & alii plures quos ad idem adduximus *supra art. 3. num. 11.* & insuper docet Rota penes Merlinum, *dec. 121.* quæ *n. 4.* ita ait? *Quoniam objectum procederet provisionis si constitisset de contrario statu anteriori*, & num. 5. ibi: *Præsumiturque non constito de contrario, statum antiquum & de præterito beneficii esse similem ultimo*, & num. 6. ibi: *Nec contradicit decisio in Neapolitana 6. Decemb. 1615. coram Eminentissimo Cardin. Verospio, quia ibi ex publico instrumento fundationis apparebat, quod illa capellania erat simplex administratio bonorum, non autem beneficium, collativum, &c.* Atque ideo ut manifestè appareat nullum jus patronatus gentilitium adesse in hac capellania [nec etiam aliud] conveniens erit clausulam fundationis ad litteram inserere. 15

Clausula Fundationis.

Mando, que por quanto yo tengo de mi hijo Pedro Monte, que Dios aya, los bienes que le pertenecieron aver de su padre, que Dios aya, que dellos, y de los mios, que se haga toda la hazienda un cuerpo. Y el quinto de todo ello se de para una Capellania: è mando, que saquen dello la pia causa demi anima, è mandas è lo otro, que lo den al Capellan que sirviere la dicha Capellania, &c. 16

Et cum hoc jus patronatus (supposita illius existentia à principio) debeat esse hæreditarium, miserè partes adversæ lapsæ sunt, illud prætendentes tanquam gentilitium, quod est omnino contrarium, ut ex Baldo, & alia Rotæ decisione dixit ipsa Rota *in d. dec. 287. num. 6. in posthumis Farin.* Atque ideò improbè poterat D. Joanna obtinere in vacatione immediatè antecedente, nec in ista obtinere, sed jus, & ejus desiderium fuit contemptum, & exclusum, cum in clausula fundationis nulla legebatur vocatio familiæ, nec etiam alterius personæ, sed simplex capellaniæ fundatio: quoniam ad judicii determinationem non attenditur nisi illa causa, & qualitas, ex qua quis jus suum dicit in eo, & ex qua agit, prout altius probabitur statim. 17 18

Adstringatur magis discursus iste, & supponatur jus hæreditarium; & supponamus etiam, dict. D. Joannam Mariam, & ejus patrem esse filios, & descendentes fundatricis, & ejus hæredes (cùm verè 19

verè non sint, solum enim prætendunt probare descendentiam ex quodam transversali ejusdem fundatricis, quæ decessit absque filiis, & descendentibus;) Adhuc foret impossibile de jure eos obtinere in illis litibus, nec uti hæredes, nec uti consanguineos proximiores. Tum quia in hæreditate fundatricis nullum remansit jus patronatus, quod non erat creatum, & ortum vivente illa ex defectu consensus Ordinarii, nec etiam fundatrici acquisitum; quapropter per consequens nullum jus patronatus aderat, quod possit in hæreditate
20 reperiri, ut *supr. art. 3. per tot.* & signanter de hoc, *num. 23.* Tum etiam quia quando aliquod jus patronatus mansisset in hæreditate fundatricis, nec ipsa D. Joanna Maria, nec ejus pater, nec ascendentes, hæredes fuerunt ejusdem, & quando fortè fuissent [quod negatur] nec ipsa, nec ejus pater id allegarunt in hoc, & antecedenti judicio, nec unquam hanc qualitatem deduxere, & ex qua nunquam potuerunt obtinere, sed succumbere debuerunt cum præcisè debeat attendi causa & qualitas, ex qua quis agit, & deducit in judicium: ut sunt jura expressa *in l. filius, qui patris 42. ff. de bonis libertor. l. si pater. §. qui duos*, ibi: *Facit etiam hoc quasi quilibet, non quasi avus, ff. de adoptionibus, l. debitor. §. fin. ad Trebellian.* ibi: *Quia non quasi mater ex facto accepit. l. tutor petitus, §. quæ tutoribus, ff. de excusatio. tutor.* ibi: *Cum judicium patris, ut filius, non ut tutor promeruerit, l. profectitia, §. Papinianus ff. de jure dotium*, illic: *Magis eum quasi patrem, quam quasi curatorem fecisse videri, l. qui duos, C. de con. jungend. cum emancipat. lib.*

21 Unde fit, quod sententia ferri nequit super non deductis, nec petitis in judicio, *l. fin. C. de liberali causa, l. fin. C. de fideicommissar. libertatib.* & ibidem Bald. Cephal. *cons.* 136. *n.* 14. Cavalcan. *decis.* 23. *n.* 11. D. Valençuel. Velasq. *in cons. 26. num.* 43. Scaccia *de appellationib. c. 2. quæst. 11. n. 33.* cum sententia debeat esse conformis libello. *l. non omnis, ff. si certum petat. Cap. licèt, Heli de simonia.*

Nec etiam potuerunt obtinere ex causa, & jure propinquitatis, & consanguinitatis, quod solum deduxerunt, & proposuerunt, & cui ni-
22 tuntur: nam hoc jus semper fuit inutile, & vitiosum, & contrarium clausulæ fundationis, prout ex ea hactenus fuit ostensum.

Unde in illam labuntur constantem doctrinam,
23 quod quando quis habet unum jus utile, & legitimum; ex quo potuit justè agere, & obtinere, si eo omisso, & neglecto aliud inutile, & inefficax deducit in judicium nec potest ex isto, tanquam inutili obtinere; nec ex illo utili quod tunc habebat, quia eo non fuit usus, nec in judicium deduxit, juxta text. singularem *in l. 3. §. sed si fortè ff. judicatum solvi*, singulariter probant Ludovic. Romanus *in cons. 446. & cons. 496. dubio* 10. quem sequitur Maranta *de ordine judicior. 4. part. distinct. 16. n. 17. fol. mihi 242.* Tiraquell. *de retractu linager.* §. 10. *glossa unic. n. 6. & 7. fol. 173.* & in noviori impressione. *fol.*
24 347. ubi multa exempla adducit, quod quando maritus tanquam talis, cum sit legitimus administrator, potuit comparere in judicio, & eo jure, & qualitate omissa, comparuit tanquam procurator uxoris, qui in rei veritate carebat mandato: processus, & judicium nullum redditur, nec sanabitur ulla alia via legitimæ administrationis, & sibi imputet agendo alia qualitate, & causa qua carebat,

& loquendo in conjuncta persona: idem etiam 25
tradunt Bald. & Salycetus *in l. 1. ille, column. 1. vers. Ulterius oppono*; Salycet. *column. 2. vers. Oppono, quo etiam*, & ibidem Anton. Alexand. *C. de procuratorib.* per ea quæ notat Gloss. *in l. si filius, in gloss. ultim. ff. qui satisda. cogantur*, ipse Bald. *in cap. nonnulli, col. 2. vers. Nota, si quis opponat, & ibi* Barbatia: Felinus *column. 14. vers. Limita secundo de rescript.* Bald. *in cap. ex parte Decani, column. 3. versic. Quod si conjuncta*, Alexand. & Jas. *in l. exigendi*, ille, *colum. 2. in ultima fallentia*, iste, *col. 3. in 6. fallentia, C. de procuratoribus*, quos omnes congerimus, & ad idem sequimur *in tractatu de protection. Regia, 4. part. cap. 8. ex num. 270. cum seqq.* Et iterum, quando quis habet jus utile, & legitimum ad agendum & agit ex alio jure, & causa inutili, actus non sustinetur ex utili tunc existente: sed vitiatur ex jure inutili, quo fuit usus; abundantissimè Nosmet, *in Labyrint.* 26
creditor. 2. p. c. 13. ex n. 33. cum multis seqq. & accuratiùs, *in tr. de supplicat. ad Sanctiss. 2. part. c. 12. ex num. 25. cum seqq.*

Igitur, quantumcumque daretur casus existentiæ juris patronatus hæreditarii in hac capellaniæ fun- 27
datione, & D. Joannæ Mariæ, suisque prędecessoribus, tanquam hæredibus fundatricis pertinere; cùm ipsa, nec pater suus in hac lite, & præcedentis vacationis, hac qualitate, & jure usi non fuerunt, nec illud in judicium allegarunt, nec deduxerunt unquam [quo re vera carebant, ut superius tactum fuit] sed solum allegaverunt, & nisi fuerunt juri consanguinitatis & proximitatis, respicienti, & indicanti jus patronatus gentilitium, & familiare, relictum consanguineis ipsius fundatricis, nunquam potuerunt obtinere in præfatis litibus; non ex qualitate, & causa hæreditarii, quia illam nunquam in judicium deduxere, imò illa prorsus carebant: non ex qualitate patronatus gentilitii, ad quam se restrinxere, quia inutilis, & vitiosa est, & omnino aliena à mente, & litera instrumenti fundationis, & prorsus improbabilis, prout ex argumento cornuto *hoc art.* 10. adnotatur evidenter.

Quæ omnia superflua sunt, cum hujus capellaniæ fundatione nullum adfuit jus patronatus à sua origine, nec hæreditarium, & multo minus gentilitium: sed pro majori justificatione illud supponitur.

ARTICULUS XI.

Ad jus patronatus hæreditarium si fuit præsentatum tanquam gentilitium per consanguineos proximiores, familiare præsumitur, dum de fundatione contrarium non apparet.

At semper quod ex fundatione docetur hæreditarium, & non gentilitium esse, reducitur ad suum statum originalem, qualibet quasi possessione antiqua contraria non refragante.

SUMMARIUM.

1 *Juspatronatus hæreditarium ex observantia subsequuta præsentandi per consanguineos proxi-*

S 3 miores

miores præsumitur gentilitium.

2 *Si ex fundationis tenore apparet esse hæreditarium, ad eam qualitatem reducitur, plurimis præsentationibus contrariis non obstantibus.*

Vel etiam è contra, ibidem.

3 *Alienatio rei Ecclesiæ minus solemniter facta, si per 30. vel 40. annos, pacificè possideatur, præsumitur beneplacitum S. A. intervenisse.*

4 *Sed ista præsumptio solum durat interim, quod de contrario non appareat ex instrumenti inspectione.*

5 *In unione beneficiorum post tringinta annos, cum quieta possessione, consensus Capituli præsumitur intervenisse.*

6 *Constito per instrumentum unionis non intervenisse consensum Capituli, præsumptio cessat, & unio resolvitur.*

7 *Præsumptio cedit veritati.*

8 *Jus patronatus, quam plurimis annis possessum à consanguineis tanquam gentilitium, constito ex instrumento fundationis esse hæreditarium, pluries reduxit Rota ad suum qualitatem primævam.*

9 *Si patronatus est hæreditarius, nunquam alius, tanquam consanguineus admittitur.*

10 *Quasi possessionem centum quadraginta annorum præsentandi ad beneficium per consanguineos rejecit Rota, constito ex fundationis instrumento, esse juris patronatus hæreditarii & non gentilitii, & n. 11.*

12 *Semper, quod ex instrumento fundationis apparet beneficium fuisse erectum cum libertate, nec immemorialis quasi possessio contraria suffragatur.*

13 *Jus patronatus gentilitium possessum tanquam hæreditarium constito ex fundatione esse gentilitium, quasi possessionem contrariam contempsit Rota, & n. 14.*

15 *Possidentis animus applicatus ad rem cum sua qualitate, hac deficiente, non remanet subjectum cui applicetur illa possessio.*

16 *Diversa est possessio rei qualificatæ, alia, & diversa possessio rei simplicis sine qualitate.*

17 *Constito de non qualitate rei, quam sub qualitate quis erroneè possidebat, nullum ei jus ex tali possessione quæritur.*

18 *Res qualificata diversæ naturæ, & speciei est, cujus simplex.*

19 *Qualitate rei possessa extincta extinguitur possessio, & nec transit ad simplicem tanquam rem diversam.*

20 *De una quasi possessione unius rei non bene infertur ad aliam rem diversam.*

21 *De una re ad aliam possessio non migrat.*

1 QUamvis verum sit quod jus patronatus hæreditarium ex observantia subsequuta ad illud præsentandi per consanguineos proximiores, præsumatur gentilitium, & familiare, ut per Noguerol. *allegat.* 28. *n.* 34. *ex Viviano, & Cyrlino.* Hoc procedit & tantum locum habet interim dum ex fundationis instrumento non docetur, & apparet contrarium.

2 At verò semper, quod ex ea constat veritas, non esse familiare, sed hæreditarium, vel è contrà; jus ipsum patronatus reducitur ad suam primitivam naturam, quam alterare non possunt quamplures præsentationes contrariæ antecedentes, prout pluries determinavit Rota in his terminis, allegans plures Doctores, de quo suprà *articul.* 3. *& articul.* 4. latè adducuntur.

Ultra quæ, ulteriùs de hoc particulariter hic 3 tractandum, & comprobatur exemplo alienationum bonorum Ecclesiæ, quæ minus solemniter fuere alienata, si per triginta vel quadraginta annos pacificè possideantur; præsumitur intervenisse beneplacitum Sedis Apostolicæ. Sed hæc 4 præsumptio solum durat interim dum de contrario non docetur. At si ex instrumenti tenore, & inspectione contrarium apparet, evanescit præsumptio, Bellacomba *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 229. Menochius *de præsumptionib. lib.* 3. *quæst.* 132. *num.* 79. Mascardus *de probationib. conclusio.* 1140. *n.* 25. *& concl.* 232. *à n.* 35. Peregrinus *de jure fisci, l.* 6. *tit.* 8. *nu.* 25. Gratianus *disceptat. forens. cap.* 268. *n.* 4. Valascus *consultat.* 161. *num.* 20. Caldas Pereira *de emptio. & venditio. cap.* 34. *num.* 40 latè Barbos. *in pastorali, tom.* 2. *allegat.* 95. *n.* 72. *&* 73.

Quod alio simili comprobatur. In unione be- 5 neficiorum requiritur consensus Capituli, qui consensus post triginta annos possessionis, & observantiæ præsumitur intervenisse, ista tamen præsumptio tamdiu durat, quandiu ex instrumento unionis contrarium non apparet, postquam autem ex eo constiterit talem consensum non intervenisse; præsumptio cessat unio redditur nulla, 6 & beneficium unitum recuperat suam priorem libertatem, & statum, Craveta *de antiquitat. tempor.* 3. *part. section.* 1. *limitat.* 7. *num.* 26. Cacheranus *decis. Pedemontana* 273. Petrus Surdus *de aliment. tit.* 8. *privilegio* 22. *num.* 10. Nicol. Garcia *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *n.* 188. *&* 189. Vivianus *de jure patronat.* 3. *p. l.* 14. *cap.* 5. *ex num.* 54. *& seqq.*

Nam postquam de veritate apparet, nihil 7 est de præsumptione curandum, quia præsumptio cedit veritati, *l. nuptura filio, ff. de jure dotium, l. fin. in principio ff. de eo quod met. causa. l. cum de indebito, ff. de probationib.*

Sed accedendo ad terminos individuales nostri præsentis casus, elegantissima est Rotæ decisio, penes Farinac. 53. *in recent. fol.* 44. *tom.* 1. qua adducuntur plures Doctores. & aliæ duæ Ro- 8 tæ decisiones loquentes in eodem casu, in qua per multos annos antecedentes quidam Duces, possessores unius status, & majoratus, tanquam descendentes legitimi à fundatore cujusdam capellaniæ, ad eam præsentabant: at ultimo possessori, volenti continuare quasi possessionem quæsitam à suis antecessoribus; & præsentanti, tanquam status legitimo possessori, mota fuit lis, sibi tale jus non pertinere, cùm jus patronatus non esset gentilitium, sed hæreditarium in sui crea- 9 tione; prout apparebat ex instrumento fundationis capellaniæ, quo constito, fuit victus, spretaque ejus præsentatio, ut in *dict. decis. num.* 3. ita determinante in hæc: *Et cessat difficultas; quia instrumentum fundationis loquitur de reservatione juris præsentandi pro Ioanne de Langonisa fundatore, & hæredibus suis, & sic non suffragatur moderno Duci, & ejus prædecessoribus qui ab anno* 1460. *circa, præsentaverunt; & non constat, jure hæreditario successisse prædicto Ioanni fundatori c.* 1 *ubi Abbas n.* 3. *de jure patronat. Archidiaconus in capit. plures. num.* 4. *vers. sed pono* 1697. *Bald. consf.* 409. *num.* 1. *l.* 2. Anch*aranus consf.* 42. *n.* 2. Cardina. *consf.* 122. *n.* 2. Alexand. *consf.* 73. *num. l.* 8. tenuit Rota coram illustrissimo Mantica *in una Bracarensi Parochialis sub die* 24. *Februarii,* & ite,

& iterum *die* 1. *Julii* 1592. & per hanc Rotæ decisionem rectè infert Lotterius *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 11. *n.* 46. quod nunquam admittitur consanguineus de familia, si beneficium juris fuerit patronatum hæreditarii.

10 Sed prædictam decisionem 53. ad unum utilissimum, concernens, & adaptabile nostro casui hujus litis, ponderare debemus: illud nempe [quod & nota dignissimum sit] quod centum & quadraginta duo anni quasi possessionis præsentandi acquisitæ per possessores antecessores illius Ducatus, tanquam proximiores consanguinei fundatoris, quia ab anno 1460. constitit de sua possessione ex jure patronatus gentilitio; ut in *dict. dec.* 53. expressè dicitur, & notatur, usque ad annum 1602. quo emanavit dicta decisio, prout testatur ipse Farinacius *in suprascriptione ejusdem decisionis*, ex quo facta temporis computatione apparet dictam quasi possessionem cucurrisse continuativè per dictos centum quadraginta & duos annos, post quos constito ex fundationis instrumento, jus patronatus non esse gentilitium, sed hæreditarium, contempta tam longa, & continuata quasi possessione præsentandi; fuit per dictam decisionem jus patronatus redactum ad suum principium hæreditarium: cum qua decisione concordant in hoc aliæ duæ relatæ in *eadem decisione* 53. & citatæ pro eisdem terminis.

11 Quæ tres decisiones Rotæ bellissimæ sunt, ad totalem subversionem intentionis D. Joannæ, ac suorum antecessorum, prætendentis habere quasi possessionem juris patronatus gentilitii, cum contrarium clarè appareat ex tenore instrumenti fundationis, quo nec patronatus hæreditarium legitur, nec vocatio alicujus personæ successionem, sed simplicissima quædam erectio hujus capellaniæ; ut latiùs remanet adnotatum superiùs *in articulo antecedenti* 10.

12 Quibus Rotæ decisionibus mirabiliter consonant aliæ plures, nec non Magna Doctorum caterva, de quibus amplissimè fit mentio *in art.* 3. *per totum*, affirmantium, longissimam quasi possessionem juris præsentandi, etiam immemorialem non suffragari, semper, quod ex tenore fundationis apparuerit; nullum adfuisse jus patronatus creatum à principio.

13 Præfatæ tres decisiones Rotæ loquentes de quasi possessione præsentandi ad capellaniam, ex capite juris patronatus gentilitii contemnenda, constito illud fuisse hæreditarium, æqualiter procedunt; è converso, quando jus patronatus gentilitium ab aliquo possidetur tanquam hæreditarium, quod, constito esse gentilitium, ad suam originem, & priorem statum reducatur; prout firmat optima Rotæ decisio 290. *in Posthumis Farinacii*, *t.* 2. quæ *num.* 1. 2. *&* 3. ita ait: *Domini resolverunt; jus patronatus de quo agitur, spectare ad agnatos hæredes non tamen ad hæredes bonorum ex testamento, & movebantur ex tenore fundationis [quæ potissimum in hac materia attendi debet Bald. in l.* 2. *in principio, C. de in jus vocando, Lambertinus de jure patronat. l.* 2. *art.* 2. *quæstionis principalis, n.* 2. *Barbatia cons.* 33. *n.* 8. *lib.* 2. *Peregrinus cons.* 33. *num.* 12. *l.* 1.] *fundator enim declaravit expressè se constituere hoc jus patronatus perpetuum suæ agnationi, unde illud non potest hæredibus bonorum competere, cum illis deficit qualitas agnationis requisita à fundatore, sine qua non possunt esse patroni, Lambertin. ubi supra*, 8. *articul.* 2. *quæstionis principalis*; *n.* 1. *Rochus de Curte eodem tractat. verb. ipse, vel is, num.* 73. *Gabriel in cons.* 196. *n.* 4. *l.* 2. *&c.* quæ ulterius ad alia in comprobationem progreditur.

Ex quibus omnibus infallibiliter infertur, quascumque quasi possessiones D. Joannæ Mariæ, & 14 ejus antecessorum (si aliquam adquirere potuerint, quin ex variis juris capitibus destructæ remaneant prorsus superiùs *in articulo* 4. *per totum*) sub falsa suppositione, & erronea patronatus gentilitii, cujus contrarium ex tenore fundationis apertè constat, non solum non adesse creatum jus patronatus gentilitium, verum nec etiam hæreditarium; admodum juri conforme fuit, reducere hanc capellaniam ad suum priorem libertatis statum, in qua ex sua origine erecta fuit; declarando per sententias in hac, & in antecedente vacatione immediata, ejus provisionem ad Ordinarium spectare.

Omnium insuper prædictorum ratio est clara; nam cum animus possidendi sit applicatum juri 15 patronatus cum qualitate gentilitii, qualitate hac deficiente extinguitur quasi possessio, quæ restricta ad unam rem qualificatam, deficiente, vel mutata qualitate, non remanet subjectum 16 in quo ipsa possessio possit subsistere; cum alia sit res diversa; super qua possessio quæsita non fuit atque alia, & diversa fuerit possessio rei qualificatæ; ita eleganter probat Rota in *dec.* 646. post tractatum *de manutent.* Ludovis. Posth. quæ *num.* 14. *& num.* 15. ita ait: *Quoties enim mutatur qualitas, vel nova supervenit non datur mandatum de manutenendo, quia altera est possessio ante supervenientem qualitatem, alia post illam, ut fuit dictum in Placentina donationis seu provisionis* 20. *Junii coram Gipsio & debet intelligi, rebus sic stantibus, ut ibi dicitur, &c.* Et relativè ad has decisiones idem firmat Posth. *dict. tract. de manutent. observat.* 73. *num.* 47. *&* 48. qui per *plurimos nu. sequentes*, multas applicat doctrinas admodum conducibiles.

Semper igitur, quod constiterit, alteratam esse qualitatem rei, quam sub qualitate, & cum ea 17 quis possidebat; seu constito non adfuisse qualitatem, sed erroneè supponebatur à possidente, nullum ei jus ex sua erronea possessione adquiritur: pulchra in proposito adest Rotæ *decis.* 186. *ex num.* 12. inter congestas à Ludovis. Posth. *post tractat. de manutent.* in hæc verba: *Domini responderunt, inde non aliud inferri posse, nisi errorem tam Episcopi, quàm etiam Capituli putantium, tales Vicarias esse de jure patron. Ecclesiastico, quo casu fuissent quidem conferendæ per concursum. Verum cum de tali jure patronatus nunquam constiterit, nec hodie etiam constet: sed de simplici unione Ecclesiarum parochialium facta Capitulo cum facultate nominandi Vicarios, juxta constitutionem Pii Quinti: non potuit hic error constituere Episcopum in legitima, & manutenibili quasi possessione conferendi Vicarias prædictas liberè per concursum, non expectata nominatione Capituli, actus enim erronei consensu carere dicuntur, &c.*

Nam quemadmodum res qualificata diversa est à simplici non qualificata, & diversæ naturæ, & 18 speciei, juxta text. *in* §. *præterea Institut. de inutilibus stipulation. cap. cum Martha*, §. *quæsisti, de celebratio. Missar. cap. statutum, de election. lib.* 6. Menochius *cons.* 35. *num.* 13. *& de recuperand. possess. remed.* 6. *n.* 8. Surdus *dec.* 2. *n.* 9. *& cons.* 179. *num.* 40. *& cons.* 202. *num.* 8. Gratian.

 discepta.

disceptation. tom. 5. cap. 854. n. 52. & cap. 936. num. 24. Mangilius *de imputationib. quæst. 176. n. 4.* Scaccia *de commerc. §. 7. gloss. 5. numer. 159.*

19 Nihil mirum extingui quasi possessionem, extincta qualitate, nec transire, nec remanere in re diversa, & diversæ naturæ, ac speciei: latè Petrus Surdus *in cons. 135. ex num. 63. cum seqq. l. 1.* Ludovi. Posthius *de manutent. observat. 73. ex n. 99. cum multis seqq.*

20 Cum de una possessione, seu quasi possessione unius rei non bene inferatur ad aliam diversam, Rota *in Messan. pensionis caram Justo dec. 379. n. 3. & in eadem causa coram Penia dec. 386. num. 3. & dec. 647. post tract. de manutent. Posthii* Burattus *decis. 427. numer. 5.* ipse Posth. *observ.*
21 *73. num. 10.* quia de una re ad aliam, possessio non migrat: juxta doctrinam glossæ *in l. 3. in princip. ff. de acquirend. possess.* quam sequitur Bart. *ibidem, num. 4.* Alexan. *num. 15.* Jason. *num. 3.* Parisius *in cons. 37. n. 17. l. 1.* quare talis possessio sub qualitate quæsita, nec prodest rei qualificatæ ob defectum qualitatis; nec simplici tanquam diversæ, hujus articuli comprobatio ulterius continuatur in *artic. 12. proxime sequenti.*

ARTICULUS XII.

Error in apprehensione possessionis respiciens titulum, & causam possidendi, quamvis juris effectibus careat in judicio proprietatis; prodest tamen ad judicium manutentionis.

Error, & falsa causa in apprehensione possessionis respiciens ipsam rem nec suffragatur in judicio plenario, nec in summarissimo manutentionis.

SUMMARIUM.

1 *Quasi possessio apprehensa per errorem respicientem causam possidendi, licet quoad petitorium sit vitiosa, quoad judicium manutentionis suffragatur, & n. 2.*

3 *Quasi possessio præsentandi quantumvis legitimè quæsita inter compatronos, nullatenus suffragatur contra Ordinarium, nec in petitorio, nec in possessorio summarissimo.*

4 *Error & falsa causa tangens ipsammet rem, impedit possessionis adquisitionem, quoad omnes juris effectus, tam in petitorio, quàm in manutentione.*

5 *Quasi possessio juris præsentandi ad beneficium, tanquam gentilitii cùm non sit tale, erronea est, & ex falsa causa tangente ipsammet rem, ad nullum judicium prodest.*

6 *Actus gestus sub aliqua qualitate, ista deficiente, actus corruit.*

7 *In comprobationem supra dictorum adducitur bona Rota decisio.*

IN corroborationem eorum, quæ in *articulo antecedenti* scripta remanent, alia utilia non omittenda, rei, de qua agitur, admodum conducibilia, deducenda ex mirabili quadam theorica tendente similiter ad destructionem quasi possessionis prætensæ per D. Joannam Mariam: quasi possessio etenim apprehensa per errorem respicientem titulum, & causam possidendi, ut exemplo apprehendentis possessionem hæreditatis tanquam ab intestato sibi delatæ cum deberet apprehendere ex testamento, quamvis hæc possessio, quod juris effectus vitiosa dicatur, circa judicium propriatatis; quia inutilis & inefficax, non attenditur eo in judicio; tamen quoad judicium manutentionis suffragatur, quia in eo solum attenditur existentia in re, & de facto eam teneri; & sic sola detentatio sufficit ad obtinendum in eo judicio manutentionis: sic distinguit post alios Gratianus *disceptat. 113. num. 9. 10. & n. 6.* Petrus Surdus *in cons. 43. ex num. 10. cum seqq.* & per plures Doctores, & Rotæ decisiones observat Oliverius Beltraminius ad Alexand. Ludovis. *decis. 283. num. 7.* Posthius *de manutentione, observat. 64. num. 12.* bona decisio Rotę inter recollectas per Posthium 349. *n. 1. cum seqq.* illic: *Non obstat, quod de falsa causa dicitur: quia hoc respicit petitorium, an bona sint devoluta ad Ecclesiam, vel non, ut fuit resolutum sub die 20. Novembris anni præteriti, vers. Ultimo non obstat, quod fuerit. &c.* Et iterum ibidem: *Sufficit D. Episcopo docere de detentatione, nec enim de proprietate, aut possessione plenè discuti debet, ut per Paulum cons. 3. volum. 2. Nevisanum cons. 8. n. 3. Laurentium Sylvanum cons. 27. n. 5. Covarru. l. 1. pract. car. c. 17. n. 3. vers. Sic sane, quod ipse probat efficaci ratione Jurisconsulti, in l. Rutilius Regulus: ubi Castrens. n. 5. ff. de donationibus.*

Hac tamen adnotatione, & limitatione adhibita, ut hæc quasi possessio, nec etiam alia quævis possessio legitimè quæsita inter compatronos 3
nil prodest nec suffragatur contra Ordinarium comparentem, & contendentem de existentia juris patronatus, & libertate capellaniæ, etiam in judicio summarissimo manutentionis, prout abunde fuit probatum superius in *articulo 4. prope principium, ex n. 2. & seqq vers. At vero quoties dubitatur, &c.* & plurimi alii Doctores id probant, cumulati inferius in *arti. 14. num. 8.* ita ut hoc distinctionis membrum in nihilo officiat juri Ordinarii agentis de libertate beneficii.

At verò quoties error, & falsa causa tangit factum ipsum, cadit super ipsammet rem, cujus fuit apprehensa possessio, hæc adeo inutilis & inefficax est, ut nec etiam ad judicium summarissimum manutentionis prosit possidenti; hanc theoricam singularem probat Rota *in decision. 74.* inter recollectas per Ludov. Posth. *post tractat. de manutent. ex num. 14.* quæ *ex n. 18.* ita loquitur in hæc. *Præterea quidquid dicendum sit, quando falsitas versatur circa factum, quo casu putans capere possessionem unius fundi, non acquirit possessionem alterius fundi, in quo immissus fuit l. si me in vacuam ff. de acquirend. possessione: Tamen falsitas, quæ non respicit factum, sed tantùm versatur circa causam possessionis, non impedit acquisitionem, quia non deficit voluntas possidendi, licet potius ex una causa, quàm ex alia, l. 2. §. si à pupillo, l. quod vulgo ff. pro emptore: & facit l. cum in corpus, ff. de acquirend. rerum domin. & notatur per Barbos. & Jason in l. si is ad quem ff. de acquiren. hæredita. & licet ista possessio non sit considerabilis quoad effectum juris, ut illa non dicatur justa possessio, nec producat juris effectum, ut loquuntur Doctores in contrarium allegati: secus tamen est, quoad effectum facti, ut ingrediens dicatur esse in possessione,*

sione, vel detentatione: quod potest probari exemplo Bald. in dict. cons. 135. de misso in possessionem à judice nulliter procedente, contra quam possessionem datur actio spolii: Doctores communiter in l. justè possidet ff. de acquirend. possess. late Aimon Craveta, in cons. 188. num. 8. ubi latius prosequitur. &c.

5 Et cum quasi possessio presentandi ad hanc capellaniam apprehensa per antecessores D. Joan. fuerit erronea, & ex falsa causa tangente ipsam capellaniam, & jus presentandi ad illam, putantes esse juris patronatus, cum sit libera, putantes etiam esse juris patronatus gentilitii, & sub hac qualitate, cum adhuc nec sit hæreditarium, & ad illud animum suum limitativè applicaverint, sequitur ut cum fuerit erratum in ipsa re, cum non adsit jus patronatus qualificatum, quasi possessio eorum inutilis, & inefficax sit, quia alia res est res qualificata, diversæ naturæ, & speciale differens à simplici, ut latius dictum est *articulo antecedenti*, & Capellania reperta absque qualitate à possessoribus supposita, possessio eorum quasi inefficax evanescit quoad omnes juris effectus tam in petitorio, quàm in summarissimo judicio manutentionis, cum erratum fuerit circa ipsam rem.

6 Quoniam actus gestus sub aliqua qualitate, ista deficiente, actus corruit, ut per plura jura tradita Aymon. Craveta *in cons.* 102. *n.* 13. Dom. Valençuela Velasquez *in cons.* 112. *à n.* 77. *& seqq. tom.* 2. Et quia actus sub aliqua qualitatem, & suos terminos non egreditur: per plura jura, & Doctores adductos per Nos *in Labirinth. credito. 2. part. cap. 10. ex n. 40.*

7 Et ulterius ad propositum bene urget Rotæ *dec. anni* 1602. ad literem adducta per Augustin. Barbos. *in pastorali, tom. 2. in vers. Quantum attinet, num. 26.* ita disponit: *Quantum attinet ad secundam difficultatem, aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum possessionis sufficit, quod œconomi deputati acceperint possessionem, etiam de facto, ad effectum ut dicantur esse in possessione, seu detentatione, Bald. &c.* sequitur, & facit: *Caeterum respondebatur ab aliis Dominis, quod conclusio procederet, si œconomi voluissent acquirere possessionem, nedum nomine Seminarii, sed etiam nomine proprio, quia isto casu falsitas versatur circa causam possessionis, quare non impediret possessionem, quia non deficeret voluntas possidendi, aut nomine proprio, aut nomine Seminarii, l. 2. §. si à pupillo, l. quod vulgo. ff. pro emptore: & facit text. in l. cum in corpus ff. de acquir. rer. domin. prout Bart. & Jas. in l. si is ad quem: ff. acquirend. haredit. & fuit dictum in causa Macerat. hareditatis 4. Junii 1590. coram Cardinal. Pamphilio, sed in hoc casu, si Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti, non poterant œconomi adquirere quasi possessionem, quia noluerunt adquirere nomine proprio: sed nomine Seminarii, quod cum non sit erectum, possessio est ex falsa causa circa factum hoc est super existentia Seminarii, & ideo est nullius considerationis, nec producit iuris effectus, l. 1. §. hac verba ff. ne vis fiat ei. Bald. d. cons. 135. n. 2. Portius Imola cons. 74. n. 11. & facit text. si me in vacuam, &c.* hactenus de singulari decisione, quæ non solum est applicabilis defectui qualitatis patronatus gentilitii, sed etiam ipsi juri patronatus nunquam creato, nec nato; de quo abunde superius.

ARTICULUS XIII.

Consensus Ordinarii requisitus simul cum fundatione Capellaniæ ut acquiratur jus patronatus; nullatenus inducitur ex admissione præsentationum, & institutione facta postmodum per Ordinarium ipsum.

SUMMARIUM.

1 *Ad acquirendum jus patronatus cum fundatione requiritur consensus Ordinarii, aliter Capellania cum libertate creatur.*

2 *Consensus Ordinarii ad creandum jus patronatus an tacitè inducatur ex admissione præsentationum, &* num. seqq.

3 *Et induci, qui tenuerunt.*

4 *Si ex admissione præsentationum induceretur consensus Ordinarii ad noviter creandum jus patronatus, multæ Rotæ decisiones, & communes Doctorum opiniones subverterentur.*

5 *Ordinarius potest quandocumque de libertate beneficii agere, non obstantibus quibuslibet præsentationibus admissis per Ordinarium.*

6 *Ad quasipossessionem præsentandi adquirendam requiritur præsentatio, admissio Ordinarii, institutio præsentati, & beneficii, possessionis apprehensio.*

7 *Omnibus præsentationibus admissis præcedentibus, non impeditur Ordinarius agere de non existentia juris patronatus in erectione beneficii, &* n. 8.

Si ex admissione præsentationum induceretur consensus Ordinarii ad noviter creandum jus patronatus: semper sibi obstaret agenti quandocumque, de non existentia juris patronatus: Sed ei non obstant qualescumque præsentationes admissæ; ergo ex eis induci nequit consensus ad novum ortum juris patronatus, & n. 9.

10 *Præsentationum admissio solum operatur, & prodest ad adquirendam quasipossessionem juris præsentandi absque contractu ipsius juris patronatus.*

11 *Aliud est jus præsentandi, aliud jus ipsum patronatus, & potest jus præsentandi esse apud unum, & jus ipsum patronatus apud alium.*

Et de uno ad aliud non potest fieri illatio, nec argumentum, ibidem.

12 *Potest quis donare jus præsentandi, retento sibi jure patronatus.*

13 *Jus præsentandi solum respicit judicium possessorium: jus patronatus petitorium.*

14 *Consensus, qui inducitur ex aliquo actu, ad illum se restringit, & illum non egreditur.*

15 *Consensus præstitus ab Ordinario ad jus præsentandi, nequit extendi ad jus patronatus.*

16 *Defectum fundationis non continentis jus patronatus si ignorat Ordinarius approbatio corruit ex defectu consensus.*

17 *Etiam per mille actus inducentes ratificationem, & approbationem, consensus ignorantis non inducitur.*

18 *Papa conferens alicui beneficium alias incapaci,*

paci, si defectum ignorat, non intelligitur dispensare.

19 *Admissio præsentationum facta ab Ordinario sub falsa credulitate existentia juris patronatus, corruit detecta falsitate.*

20 *Ordinarius si sciret non adesse jus patronatus, non est credendum velle illud noviter creare, & num. 21.*

22 *Ordinario attestanti aliquod beneficium esse juris patronatus non creditur.*

23 *Capellaniam creatam in libertate non potest postmodum Ordinarius subjicere juri patronatus.*

24 *Assertioni Episcopi attestantis beneficium aliquod esse de jure patronatus, non statur.*

25 *Consensus ordinarii destinatus ad solam admissionem præsentationis, non extenditur ad novam creationem juris patronatus.*

26 *Doctores affirmantes consensum Episcopi requisitum ad creationem juris patronatus sufficere tacitè induci ex admissione præsentationum, sibi ipsis esse contrarios ostenditur.*

27 *Admissio præsentationum deservit ad acquisitionem possessionis præsentandi.*

28 *Non tamen ad impediendum Ordinarium ne quandocumque possit de beneficii libertate agere.*

1 IN *art.* 3. constans, & inviolabile requisitum, scriptum fuit, ut ad adquisitionem juris patronatus sit præcisus consensus Ordinarii concurrens cum fundatione Capellaniæ, quo deficiente, nec acquiri, nec oriri, sed ipsam Capellaniam creatam manere ab origine sua cum libertate, & absque onere patronatus: nunc tractandum an iste consensus tacitè inducatur ex admissione præsen-
2 tationum, & institutionibus factis per ipsum Ordinarium ad Capellaniam, & ex hoc induci consensum; reperio simpliciter & indistinctè af-
3 firmasse Barbos. *ad Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.*12. *n.* 10. post Rochum de Curte *de jure patronat. in verbo, pro eo, quæst.* 8. *num.* 20. & Oliverium Beltramin. *ad dec. Gregorii* 15. *n.*7.& ex *Rota dec. impressa* per Marquesa. *de commissio.p.*1. *fol.* 454.

Sed isti Doctores obiter, minus attentè, & nullo adducto juris fundamento, & absque dubii speculatione id asseverarunt, quorum assertio, si vera foret, subverteret innumerabiles Rotæ deci-
4 siones, & Doctor. communem opinionem, qui prorsus contrarium in variis casibus indicant, & supponunt, non obstantibus quamplurimis præsentationibus admissis ab Ordinario, effectum sortitis, posse de libertate beneficii agi, & quandocumque, etiam post immemorialem, de ea constiterit, & non fuisse ab origine fundationis ortum jus patronatus ex defectu apparente consensus Ordinarii Diœcesani, sed beneficium, & Capellaniam reducendam ad suam libertatis originem, prorsus contemptis præsentationibus, admissis per Ordinarium, & institutionibus earum virtute ab eo emanatis, prout copiosè videre est *in artic.* 3. *& in artic.* 4. *art.*10. *& articul.* 12. ex quibus clarè, & dilucidè infertur, consensum Ordinarii deficientem ab origine erectionis Capellaniæ non induci ex præsentationibus postmodum ab eodem admissis.

5 Ad cujus majorem comprobationem, breviter supponendum erit, quod ad acquirendam quasi possessionem juris præsentandi, inter multa requisita à jure desiderata, magis præcisum, & essentiale illud est, ut præsentatio fiat coram Ordinario cum bona fide, Ordinarii admissio, & approbatio, institutio præsentati, quæ effectum sortiatur per traditionem possessionis beneficii (quæ refert accuratè post plurimorum allegationem, Ludov. Posthius *de manutent. observat.* 32. *num.* 27.) Sed sic est, quod omnibus istis actibus præcedentibus non impeditur Ordinarius, quominus agere possit de libertate beneficii, & 6
non adesse jus patronatus ab origine erectionis illius, sed fuisse creatum cum libertate. Ergo impossibile est, quod ex admissione præsentationum induci possit consensus Ordinarii ad creationem juris patronatus. Patet, quia stante ejus admissione, ut præcisè requiritur, ad quasi possessionem præsentandi adquirendam, potest de libertate agere quandocumque, ut dictum est: quod facere non posset, si jus patronatus ex sua institutione qualificaretur, & sibi præcisè obstaret, 7
agenti de libertate beneficii, & de non existentia juris patronatus, nam hujus existentia induceretur ex suo consensu, & acceptatione, seu admissione præsentationum: Sed hoc est falsum, quia hoc eidem non est impedimento ad agendum de non existentia juris patronatus, & libertate beneficii, prout amplissimè, & fortiter apparet ex dictis *artic.* 3. 4. 10. *&* 12. ergo falsum est asseverare, quod ex admissione præsentationum facta per Ordinarium inducatur consensus fundationis præcedentis absque eo ad formandum, & creandum jus patronatus; quo indelebili, & indissolubili argumento evidenter convincuntur Doctores superiùs relati contrarium per transennam, & minus attentè asseverantes.

Comprobatur discursus iste, quoniam ex præ- 8
sentationibus quantocumque tempore continuatis, admissis, & effectum sortitis non probatur jus patronatus, ut ultra innumerabiles *Rotæ* decisiones adductas *in dict. art.* 3. 4. 10. *&* 12. nisi continuatæ fuerint per spatium centum annorum; aliæ adsunt septem decisiones idem confirmantes. Has Rotæ decisiones, & Doct. aliquos congessit ipsa Rota *in dec.* 25. *inter recollectas* per Julium Vivianum post *tract. de jure patron.* quæ *num.* 8. ita determinat: *Cum itaque non exhibeantur præsentationes continuata per spatium centum annorum: non potest dici constare de jure patronatus, quod non probatur ex præsentationibus: Archidiaconus in c. unic. num.* 10. *post medium, vers. Unde quamvis aliquis de jure patronatus, lib.*6.*ubi Geminianus, n.*6.*& Franchis n.*5.*Cassiadorus decis.*2. *num.* 3. *post medium, vers. Cujus patronus, de probationib. Mohedanus decis.*3.*de jure patronat. Rota coram Orano in Firmiana juris patronatus, Martii* 1591. *& coram Gyptio in Barchinonensi unionis* 5. *Decemb. ejusdem anni, in Neapolitana Capellania, coram Cardinali Lancelloto Seniori* 29. *Januarii* 1471. *& in eadē corā Reverēd. Atravatensi* 19. *Decembris* 1608. *&c.* Si enim 9
ex tot præsentationibus admissis per Ordinarium non probatur jus patronatus, ergo falsum est asseverare, quod per admissionem præsentationis factam ab Ordinario inducitur consensus qui defecit in erectione beneficii, & Capellaniæ per quem & non aliter oritur, & adquiritur jus patronatus, imò per primam præsentationis admissionem jus patronatus crearetur, contra tot

tot decisiones, & communes Doctorum opi-
niones.

10 Comprobatur, quia illa præsentationum ad-
missio solum operatur quasi possessionem juris
præsentandi (cæteris requisitis suppositis ad
illam adquirendam, absque contractu juris
patronatus, de quo in præsentationibus non
agitur, nec controvertitur; sed imò supponitur à
præsentantibus, ad quas solummodo restrin-
gitur consensus, & admissio Ordinarii, non
admissa, nec permissa extensione ad ipsum jus
11 patronatus, tanquam rem diversam: quia aliud
est jus præsentandi, aliud jus ipsum patronatus:
& potest jus præsentandi esse apud unum, & jus
patronatus apud alium; de uno ad aliud non
potest fieri illatio, nec argumentari; ut latè pro-
bat Hieronym. Gonçalez, *in regul.* 8. *Cancella,
gloss.* 18. *num.* 90. *&* 92. *& gloss.* 45. §. 2. *n.* 18.
(quem non allegat, licet sic pluries Lotte-
rius *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 3. *num.* 24. *&* 25. &
cum Alexand. *cons.* 74. *n.* 5. *lib.* 4. & Lambertin.
de jure patron. lib. 1. *part.* 1. *quæst.* 11. *art.* 7. *num.* 8.
& Rota *in recent. part.* 1. & melius ipse Loterius
lib. 2. *quæst.* 4. *num.* 14. *&* 15. & præ cæteris latissi-
me Campanilus, *deversor. jur. Rubr.* 11. *c.* 13.
12 *ex n.* 366. Ubi etiam, quod patronus potest do-
nare alteri jus præsentandi, reservato sibi jure
patronatus in proprietate tanquam separabi-
13 li, cum jus præsentandi solum respiciat judicium
possessorium, & quod jus patronatus respiciat pe-
titorium, jus autem præsentandi possessorium,
optimè comprobat Paulus de Citadinis *in tract.
de jure patronat.* 6. *part. articul.* 3. *ex num.* 27. per
quem, & Cæsarem de Grassis idem firmat Ma-
rius Antoninus *variar. resolut. l.* 1. *resolut.* 104.
num. 6. 7. *&* 8.

14 Comprobatur, nam consensus, qui induci-
tur ex aliquo actu, solum operatur in illo actu, &
ad illum se restringit, ultra quem non egreditur,
l. fin. C. ne uxor pro marito, plura exempla ad hanc
doctrinam congessit Petrus Surdus *cons.* 33.
à n. 9. *& decis.* 116. *ex num.* 19. Gratianus *tom.* 2.
disceptat. 356. *ex num.* 35. *& num.* 45. *& tom.* 3.
capit. 485. *ex num.* 16. Carleval. *de judiciis, dis-
put.* 2. *à numer.* 381. *&* 990. ergo multominus
15 consensus præstitus ab Ordinario juri præ-
sentandi potest extendi ad jus patronatus, uti
diversum, & separatum de quo in præsenta-
tionibus non tractatur, quia actus non debet opera-
ri ultra intentionem agentis, *l. non omnis, ff. si cer-
tum petat.* Atque ideo non obstantibus præsen-
tationibus admissis, atque quasipossessione per
eas quæsita inter compatronos, semper Ordina-
rio remanet facultas illæsa, & præservata im-
pugnandi ipsum jus patronatus, & ejus exis-
tentiam controvertendi absque juris sui præju-
dicio.

Quod & efficaciter procedit majori cum
ratione in casu, de quo agimus, quoniam in illis dua-
bus præsentationibus (quibus inaniter nititur
16 D. Joanna Maria, quæque variis ex causis des-
tructæ remanent) nullo modo tractatum fuit de ju-
re patronatus, nec de defectu, & nullitate ejus ob
non adhibitum consensum Ordinarii in fun-
datione capellaniæ, ut ortum haberet jus patrona-
tus ipsum, qui ideo defectus incognitus erat Or-
dinario, credenti patronatus existentiam, &
sub hac falsa credulitate admisit præsentatos: qua-
propter ex tali admissione consensus, & approbatio
induci nullo modo potuit: quoniam ut approbatio,
& ratificatio habeat effectum, debet ratificans 17
scire defectum, & nullitatem actus ratificandi
aliàs illam ignorans, etiam per mille actus indu-
centes approbationem, & ratificationem, ratifica-
tio, & approbatio non induceretur ex defectu
consensus, plurima scitu dignissima videre est
per Nos *in commentariis de supplicatione ad Sanc-
tis,* 1. *part. cap.* 3. §. *unic. ex n.* 26. *& seqq.*

Hinc si Papa conferat alicui beneficium ha- 18
benti defectum ad illud obtinendum; non intel-
ligitur, Papam illum removere, si illum igno-
rabat, nec dispensare super defectu quem igno-
rabat, ex defectu consensus, plures Doctores
per Barbos. *de offic. Episcop. allegat.* 19. *ex num.* 7.
tom. 1. *& ad Tridentin. sess.* 23. *cap.* 13. *num.* 9.
de reformation. fol. 223. Thomas Sanch. *de
matrimon. libr.* 8. *disput.* 4. *tota.* Ripol. *variar. re-
solut. cap.* 7. *ex num.* 141. Ciarlinus *controvers. cap.* 38.
ex n. 42. *& seqq.*

Et quia admissio præsentationum facta per Or- 19
dinarium sub falsa credulitate existentiæ juris
patronatus, corruit, detecta falsitate, ex defectu
consensus; ut ex pluribus juribus, & Doctoribus
probatur superiùs, *in artic.* 9. *ad fin. ex n.* 17. prout
in hac lite, & in antecedenti defectus fuit de-
fectus juris patronatus, & ejus existentiæ ob
defectum consensus Ordinarii omnino requisiti, ut
ortum habeat, & creetur jus patronatus.

Nec est credendum, voluisse Ordinarium 20
noviter creare jus patronatus, si scivisset nul-
lum adesse in Capellania, cum detrimento ju-
ris sui, suæ dignitatis, & Capellaniæ erectæ
cum libertate; & se, & suos successores privare jure
& potestate illam conferendi, absque alterius in-
terventu, cum potius à jure præsumatur, Præ-
latos esse vigilantes semper circa libertatem benefi 21
ciorum, & negationem juris patronatus ob inte-
resse proprium; juxta *cons.* Purpurati 553. *n.* 6.
& constanter tenet Rot. *dec.* 11. *de jure patron.
in novis* Achilles de Grassis *decis.* 7. *de jure patro-
nat.* Puteus *dec.* 172. *lib.* 1. *& decis.* 242. *l.* 2. Cassia-
dorus *decis.* 2. *de jure patron.* Seraphinus *decis.*
1141. *n.* 8. Jacob. Cavaler. *dec.* 55. *num.* 2. *& decis.
num.* 3. cum aliis citatis à Theodosio de Ru-
beis *in singularib. Rotæ part.* 2. *verb. Ordinarius,* §. 2.
pag. 74. illa enim admissio, & approbatio præ-
sentationum simpliciter facta per Ordinarium,
numquam refertur ad id, per quod induceretur
renunciatio alicujus juris approbantis: Ancha-
ran. *cons.* 105. Aimon. Craveta *cons.* 257. *sub
num.* 4. *vers. Octavo si dicimus,* Decius *consil.* 450.
sub num. 7. Rota ut per Alexand. Ludovis. *de-
cis.* 317. *num.* 5. *&* 6. maximè in præjudicium Ter-
tii, ut ex aliis prosequitur *dicta decisio sub nu-
mer.* 6.

Comprobatur, nam si expressa confessio 22
Prælati, affirmantis absque plena causæ cognitione
aliquod beneficium esse juris patronatus, & ad
aliquem pertinere, non inducit; nec sufficit
ad probationem, nec approbationem juris patrona-
tus, nec suæ Dignitati, nec libertati beneficii præju-
dicat, ut ex *Viviano, Lotterio, & Rota* decisione 23
dictum fuit *supra artic.* 6. *ex num.* 13. ubi etiam
num. 16. de Capellania à sua origine erecta
libertate, ut Ordinarius ex post facto non possit
illam subjicere oneri juris patronatus, pluri-
bus Doctoribus, & Rotæ decisionibus adductis;
quia non statur assertioni Episcopi attestantis de 24
jure patronatus, Caputaquens. *decis.* 128.
part. 1. Ciarlin. *controv. forens. c.* 57. Quanto mi-
nus

nus admitti debet consensus Ordinarii tacitè inducendus ex amissione præsentationum, & sic
25 ex diversa, & separata re ut dictum fuit *suprà ex num.* 10. ad creandum novum jus patronatus, & privandam Capellaniam, sua originali libertate, in tantorum detrimentum; & ideo firmiter tenendum erit, ex admissione præsentationum non posse induci consensum Ordinarii ad canonizandum, & approbandum jus patronatus, quod ab origine non stabat. Cum in Ordinario falso credente illius existentiam, deficiat animus, & voluntas illud denuo creandi, cum ad id ejus consensus destinatus non sit, nec ad illud tanquam rem diversam extendendus, ex latius, & invincibiliter comprobatis *à principio hujus art.* quibus refragari nulla possit ratio, nec juris fundamentum.

26 Et cum ipsimet Doctores in contrarium citati *suprà, num.* 2. pariter cum cæteris affirment, posse quandocumque Ordinarium, negando jus patronatus, & ejus existentiam, agere de libertate beneficii, quibuscumque præsentationibus etiam antiquissimis, & quasi possessionibus non obstantibus, ut videre est *in dictis*, §. *seu articulis* 3. 4. 10. *&* 12. sibi ipsis affirmantibus ex admissione præsentationum oriri consensum ad juris patronatus novam creationem repugnant: Cùm incompatibile sit, creari novum jus patronatus ex præsentationum admissione, & illis non obstantibus posse Ordinarium quandocumque agere de libertate beneficii, cum jam non reperiatur in libertate, si ex ipsarum admissione gravatum diceretur onere novi juris patronatus, quod verè contradictionem implicat.

Tandem præfati Doctores, adducti superiùs, *ad principium hujus articuli*, præcisè intelligendi sunt, quando admissionem præsentati præcessit plena causæ cognitio super ipsa juris patronatus existentia, non aliàs: ad quod allego expressam declarationem Congregationis ad literam adductam *infrà, articul.* 14. *num.* 19. quæ ita disponit: *Censuit Sacra Congregatio non posse Patronum repelli à sua quasi possessione præsentandi, si adhibita causa cognitione super jure patronatus Ordinarius præsentatum à Patrono admisisset, etiamsi post obitum ejusdem præsentati de validitate juris patronatus iterum contigerit dubitari; secus autem si patroni præsentatio absque causa cognitione admissa fuisset, &c.*

27 Et ideo inter se ita componendi sunt, ut admissiones præsentationum deserviant ad quasi possessionem juris præsentandi, interim dum non controvertitur jus ipsum patronatus, nec de initio libertatis beneficii apparet, & doceatur; sed inter ipsos patronos; inter quos agentes dumtaxat de pertinentia juris præsentandi, fuit ab aliquo contra cæteros quæsita, supposito per eos jure patronatu, in dubium non redacto: ut tunc interim possit inter ipsos compatronos, ut il-
28 lis præferatur in præsentando, & ut ab eo præsentato fiat de Capellania institutio, non tamen ad impediendum, ne Ordinarius, negando juris patronatus existentiam, agere possit quandocumque de Capellaniæ libertate: ad latissimè comprobata superiùs, *articul.* 4. *per totum.* quia tunc contra eum nihil prodest, nec opponi potest præfata quasi possessio, ut *in eodem articulo* latius continetur.

ARTICULUS XIV.

De differentia judicii super jure patronatus moti, nempe inter ipsos compatronos super pertinentia juris præsentandi, & inter ipsos, & Ordinarium moti super existentia jurispatronatus.

Et quæ requirantur, ut sententia probet jus patronatus, & omnibus præjudicet.

SUMMARIUM.

1 *Inter præsentantes ad vacationem beneficii judicium possessorium movetur, cum inter ipsos de quasi possessione contendatur.*

2 *Existens in quasi possessione præsentandi, cæteris præsentantibus præfertur & præsentato per eum institutio præcisè debetur.*

3 *In judicio possessorio inter præsentantes moto, leviores sufficiunt probationes.*

4 *Iudicium in quo assistit Ordinarius negans existentiam juris patronatus, proprietatis est.*

5 *Quando agitur de libertate beneficii, plena requiritur causæ cognitio & concludentes probationes existentiæ juris patronatus.*

6 *Ordinario existente in causa pro libertate beneficii, principaliter agitur de jure patronatus.*

7 *Probationes requiruntur plenæ super existentia juris patronatus, nulla attenta quasi possessione præsentandi.*

8 *Quasi possessio qualibet præsentandi in nullo judicio, sive plenario, sive manutentionis, officit Ordinario, nec contra eum potest opponi.*

9 *Sententia lata inter compatronos, etiamsi enuntiet jus patronatus ad aliquem pertinere, non præjudicat libertati beneficii.*

10 *Pluries determinasse Rotam per decisiones relatas ad literam.*

11 *Confessio Ordinarii affirmantis aliquod beneficium esse juris patronatus, non præjudicat libertati Ecclesiæ.*

12 *Sententia lata inter compatrones super pertinentia juris præsentandi, multum defertur inter ipsos ad probationem existentiæ.*

13 *Si ista sententia sic enuncians jus patronatus sit antiqua ultra centum annos.*

14 *Ex iis centum annis deducitur totum tempus litis mota pro libertate beneficii, & num.* 15. *&* 16.

17 *Sententiæ antiquæ ultra centum annos enuntiantes jus patronatus, inter compræsentantes solum attenduntur, non contra libertatem beneficii, cui nec immemorialis quasi possessio officit.*

18 *Sententia lata super existentia juris patronatus assistente Fiscali pro libertate beneficii cum plena causa cognitione omnibus præjudicat, si sit translata in rem judicatam.*

19 *Sacra Congregationis declaratio ad idem recensetur.*

20 *Sententia lata super existentia juris patronatus, constito ex fundatione non fuisse creatum jus patronatus, juste fertur pro libertate Capellaniæ.*

21 *In materia juris patronatus ad docendum de notoria injustitia illud prætendentis, idem operatur instrumentum authenticum fundationis, ac confessio, & res judicata.*

22 *Instrumento à parte præsentato nihil per eam opponi potest.*

DUpliciter formatur, & movetur judicium in causis juris patronatus, unum super possessorio, alterum super petitorio, & proprietate.

1 Possessorium tunc intentari dicitur, quando in vacatione capellaniæ comparent prætendentes jus præsentandi, inter quos judicio in isto super quasi possessione contenditur, ut probant Philippus Franchus *in capit. unic. n. 5. de jure patronat. l. 6.* Cassiadorus *decis. 2. fama regulariter, num. 3. de probationib.* quos referens sequitur Joann. Hieronym. Campanil. *diversor. juris Canon. Rubric. 11. cap. 13. n. 367.* optimè comprobat Paulus de Citadinis *in tractat. de jure patronat. 6. part. art. 3. ex n. 27.* per quem, & Cæsarem de Graf. idem affirmat Marius Antoninus *variar. resolut. lib. 1. resolut. 104. n. 6. 7. & 8.*

2 Et ratio est, quia hoc casu solum attenditur, & tractatur in hoc judicio de quasi possessione juris præsentandi, & qui eam adquisivit, inter suos compatronos prætensos, inter quos solum agetur de pertinentia juris patronatus, præfertur in præsentando, & ab eo præsentato præcisè facienda est institutio: ad latè tradita per Ludov. Posth. *in tractat. de manutent. observ. 31. ex num. 4. cum pluribus seqq.*

3 Et in hoc judicio possessionis, quando solum contenditur inter ipsos compatronos super pertinentia juris præsentandi leviores probationes, & præsumptiones sufficiunt, Rota apud Farin. *in novissim. novissima anni 1612. & decis. 45. num. 1. & 2.* & post plures Doctores comprobat Ciarlinus *controvers. forens. cap. 107. ex num. 73. & seqq.* August. Barbos. *ad Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 9. n. 23.* ubi plures Rotæ decisiones, & Doctores allegat.

4 Secundo modo jus patronatus deducitur in judicium ordinarium, quando scilicet Ordinarius comparet, negando juris patronatus existentiam, & agendo de libertate beneficii, seu capellaniæ, quo casu agi dicitur de proprietate ipsius juris patronatus, ut probant Paul. de Citadinis *de jure patronat. part. 6. artic. 3. quæst. 17. num. 27. Cæsar de Graf. decis. 1. num. 3. de restitut. spoliator.* Marius Antoninus *variar. resolut. lib. 1. resolution. 104. num. 6.* & ex Philipp. Franco, & Cassiado. tenet Joan. Hieronymus Campanil. *diversor. juris, Rubric. 11. cap. 13. n. 367.* & ulterius latius apparebit.

5 Comprobatur, quia quando agitur de libertate Ecclesiæ, plena requiritur causæ cognitio, citato, aut aliàs comparente Fiscali Dignitatis, eam allegante, & deducente in judicium, & negante existentiam juris patronatus; quia cum agatur de proprietate illius, plenæ & concludentes probationes requiruntur; ad differentiam judicii possessorii inter solos prætendentes jus præsentandi, & contendentes super pertinentia; uti plenè utrumque probatur ex Rotæ *decis. 238. num. 7. & 38.* post tractatum Ludovis. Posthii *de manutent.* illic: *Hoc autem casu dubitari non potest, quin ageretur de ipsomet jure patronatus, cum ageretur ad effectum institutionis in præjudicium libertatis beneficii, maximè cum Fiscalis esset in causa:* ideoque certum est, requiri exactas probationes; ut fuit resolutum in causa Pampilonensi parochialis de Iansi 10. Aprilis, & 20. Novembr. 1599. *coram bonæ memor. Cardinal. Mantic. &c.* plurimos DD. & Rotæ decisiones ad idem adducit Lotterius *de re benefic. quæst. 13. num. 117. & num. 118. lib. 2.* & per quamplures Ciarlin. *controvers. forens. cap. 107. ex num. 73.* ubi de differentia in hoc puncto inter patronos solos agentes super pertinentia juris præsentandi; & inter controversiam cum Ordinario opponente de libertate beneficii, & negante existentiam juris patronatus. Ad eandem etiam distinctionem quam plurimi videndi per Augustin. Barbos. *ad Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9. n. 23.*

6 Comprobatur hæc propositio, quia quoties in lite adest Ordinarius, ejus Fiscalis, aut alia persona certans de libertate beneficii, negans existentiam juris patronatus: principaliter agitur de ipso jure patronatus respiciente proprietatem: ut per plures, Augustin. Barbos. *ad Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. c. 9. sub num. 23.* Et tunc plena requiritur causæ cognitio, cum principaliter agatur de ipso jure patronatus in via ordinaria, ut etiam latè probat Lotterius *de re benef. lib. 2. qu. 13 n. 114. cum multis seqq.*

7 Meritò igitur requiritur plena, & exuberans probatio existentiæ juris patronatus, nulla attenta quasi possessione juris præsentandi: cum attendatur quod principaliter agitur, *l. 1. ff. de auctoritat. tutor. c. ad Audientiam, de præscriptionib.* Tiraquell. *in tractat. cessante causa, limita. 22. in fin.* Surd. *consil. 67. num. 31.* Mangilius *de imputat. qu. 21. n. 9.*

8 Tum etiam, quoniam respectu Ordinarii existentis in lite, & defendentis libertatem beneficii, non solum non prodest quælibet quasi possessio juris præsentandi inter illud prætendentes quæsita, verum etiam, nec in quolibet judicio possessorio summario, vel summarissimo manutentionis (ubi aliàs sola insistentia de facto prodest, & admittitur quasipossessio) respectu tamen Ordinarii agentis de libertate, nulla prodest, nec admittitur quasi possessio, sed prorsus contemnitur, & excluditur; prout in terminis probant, post plures Doctores, & Rotæ decisiones, Ludovic. Posthius *de manutent. obser. 32. num. 26. & num. 5.* Vivian. *de jure patronat. part 2. lib. 3. cap. 2. num. 36.* Addition. ad Burat. *dec. 139. num. 17.* Cum contra eum, quia in ritibus antecedentibus inter ipsos compatronos solum tractantes de pertinentia juris patronatus, nulla potest dici quæsita quasi possessio, & sic contra Ordinarium, tanquam tertium, & beneficii libertatem, nihil prosunt, nec considerantur, sed inter ipsos patronos dumtaxat, inter quos fuit quæsita, ut sæpe diximus, & signanter in *art. 4.*

9 Eadem distinctio facienda in sententiis latis in provisionibus, & præsentationibus beneficii admissis; nam si lata fuerit inter ipsos compatronos putativos contendentes dumtaxat de pertinentia juris patronatus, & de quasipossessione juris præsentandi, & etiam si in ea Ordinarius declaraverit, & enuntiaverit, jus patronatus ad aliquem tanquam patronum pertinere, licèt inter ipsos admittatur, non tamen præjudicat libertati beneficii, non controversæ, nec deductæ in illud judicium, quia res inter alios acta aliis nec præjudicat, nec nocet, ex *Rubric. C. res inter alios acta, cum vulgarib.* & est optima Rotæ *decis.*

decis. 413. *per tot.* penes Farinac. *in recent. part.*1. *fol.*376. ubi post *Mohedanum decis.* 8. *in fin. de sentent. & re judic.* ita loquitur: *Sententia approbatoria juris patronatus lata inter compatronos, invicem contendentes de voce in suis præsentationibus; non facit jus contra libertatem Ecclesiæ, cum tunc non agatur cum aliquo proviso tanquam de libero, &c.*

10 Optima etiam decisio, *Ioan. Baptista Coccini Decani* 106. *num.* 8. illic: *Nec attestatio Episcopi in provisionibus aliquid operatur; quia ut ex prædictis patet, constat de contrario, Felinus in c. quoniam Abbas, prope finem. de offic. delegati, Decius in l. edita, num. 86. C. de edendo, & in l. penult. n. 2. de institutionib. & substitutionib. & in c.* 1. *col.* 3. *n.*33. *de rescript. Crescentius decis.* 8. *n.* 5. *de præbendis: & ex prædictis cessant quæ dicuntur, de præsentationibus factis per duces: quia ex prædictis constat de non jure patronatus, &c.* Mantica *dec.*360. *n.* 4. ibi: *Secundò sententia est revocanda, quia adjudicat hoc beneficium, tanquam de jure patronatus, quod ex actis non probatur, & beneficium præsumitur esse liberum: Archidiac. &c.* eadem Rota penes Farinacium *in posthumis, tom.* 2. *dec.* 276. *num.*11. in hæc: *Non obstat tertium, & ultimum, de duabus declarationibus, nam prima Ordinarii Aretini non meretur allegari, cum Vicarius nihil affirmaverit sed dubitativè enuntiaverit jus patronatus; sententia verò Episcopi Pessulani, de qua supra, detegitur esse notorie injusta, nec nocet Ecclesiæ, nec successori: Verall. decis.* 228. *n.* 4. *part.* 2. *Rota in Romana Parochial.*30. *Ianuarii* 1600. *coram Corduba, & in Pampilonensi beneficii,* 4. *Iunii* 1614. *coram Remoledo, maxime, quia non constat, ipsam fuisse latam habita causæ cognitione, nec citato Fiscali Mensa Episcopalis, Seraphinus dec.* 1395. *n.*7. *& in dict. Romana, coram Corduba, &c.*

11 Comprobatur ex Doctoribus, & Rotæ decisionibus adductis *suprà art.*9. *ex num.* 13. affirmantibus confessionem Prælati attestantis aliquod beneficium esse juris patronatus, & ad aliquem pertinere, non præjudicare sibi, nec Ecclesiæ libertati, quando non fuit emanata cum plena causæ cognitione juris patronatus, quod & ulterius apparebit.

12 Sed huic sententię latæ inter contendentes de pertinentia juris patronatus, & de ejus quasi possessione enuntianti jus patronatus ad aliquem ex contendentibus, multum defertur ad probationem juris patronatus, inter ipsos, si sit antiqua ultra centum annos; cum aliter sententię, & in-
13 strumenta non dicantur antiqua, in quibus enuntiatur jus patronatus; ut ex aliis pluribus probant Peregrinus *de fideicom. art.* 43. *num.* 84. Marescot. *lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 10. *num.* 6. Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 15. *num.*32. *& seqq. & part.* 12. *cap.* 2. *num.* 284. 287. *&* 259. innumerabiles penè congessit Barbos. *in Pastorali, allegat.* 72. *n.* 32. *tom.* 2. Farinac. *dec.*295. *num.* 6. *&* 7. *part.* 1. *in recent.* Franch. *decis.* 357. *num.* 3. Castillo *controversiar. tom.* 6. *cap.* 123. *n.* 8. *&* 9. Genua *de verbis enuntiativ. l.* 2. *cap.* 1. *num.* 63. *&* 85. Lotterius *de re beneficiali, l.* 2. *quæst.* 111. *num.* 110. *&* 111. Trentacinq. *l.* 1. *variar. tit. de verbor. signif. resolut.* 2. *n.* 84. Riccius *in praxi juris patronatus, resolut.* 157. *num.* 4. Capic. Galeo. *controversiar. tom.* 2. *controvers.* 57. *n.*32. Alfons. de Leon. *de offic. capell. quæst.*4. *praxi* 3. *num.*161. Ferentill. ad Burat. *dec.* 172. *n.* 33. ubi ad longum Oliver. Beltramin. ad Alex. Ludovis. *dec.*3. *num.*7. Noguerol. *alleg.*25. *ex n.*258. *& in allegat.* 26. *ex n.* 319. ultra quos, plurimos alios congerit Pareia *de instrumentor. edition. tit.* 1. *resolut.*3. *num.*82. *fol.* 66.

Ex iis centum annis deducendum est tempus 14
litis, ac litium, qua, & quibus deducta fuit libertas capellaniæ, & negata existentia juris patronatus, Rota *dec.* 185. *vers. Dempto tempore litis, & decis.* 188. *n.* 1. *part.*1. *diversor.* & apud Farinacium *decis.* 160. *sub num.* 9. *in recent.* & penes Burat. *dec.* 278. *n.* 8. ubi Ferentill. *in additionib. lit. A. & in addition. ad addition.* 111. *num.* 14. *& in dec.* 667. *num.* 12. Garc. *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *num.*267. Seraphin. *dec.*76. *num.*2. Noguerol. *allegat.* 26. *num.* 320. Oliver. Beltramin. ad Alex. Ludovis. *dec.* 205. *num.* 6. *& eadem decis. num.* 4. *& in decis.*435. *n.* 12. Farinac. 2. *part. qu.* 47. *num.* 116. præter quos, plurimos alios allegat Pareia *de instrumentor. edit. tit.*1. *resolut.*3. *§.* 3. *num.* 83. *tom.* 1.

Sed horum nihil requiritur in hac lite, & ante- 15
cedenti: non enim in sententiis latis ad præsentationes antecessorum D. Joannæ Mariæ, legitur quod Ordinarius enuntiavit jus patronatus, sed dumtaxat quasi possessionem juris præsentandi ad illos pertinere declaravit, de qua solummodo contendebatur inter juris præsentantes.

Deinde quia etsi in dictis sententiis fuisset enun- 16
ciatum jus patronatus: adhuc nihil probarent, cùm per multos annos non ascendant ad centum, prout requiritur; nec adhuc ad quadraginta annos prima sententia pervenit; fuit enim lata 31. *Augusti, anni* 1579. ut ex nova lite apparet, *fol.* 66. deducto tempore litis, quo cœpit Fiscalis Dignitatis opponere de libertate capellaniæ, 7. *Februarii anni* 1619. ut ex lite nova constat *fol.* 36. quæ controversia deducta in utraque lite, usque adhuc durat, & pendet, cujus tempus omnino totum deducendum erit, ex suprà dictis.

Sed quando prædictæ sententiæ enuntiarent 17
jus ipsum patronatus, & fuissent antiquæ, latæ ultra prædictos centum annos, solum attenderentur inter ipsos compræsentantes, & prætendentes jus præsentandi ad istam capellaniam: non tamen officerent Ordinario, quominus valeat quandocumque controvertere jus ipsum patronatus ex supra dictis, *hoc articulo*, & docto de non existentia nihil ei obesset etiam immemorialis, prout ad longum manifeste remanet comprobatum, *art.* 3. *per totum, & in art.*11. & alibi passim per discursum *hujus tractatus, & art.*10. superiùs.

Aut verò sententia lata fuit ab Ordinario 18
super existentia ipsius juris patronatus cum plena causæ cognitione, citato, aliter comparente Fiscali Ecclesiastico, vel alia persona defendente libertatem beneficii, ex actis, & plenis adhibitis probationibus utriusque partis; & tunc sententia declarans existentiam juris patronatus, & ad aliquem pertinere, translata in rem judicatam, facit jus quoad omnes, & præjudicat Dignitati, & beneficio, ita ut amplius in alia vacatione de existentia juris patronatus opponi non possit; ut per Rotam *in recentior.* penes Farinac. *dec.* 413. *per totum,* 1. *part. fol.* 26. & post plurimos Doctores, & Rotæ decisiones, præ cæteris comprobat Ciarlin. *controvers. forens. c.* 57. *num.* 9. *&* 10. & etiam per plures Doctores. Gratian. *discept. forens. cap.* 310. *ex num.* 89. *tom.* 2. Riccius *de probat. jur. patron. resolut.* 145. *n.*1. & per *Gratian.*

Gratian. & Ciarlin. Barbos. ad Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 9. sub num. 19. & de offic. & potest. Episcop. allegat. 72. n. 49. & ex pluribus Rotæ decisionibus observat Joann. Hieronym. Campanill. diversor. jur. Canonic. Rubric. 11. cap. 15. n. 224. ubi post Gratian. adducit declarationem S. Congregationis, quæ ita disponit: *Censuit S Congregatio, non posse patronum re-*
19 *pelli à sua quasipossessione præsentandi, si adhibita causæ cognitione super jure patronatus, Ordinarius præsentatum à patrono admisisset, etiamsi post obitum ejusdem præsentati de validitate juris patronatus iterum contigerit dubitari; secus autem si patroni præsentatio absque causæ cognitione admissa fuisset, &c.* Videndi etiam sunt, quæ adducuntur suprà, art. 4. ex n. 6.

20 Et ideo cum in vacatione antecedenti, & in hac comparuerit Fiscalis Dignitatis Abbatialis super libertate hujus capellaniæ, negans existentiam juris patronatus: super qua plenissima fuit adhibita causæ cognitio inter utramque partem, & notoriè ex tenore instrumenti fundationis de non creatione, & ortu juris patronatus, & multo minus de patronatu gentilitio, & familiari, super quo jus suum fundabat D. Joanna Maria, & ejus antecessores; meritò tunc in illo judicio, & in hoc præsenti, succubuere ex notorio defectu justitiæ; quoniam in hac materia, idem est constare de notoria injustitia ex instrumento
21 fundationis, cui nihil potest opponi, sicuti ex confessione partis, vel re judicata, ut sæpe observavit Rota in *Lucana jur. patronat. coram Dunozeto*, post tractat. *de manutentio. dec. 332. n. 4. & 6. & dec. 333. n. 2. & 3.* & Rota *recent. dec. 180. num. 1. & seqq.* & per alias plures decisiones latius comprobat Ludovi. Post. *dist. tractat. de manutent. observat. 32. num.* 8. Alii DD. & Rotæ decisiones ad idem adducuntur superiùs, *in art. 6. num. 9.*

22 Et huic instrumento fundationis tantùm abest, quod aliquid possit opponi, imò nec poterit, cum fuerit præsentatum in utroque judicio ab eadem D. Joanna Maria, & suis antecessoribus; & eo semper usi fuerunt, & usi sunt; quia producens instrumentum videtur fateri, & approbare omnia in eo contenta, etiam sibi contraria, quæ impugnare non potest latissimè Gaito *de credit. c. 2. tit. 8. ex n. 2654. & ex n. 2643. & seqq fol. mihi 1635.*

ARTICULUS XV.

Omnes causæ, ex quibus impeditur à jure alicui adquisitio quasi possessionis juris præsentandi, vel adquisita destruitur, omnes eædem influunt in præsentatum eb eo, ne institui possit.

Recensetur constitutio Synodalis Diœcesis Compluti Regii ad eumdem finem emanata.

SUMMARIUM.

1 *Quasipossessio juris præsentandi ad beneficium præfertur in præsentando, & ab præsentato præcisè fit institutio.*
2 *Jus præsentati causatur, & derivatur à jure quasi possessionis præsentantis.*
3 *Quasipossessionis præsentantis defectus influit in præsentatum ab eo, ne consequi possit institutionem.*
4 *Causa sublata tollitur effectus.*
Causa secunda nihil prodest, nisi in quantum vim, & robur recipit à prima, ibidem.
5 *Omne jus potentius est in causa, quàm in causato.*
6 *Jus præsentati ad beneficium procedens à causa, & radice infecta, nihil prodesse potest.*
7 *Præsentatus non potest plus juris consequi à præsentante, quàm iste habeat.*
8 *Infectu primi juris, infecta censentur derivativa.*
9 *Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis.*
10 *Quasi possessione præsentantis quomodo destructa, præsentato denegatur instrumento.*
11 *Constito de libertate beneficii qualibet præsentatis quasipossessio annihilatur, & ex hoc defectu negatur institutio præsentato.*
12 *Constito de initio libertatis beneficii destruitur possessio præsentantis.*
13 *Et propterea ob hunc defectum quasipossessionis præsentantis denegatur institutio ejus præsentato.*
14 *Quasipossessio præsentantis quæsita cum mala fide sicut non admittitur, pariter nec præsentatus ab eo.*
15 *Quasipossessio præsentantis semel interrupta sicut non prodest, ita ab eo præsentato denegatur institutio.*
16 *Quasipossessio præsentandi ad beneficium, ex causa consanguinitatis, & juris patronatus gentilitii detecta, cum sit juris patronatus hæreditarii sicut non prodest præsentanti, ita nec præsentato.*
17 *Idem, & è converso.*
18 *Quasi possessio, per errorem adepti, & ex causa falsa respiciente ipsam rem, non adquiritur.*
19 *Defectus omnes quasi possessionis relati in hoc artic. 15. concurrunt in præsentante ad hanc capellaniam.*
20 *Per necesse influunt in præsentato, ne institui possit.*
21 *Ad hunc eundem finem emanavit constitutio Synodalis Diœcesis Abbatiæ Compluti Regii.*
22 *Dicta constitutio Synodalis refertur ad literam, ex qua constat, quod plures capellaniæ sunt injustè usurpatæ.*
23 *Desidia Judicum Abbatialis Dignitatis occasionem præbuit potentibus, usurpandi jus præsentandi, causa nullis assistente.*

Quasipossessionem juris præsentandi legitimè quæsitam habens in beneficio, planè admittitur ad præsentandum in ejusdem vacatione, ita ut ab eo præsentatus præferatur cæteris præsentatis per alios compatronos, prætendentes præsentare in eadem beneficii vacatione: 1
nam cum inter ipsos sit ab aliquo adquisita possessio, eosdem excludere fas est, & per eum præsentato præcisè danda est institutio beneficii, 2
cujus jus causatur, & derivatur à jure quasipossessionis quæsitæ legitimè ad eam habente, & illum præsentante, ad text. cum materia, *in cap. consultationibus, de jure patronatus*, quem

exoinant Noguer. *alleg.* 26. *ex num.* 37. & Posth. *de manut. observ.* 71. *ex nu.* 50. *cum multis seqq.* & *observ.* 73. *num.* 1.

3 Si igitur quasi possessio præsentantis illegitima fuerit, vel quia à jure impeditur illius acquisitio, vel acquisita ex aliquo juris defectu destruatur, & non admittatur; necesse est, ut hic defectus quasi possessionis juris præsentandi detectus in præsentante influat præcisè in præsentatum per eum, ne admittatur, & ne consequi possit institutionem, nec titulum beneficii, cum jus suum, & spes dependeat, derivetur, & causetur à jure quasi possessione sui authoris præsentantis, qua detecta, & reperta inutili, & inefficaci, nullum effectum producere potest, quia causa sublata

4 tollitur effectus, *l. tutores*, §. *curatore, ff. de administrat. tutor.* & causa cessante, cessat effectus, *cap. cum cessante causa, de appellat.* cum *vulgaribus*, & causa secunda nihil prodest, nisi quatenus vim & robur recipit à causa prima, *l. peto*, §. *prædium, ff. de legat.* 2. *l. si quis demum*, §. 1. *ff. locuti.* Aristot. *lib.* 2. *physicorum, cap.* 7. *qu.* 12. *art.* 2. Surd. *cons.* 480. *num.* 4.

5 Si enim omne jus potentius est in causa, quàm in causato, *l. digna vox, C. de legib.* Castrens. *cons.* 129. *volum.* 1. nec potest plus juris esse in causato, quàm in causa cessante, Castillo *controversiar. lib.* 5. *cap.* 103. *num.* 14. præcisè est, ut deficiente, destructa, seu aliàs annihilata quasi possessione præsentantis, à qua jus præsentati causatur; jus præsentati periter pereat, & cesset.

6 Jus enim istud præsentati procedens à radice infecta nullum fructum producere potest, *l. maximum vitium, C. de liberis præteritis*, *l. fin. C. de nuptiis*, *l. si viva matre*, & *in l.* 3. *C. de bonis maternis*, *Authent. de heredib. ab intestato veniunt*, §. *si igitur defunctis l.* 2. *vers. ex di-*

7 *versor. collatione* 9. nec potest à præsentante plus juris consequi præsentatus, quàm ille habet, *l. nemo plus, ff. de regul. jur.*

8 Infecta igitur possessione præsentantis, à qua jus præsentati derivatur, & causatur, infecta etiam redditur præsentatio, & jus præsentati, quia infecta causa primitiva, infecta censetur derivativa, *l. unica. C. qui pro sua jurisdict. judic. dare, darivè possint: ut per c. cum quid prohibetur, de reg. jur.* dicit Tiberius Salustius *in praxi auditor. Cameral.* 2. *c.* 17. *n.* 8. abunde Nos, *de Regia pro-*

9 *tect. p.* 4. *cap.* 6. *ex n.* 34. *cum multis seq.* quia resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis, *l. lex vectigalis* 41. *ff. de pignorib. l. si ex duobus*, §. 1. *ff. de in diem adjectione.*

10 Ex his juris fundamentis rectè infertur, ut quotiescumque quasipossessio præsentantis ad beneficium non fuerit ei quæsita, vel si aliqua juris dispositione subvertatur, & non admittatur, parem fortunam pati debeat præsentatus ab eo, ne admittatur, & ut ei justè denegetur institutio; ut in iis terminis multi probant in variis casibus, & primus quando constat de initio libertatis beneficii; quasipossessio præsentantis quantumcumque antiquissima contemnitur, & non admittitur, ut abunde probatur in *art.* 4. *ab initio.*

11 Et ex hac quasi possessionis annihilatione pariter infertur ad non admissionem præsentati, ut legitimè denegetur ei institutio beneficii, ad quod fuit præsentatus; ut in terminis declaravit S. Congregat. Cardinal. & pluries declarasse Rotam, ipsa testatur, *in decis.* 444. *numer.* 1. *post tractat.* Ludovi. Posth. *de manutent.* & dicitur *in dict. artic.* 4. *n.* 14. & 15.

Et quod quando constat de initio libertatis, dispositio text. *in cap. consultation. de jure patronat.* arctans fieri institutionem præsentato per haben- 12
tem quasipossessionem juris præsentandi, non habeat locum; cum præsentantis quasipossessio hoc in casu nihil prosit, ex Rotæ *decis.* & Doctorum authoritate probatum remanet, *art.* 3. *n.* 33. & 34. Pariter præsentato à successore, qui nititur quasi possessione antecessorum (in quem non transferri, probatur supra, *art.* 5. *à principio*) similiter denegatur institutio ob defectum quasi 13
possessionis præsentantis apertè probatur, *dict. art.* 5. *ex num.* 8.

Inde oritur, quod cum quasi possessio præsentandi, quæsita cum mala fide, nullo modo admit- 14
tatur, ut in *articulo* 6. superiùs abunde probatur; similiter præsentatus ex hoc defectu possessionis præsentantis repellitur ab institutione, & admissione, ut ex aliis probatur in *dict. art.* 6. *ex num.* 5.

Eodem modo, quoties quasi possessio juris 15
præsentandi fuit semel interrupta per unam, & ultimam collationem Ordinarii, non admittitur quasi possessor ad præsentandum, & ab eo præsentatus excluditur, & justè denegatur institutio ex defectu quasi possessionis sui authoris; quod omne probatur *in art.* 7. *à principio.*

Ex hoc fundamentali, & incommutabili prin- 16
cipio fluit, quasi possessionem juris præsentandi, per plurimos annos quæsitam, ad beneficium ex causa consanguinitatis habitum, & reputatum esse jus patronatus gentilitii, postquam postmodum constitit esse juris patronatus hæreditarii ex tenore instrumenti fundationis, esse contemnendam, & ab ultimo possessore præsentatum fuisse exclusum, & denegandam institutionem; pluries determinasse Rotam probavimus ex tribus decisionibus suprà *artic.* 4. *ex num.* 8. *cum seqq.*

Et è converso, quasi possessio juris præsentandi 17
quæsita ab aliquo ad beneficium juris patronatus gentilitii, ex qualitate hæreditarii, postquam ex fundatione constat esse gentilitium, contemnitur, & nullo modo suffragatur possidenti, nec per eum præsentato defectu quasi possessionis sui authoris; à quo jus suum causatur, ex Doctoribus, & Rotæ decisionibus, probatur superiùs *dict. art.* 11 *ex num.* 13. & *seqq.*

Infertur etiam ad quasi possessionem quæsi- 18
tam ad beneficium qualificatum, & sub ejus qualitate supposita per errorem, & causam falsam, respicientem ipsum beneficium, ut nullo modo adquiratur sic possidenti, & per consequens defectum hujusmodi quasi possessionis influere in præsentatum ab eo, ut excludatur, & ne ei fiat institutio, postquam apparuerit defectus qualitatis beneficii, atteriusve rei tanquam qualificatæ; ad latissimè comprobata suprà *dict. articul.* 11. *numer.* 15. *usque ad finem*, & *in articul.* 12. *per totum.*

Cum igitur omnes isti defectus, *ex numer.* 10. considerati simul concurrant, & reperiantur in 19
quasi possessione D. Joannę Mariæ, prout singulos adnotavimus, & veraciter applicuimus hujusmodi quasi possessioni ejusdem, in ipsimet locis adductis, *ex dict. n.* 10. pariter, & per necesse in- 20
fluunt in præsentatum ab ea; cujus jus causatur, & immediatè derivatur à quasi possessione præsentantis, quâ quoquo modo sublatâ, & à juris dispositione exclusâ, & non missâ, institutio

proriu

prorsus denegatur præsentato, ex abundè comprobatis à *principio hujus art.* 15. Quapropter in hac lite, & in lite antecedenti, justissime latæ fuerunt sententiæ excludentes quasipossessionem, multipliciter vitiosam, & infectam, D. Joannæ Mariæ, & ab ea præsentati exclusi ab institutione Capellaniæ, de qua agitur, quorum injustitia notoriè patet ex actis processus, ut in singulis suis locis, & articolis, adnotavimus concludenter.

21 Ad hunc eundem finem emanavit Constitutio Synodalis hujus Abbatiæ Compluti Regii, qua admonemur, plurimas Capellanias esse in hac Diœcesi usurpatas sub suppositione juris patronatus, quo carent; quod in vacationibus perperam probant usurpantes, nec ad illos pertinere jus præsentandi in damnum juris Abatialis, ad quod spectat libera earum collatio exhortans Judices Ecclesiasticos ad vigilantiam, ut in casuum occurrentia citetur Fiscalis Ecclesiasticus, ut se opponat præsentationibus hujusmodi, & jus Dignitatis Abbatialis, & libertatem Capellaniarum in judicium deducat; ne incautè, & absque defensione fiat præsentatis nequam institutio; constito de præsentantium iniqua, & contra juris dispositionem quasipossessione de facto quæsita & de defectu juris patronatus, ut clariùs per contradictionem usurpatio appareat ista est constitutio 1. *tit.* 7. *de institution. & jure patrona.* ita per hæc verba disponens.

Constitutio Synodalis.

22 *EN las Iglesias de esta nuestra Abadia ay muchas Capellanias fundadas, y de muchas de ellas non parecen fundaciones, ni los que pretenden ser patronos lo pruevan, como devieran, y con las calidades, y requisitos que el santo Concilio de Trento dispone: y ay en esto mucha confusion, y à vezes recibe gravio, y per suyzio el derecho del Prelado en las provisiones destas Capellanias, y algunos estan intrusos en los patronatos.*

Por tanto, S. S. A. ordenamos, y mandamos, que acerca desto, y provar los derechos de patronato, se observe, y guarde lo que dispone el dicho santo Concilio.

Y nuesteros Iuezes en las causas, y pleytas de potronatos essen en esto muy advertidos y todas las vezes que se ofreciere el caso, manden dar translato a nuestro Fiscal, para que alegue, y pida lo que convenga al derecho de nuestra Dignidad, se haga justicia.

Benè agnoverunt Antistites nostri usurpationem potentium, se ingerentium in jus præsentandi ad plures Capellanias hujus Diœcesis, in eis deficiente jure patronatus, cum à sua origine absque eo fuerint erectæ, & ex suppositione ejus existentiæ, ad illarum præsentationem inhærentes, & præsentantes ex causa consanguinitatis, & proximitatis fundatori, nullo existente jure patronatus in erectione Capellaniarum vel illud supponentes, ad illud præsentant tanquam gentilitium.

23 Sed desidia judicantium, vel ignorantia principiorum juris ad resistendum, & contendendum libertatem Capellaniarum, vel amore, vel timore potentium usurpantium, istis præbuit occasionem usurpandi jus præsentandi injustè; Pueri petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Cum igitur, Nos experientia docti, & agnoscentes hanc ruinam, curavimus recto tramite recuperare libertatem Capellaniarum, & finem usurpationibus imponere pro authoritate & jure simul Dignitatis, non parcentes labori; has elucubrationes scripsimus, regulis juris firmissimas apponendo, ut deinceps cognoscantur causæ, ex quibus destruantur quasipossessiones juris præsentandi, & detegatur jus patronatus, an fuerit vel non, creatum in fundatione Capellaniarum; & an sit hæreditarium, vel gentilitium & an possit hæreditarium, ut gentilitium quasipossideri; vel gentilitium tanquam hæreditarium etiam per multos annos; Speramus igitur, hunc tractatum admodum utilem Prælatis Ecclesiasticis, & judicibus utriusque fori futurum.

ARTICULUS XVI.

De inanibus tramitibus, quibus usus est adversarius, abutendo salubri recursu violentiæ.

Violentiæ decreto, & provisione regia inde emanata, semel intimata, & per Senatum justis de causis denegato complemento, si pars iterum utatur absque ejusdem Senatus novo decreto, reus erit pœnæ ob temeritatem.

Super appellatione postmodum resoluta, aut renuntiata, seu aliàs nulliter interposita, recursus ad regem per viam violentiæ cedere non potest.

SUMMARIUM.

1 *Libertas Capellaniæ ex instrumento fundationis probatur.*

Quasi possessio præsentandi nihil prodest præsentanti, nec præsentato, contra Ordinarium contendentem pro libertate Capellaniæ, ibidem.

2 *Consuetudine exequendi sententias existente, executio, & immissio justa est.*

3 *Fingens diversam sententiam, mutando ejus substantiam, decipit Senatum Regium, & num. 4.*

5 *Sententia quæ non convenit actis, nec ex eis justificatur, nulla est ipso jure, & n. 6.*

7 *Sententia lata ex falsa causa, quæ ex actis detegitur, nulla est ipso jure.*

8 *A sententia nulla [etiam lata in quolibet judicio privilegiato] appellatio causat utrumque effectum, & attentata.*

9 *Consuetudo exequendi sententias non procedit in sententiis nullis, sed tantum in validis.*

10 *Decretum violentiæ, quod non convenit actis processus, non obtemperatur.*

Nec secunda jussio conceditur in Senatu vidente diversitatem factorum.

11 *Pars utens provisione regia semel à Senatu abolita graviter delinquit.*

12 *Sententia per desertionem ob non factam diligentiam in prosecutione appellationis transit in rem judicatam, & n. 14. & 15.*

13 *Appellatio uti nulla resolvitur, si appellans intra decem dies non declarat judicem, ad quem appellat.*

16 *Appellatio frivola est, constito de notoria injustitia appellantis, & n.17.*

18 *Consuetudo exequendi sententias in provisione Capellaniæ non causat attentata.*

19 *Appellatione deficiente, aut quomodolibet resoluta, cessat recursus ad Regem.*

20 *Quando lex unum supponit, & aliud disponit, non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio.*

21 *Delatio supponit appellationis legitima existentiam qua deficiente deficit subjectum, super quo cadere possit.*

22 *Appellatio deserta ob non factam diligentiam in ejus prosecutione resolvitur.*

23 *Et sententia transit in rem judicatam.*

24 *Terminum ad sibi aliquid faciendum impositum qui non servat, suo juri renuntiare intelligitur.*

25 *Qualitas, & legitimitas appellationis constare debet Senatui ex actorum inspectione.*

26 *A sententia declarata deserta appellatio non causat attentata.*

27 *Appellationi nullæ, aut informiter interpositæ judex non deferens vim nullam facit.*

28 *Rescripta emanata à superioribus super appellatione, quæ non stat, vel fuit tacitè, vel expressè resoluta, nihil operantur.*

29 *Violentiæ causa cessante, cessat recursus ad Regem.*

30 *Executio pendente appellatione, nulla, & attentata, convalescit subsecuta appellationis desertione, ac si ab initio interposita non fuerit.*

31 *Appellatione deficiente deficit attentatum, quia quod nullum est, nullum producit effectum.*

32 *Sententiâ translatâ in rem judicatam, non curatur de attentatis.*

33 *Duæ mirabiles decisiones ad idem recensentur ad literam, & n.34. & 35.*

36 *In executione sententiæ translatæ in rem judicatam ob desertionem servantur quatuor termini ad docendum de diligentiis gestis in prosecutione appellationis.*

37 *Multi sunt in jure casus, in quibus non servantur dicti termini.*

38 *Judex certus ex inspectione actorum nullam factam fuisse diligentiam in prosecutione appellationis, non tenetur servare solitos terminos.*

37 *Celebris ad idem refertur Rotæ decisio literaliter.*

40 *Tunc præcipuè constare dicitur notoriè de non persecutione appellationis quando ex actis non apparet, fuisse petitos apostolos.*

41 *Sententia si aliqua juris dispositione potest exequi appellatione pendente, hac postea deserta termini non servantur, & n.42.*

43 *Quatuor termini dumtaxat servantur, quando agitur de exequenda sententia quæ ob desertionem transivit in judicatum, secus quando agitur de delaranda desertione, & transitu in judicatum.*

44 *Quando ex actis processus notoriè constat de desertione appellationis, non curatur de male gesto processu, nec ejus defectibus.*

45 *Frustra expectatur id, cujus eventus nullius est effectus.*

46 *Recursu ad Regem pendente non currunt termini fatales, & n.47. & 48.*

49 *Terminus appositus rei, tunc suspenditur, quando super ipsa re movetur controversia.*

50 *Articulus motus super re [cui est oppositus terminus] tunc illum suspendit, quando est probabilis, non calumniosus, & n.51.*

52 *Terminus oblatus ab impedimento, suppletur, quantum abstulit impedimentum, & non amplius.*

53 *Impedimentum recursus ad regem quantum fuerit, & duraverit, facillimè ex actorum inspectione probatur.*

54 *Constito Senatui ex actorum inspectione de rescriptione appellationis, nihil super ejus delatione decernere potest, cum fuerit resoluta, & annullata.*

55 *Recursu ad regem pendente, gesta per judicem Ecclesiasticum non subjiciuntur vitio nullitatis, vel attentati, & n.56. & 57.*

58 *Absentia desertionis, & transitus in rem judicatam, appellatio caret suspensivo effectu.*

VT nihil intactum in progressu hujus litis relinquamus, quædam adnotanda erunt, quę extra ordinem, & cursum legitimum recursus ad regem per viam violentiæ acciderunt, referre non desinam, ut modus, quo illis occurrere sit necesse, agnoscatur, supposita igitur specie litis, de qua supra *art.* 1. *ex n.* 5. *& seqq.* lata fuit sententia diffinitiva, ex qua fuit exclusa D. Joan. à jure præsentandi ad hanc Capellaniam, & absolutè applicatum jus liberæ collationis Ordinario. Quàm justa fuerit hæc sententia, nullus qui perlegerit articulos in *hoc tractatu* descriptos, *ex art.* 3. *& 6. usque ad* 15. ignorabit, ex iis enim manifestè apparet, nec umbram justitiæ assistere præsentanti, nec per eam præsentato, ut admitti possit ad institutionem, plusquam notoriè constat, nullum creatum fuisse jus patronatus ab origine fundationis hujus Capellaniç; sed potius erecta in sua libertate, ut ex instrumento fundationis monstravit Fiscalis Ecclesiasticus; monstravit etiam per varia juris fundamenta inevitabilia, prçsentantem nullam potuisse acquirere quasi possessionem juris prçsentandi, sed adquisitam (etiam data existentia juris patronatus) prorsus destructam, & contemnendam manere, & ad nihilum prodesse contra Ordinarium existentem in lite pro libertate Capellaniæ. 1

Ab hac justissima sententia appellavit præsentatus. Judex appellatione non obstante, executioni mandavit, immittendo in possessionem Capellaniæ provisum ab Ordinario, motus notoria, & constante consuetudine vigente ab immemoriali exequendi sententias super provisione Capellaniarum, appellatione non obstante; prout ad longum ostensa fuit superius, *art.* 1. *&* 2. quæ sine ullo scrupulo transit. 2

Pars appellans ab hac sententia usa fuit recursu violentiæ, ut suæ appellationi deferri, & reponi Senatus decernat, sed timens consuetudinis constantiam exequendi similes sententias [cui merito per Regium Senatum defertur, ut *in dict. art.* 1. *ex n.* 8. *cum seqq.*] confugit appellans ad extraordinarium modum, fingendo diversam, & contrariam determinationem sententiæ, asseverans, illam fuisse latam super articulo devolutionis [cum absolute fuerit lata pro libertate Capellaniæ esseque liberæ collationis] ut consequi posset decretum violentiæ. 3

Quod facile consequi posset, si ejus relatio foret vera, etiam non obstante consuetudine, & ad qualificandam suam malitiam [colludente etiam 4

Agente

Agente Dignitatis) decipiendo Senatum Regium, monstravit aliam sententiam, in illa vacante latam jure devolutionis, fingens illam latam in hac vacatione, à qua appellasse supponebat.

5 Qua sinistra relatione supposita, Senatus deceptus declaravit, vim facere judicem deferendo appellationi ab illa sententia, decrevitque ut deferat, & reponat. Nam si ex facto jus oritur, pariter ex modica facti mutatione jus variatur totum; cujus decretum justissimum fuit, si enim sententia lata foret ex causa devolutionis [prout fingebatur] foret nulla ipso jure, tum quia extra acta processus ferebatur, in quibus nec vestigium aliquod reperitur, ex quo causari potuisset devolu-

6 tio de qua nec actum, nec ullum verbum tractatum fuit, ideo sententia, quæ non convenit actis processus, nec ex iis justificari potest, nulla est ipso jure, & notoriè injusta. Paris. *cons.* 54. *num.* 2. *l.* 4. Cæsar. de Graf. *dec.* 2. *de solutionib.* Gabr. *cons.* 28. *nu.* 6. *lib.* 1. Graffis. *decis.* 13. *in fin. de sentent. & re judicat.* Rota *dec.* 689. *n.* 2. *part.* 1. *in recent. & dec.* 659. *n.* 16. *part.* 2. *in recentior.* Rota ut per Marchesan. *de commiss. tom.* 1. *fol.* 22. Seraphin. *decis.* 1261. *num.* 5. Alexand. Ludovis. *decis.* 1. *n.* 4. quæ aliam decisionem allegat, & plurimos ad hoc cumulavit Oliver. Beltramin. *in annotationib. ad Alexand. Ludovis. dict. dec.* 1. *n.* 5. 6. 7. & 8. omnino videndus.

7 Deinde quia si lata foret ex causa devolutionis, cum falsa esset, & uti falsa apparet ex actis, pariter nulla foret evidenter, nam sententia lata ex falsa causa, quæ ex actis detegitur falsa, nulla est ipso jure, Felinus *in cap. inter cæteras, num.* 5. *de re judicat.* Aimon. Crave. *cons.* 134. *in fin.* Rota *dec.* 27. *de re judicat. in antiq.* Alexand. Ludovis. *dec.* 2. *numer.* 3. & 4. & per Bart. Abbat. Felin. Contard. Surd. *cons.* 492. *num.* 4. & *cons.* 597. *numer.* 9. *lib.* 4. tenet Sigismund. Scac. *de sentent. & re judic. gloss.* 14. *q.* 32. *n.* 45.

8 Ex quo sequebatur; quod à sententia nulla (etiam lata in casu, quo aliàs appellatio non admittitur) justa est appellatio, & legitima quoad utrumque effectum, producens attentata, ad latissimè per Nos scripta *in commentariis nostris, de Regia protect.* 3. *part. c.* 9. *à princ. & per totum.* in exornationem *l.* 4. *§. condemnatum ff. de re judic.*

9 In tantum, ut huic legitimæ appellationi resistere non poterat constans consuetudo Tribunalis Abbatialis, non admittentis appellationem suspensivam à sententiis latis super provisione capellaniarum, cùm locum habeat in sententiis validis, ritè, & rectè latis, non in sententiis nullis, quarum executio à jure negatur, prout ad longum comprobatum remanet superiùs *art.* 2 *ex num.* 20. *cum seqq. & usque ad finem.*

10 Justè igitur inde emanavit decretum violentiæ, ut judex deferat appellationi interpositæ à sententia devolutionis lata; quo decreto inserto sub hac relatione, & suppositione expressa expedita fuit provisio Regia, ut huic appellationi judex deferret, qua intimata, actis visis, & parte citata, ex illis cum non appareret, nec à parte monstraretur talis sententia devolutionis, nec ab ea appellatio aliqua, quà verificari, & adaptari possit decretum violentiæ ad eam restrictum, ita responsum fuit provisioni Regiæ; conquesta fuit pars in Senatu petens secundam jussionem, dictam *sobrecarta*, ut judex primæ obtemperaret, adductis ad hoc in Senatum Regium actis, ex illis recognoscentem justam responsionem judicis Ecclesiastici; justè denegavit complementum sui decreti, & provisionis, & non esse locum secundæ jussioni, cujus determinatio transivit in rem judicatam.

Postmodum post longum tempus pars ipsa motu proprio, & absque novo Senatus Regii interventu, aut decreto, iterum temerè utendo dicta prima provisione violentiæ, sic per Senatum Regium rectè revocata, & annihilata: comparuit coram judice Ecclesiastico, illam intimavit, petendo ejus complementum, & quod judex deferat, & reponat, prout in illa continebatur. Cui iniquæ prætensioni Fiscalis Ecclesiasticus se opposuit, allegans temeritatem utentis præfata provisione revocata, in dedecus Regii Tribunalis, & judicis Ecclesiastici, & petens pro calumnia, graviter multari. Protervia ductus adversarius iterum recurrit ad Senatum Regium, simpliciter allegans, omissa prædictorum relatione, conqueritur de judice Ecclesiastico nolente obtemperare provisioni Regiæ sibi mandanti deferre, & reponere, adductis iterum actis constito ex eis de falsa, & sinistra relatione partis conquerentis, non venire in statu causam decrevit. Comparuit adversarius coram judice Ecclesiastico, petens complementum dictæ primæ provisionis abolitæ, & sic declarare debere. 11

Interim Fiscalis Ecclesiasticus introduxit articulum admodum ad causam principalem utilem, & substantialem; nempe declarandam esse sententiam in causa principali latam transisse in rem judicatam, eo quod pars ab ea appellans nullam in prosequutione suæ appellationis ab ea interpositæ fecisset diligentiam, nec in Tribunali inferioris petendo Apostolos, nec in Tribunali superioris, nec etiam in Senatu Regio, sed omni negligentia per duos annos deserta mansisset appellatio, & sic nulla, & resoluta, ac si initio interposita non fuisset. 12

Ac insuper ex alio capite etiam opposuit Fiscalis, nullam, & resolutam mansisse præfatam appellationem eo quod pars appellans intra terminum decem dierum ad appellandum non declaravit judicem, ad quem & coram quo signanter volebat illam prosequi, cum multi superiores adsint ad quos possit appellari ab hac Dignitate Abbatiali, ut ex actis hoc probatur. 13

Intimata parti hac articuli petitione, & introductione Fiscalis Ecclesiastici, ut appellans diligentias in prosecutionem suæ appellationis ostenderet nihil allegavit fecisse, sed sibi non cucurrisse terminum fatalem, eo quod impeditus fuerat, per recursum ad Regem, tacitè confitens, ad nullas diligentias teneri, ob justum hoc impedimentum, & eo durante. 14

Conclusis his duobus articulis, declaravit judex, sententiam transisse in rem judicatam, & deberi executioni mandari: in secundo autem articulo tangente complementum primæ provisionis violentiæ per Senatum Regium abolitę, multavit partem, ea utentem, ob temeritatem, & calumniam, (& ob contemptum, & irreverentiam decreti Regii Senatus translati in rem judicatam in viginti millia marabitorum applicata operibus piis. Intimata hac sententia, à re judicata appellavit, à condemnatione, & mulcta non appellavit; & fuit declarata transisse in rem judicatam. 15

Sua insuper solita protervia ducta pars iterum & tertiò recurrit ad Senatum Regium, & facta

omnium prædictorum relatione, conqueritur de judice, nolle scilicet illum complere provisionem Regiam illam primam abolitam & ut sibi concedatur secunda jussio, hoc est *Sobrecarta*, ut judex ejus virtute deferat, & reponat, prout in ea continebatur. Adductis ad Senatum Regium iterum actis, extra ordinem, & per modum insolitum, declaravit Senatus, non venire per ordinem eo quod non fuit modus cognitus, quo illud primum decretum violentiæ restrictum sententiæ devolutionis, & ab ea appellatione applicari possit sententiæ latæ, & ejus appellationi.

16 Destituta jam pars suis ineptis remediis, confugit ad illam appellationem à sententia lata per Provisorem, qua absolutè applicaverat jus conferendi hanc capellaniam Abbatiali Dignitati, petens à Senatu illi deferendum, & fore reponendam executionem illius sententiæ factam per judicem sua appellatione pendente.

17 Sed hæc vana partis admodum protervæ prætensio variis destruitur fundamentis; & primum sit, ejus notoria injustitia, quæ ex actis processus, & ex iis, quæ abundanter monstravimus, ex *art. 3. usque ad decimum quintum* inclusivè, manifestè apparet, nullum sibi, nec eum præsentanti, jus in possessione, nec in proprietate competere, sed potius variis ex causis utrique resistere absque humana aliqua defensione, umbra, aut subterfugio: nam cum ista appellatio notoriè, & manifestè careat omni juris fomento, & quocumque vadat, nequeat effectum aliquem sortiri, quia cum sua notoria injustitia vadit vestita, ideo notorie frivola judicatur, cui nec jus defert, nec est à judice deferendum, ad latissime per Nos tradita *in tract. de Regia protect. 3. part. cap. 6. ex num. 35. cum multis seqq.*

18 Secundum sit; consuetudo immemorialis vigens in Tribunali Abbatiali Compluti Regii exequendi sententias latas super Capellaniarum provisione, non obstante appellatione, de qua, omnibus juris modis comprobata scripta remanet *in primo, & secundo art. hujus tractat.* ubi inanibus contradictionibus oppositis prorsus destructis, responsum præbuimus accuratè: qua igitur consuetudine stante, omnibus Tribunalibus præcisè servanda, nullam vim facere judicem Ecclesiasticum exequentem suas sententias in provisione Capellaniarum latas, declarandum esse à Senatu Regio, altius ostendimus in *art. 1. ex n. 7. usque ad finem:* quapropter adversarius appellans exclusus reperitur à decreto violentiæ obtinendo à Senatu Regio.

19 Tertium & prorsus inevitabile, sit defectus appellationis, qua quoquomodo deficiente, cessat omnino recursus ad Regem per hanc viam violentiæ, qui solummodo destinatus est ad declarandam violentiam, & tollendam ob denegatam delationem appellationi justæ & legitimæ, interpositæ, & existenti, juxtà magistralem dispositionem, *l. 36. tit. 5. l. 2. Recopilat.* ibi: *Nos pertenece alcar las fuercas que los Juezes Ecclesiasticos hazen en las causas de que conocen, no otorgando las apelaciones, que dellos legitimente son interpuestas,*

20 *&c.* Igitur legitima appellatio debet adesse, ut delationem consequi valeat, quia quando lex unum supponit, & illud disponit, non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio, Surdus *cons. 150. n. 38. & cons. 430. n. 17.* Cephalus *cons. 90. n. 51.* Roland. à Valle *de lucro dotis, quæst. 11. n. 17. & cons. 10. n. 14. l. 4.* Sesse *decis. 160. n. 24.* Beecius *cons. 53. num. 7.* Delatio namque sup- 21 ponit appellationis legitimæ existentiam, quæ si non stat, vel aliquo accidenti, & juris dispositione resolvatur, deficit subjectum, super quo cadere possit delatio, cùm non entis, nullæ sint qualitates, nec qualitas possit esse sine subjecto.

Ex inspectione itaque actorum constabit Se- 22 natui Regio notorius, & evidens defectus appellationis, cum interposita à diffinitiva, fuerit resoluta juris dispositione, translacto anno fatali, nulla facta per appellantem interim diligentia in prosecutionem suæ appellationis, nec coram judice inferiori, petendo apostolos, & testimmonium appellationis ad se præsentandum coram superiori: nec aliter coram isto comparuit, nec partem appellatam citavit ad aliquid agendum attingens prosecutionem, nec per duos fere annos usus fuit sua appellatione præfata in Tribunali Regio usque modo, quo jam deserta, & resoluta reperitur, ob transitum duorum annorum à tempore appellationis usque ad sententiam, qua declarata fuit appellatio deserta, & diffinitivam transisse in rem judicatam, ad cujus declarationem cùm fuisset citatus appellans, ut ostenderet diligentias ab eo factas in prosecutionem suæ appellationis, nullam ostendit, sed imo potius ad nullam faciendam esse adstrictum, durante recursu ad Regem [de quo inferius latiùs agendum erit, *ex num. 46.*] allegavit.

Quo supposito ex ipsismet actis patenter ap- 23 paret, appellationem interpositam fuisse resolutam, & sententiam transisse in rem judicatam, juxta dispositionem text. *in capit. cum sit Romana 5. de appellationib. l. 6.* ibi: *Intra quod si is, qui appellaverat, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia, si post sententiam appellaverit, & à causa sua cecidisse videtur, nec amplius super ipso negotio audiatur appellans* text. *in cap. personas 4. in ordine, de appellat.* ibi: *Ex tunc judicio suo super iis, quæ in quæstione vertuntur sine contradictione aliqua stare, compellas:* text. *in l. quoniam nonnulli*, ibi: *Placuit, ut si intra dies solemnitatibus præstitutos ad facienda, hac appellatoris cura defuerit, deserta ab eo provocatio existimetur, moxque debitum exigatur, C. de appellat.* text. *in l. fin. §. illud*, ibi: *Et sententiam contra eum latam in suo robore durare, & ad effectum perduci, tanquam si ab initio minimè fuerit provocatum, &c. C. de temporibus appellatio.* quæ jura, & alia accuratè exornavimus, *in tractat. de Regia protect. 3. part. cap. 18. ex num. 88. cum multis seqq.* ad quod vide 24 celebres & magistrales Rotæ decisiones ad literam adductas infra, *ex numer. 3.* certum est enim, ut qui terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum, labi permittit, suo juri renuntiare intelligatur; Cephalus *cons. 201. n. 4. lib. 2. & cons. 202. n. 18. eodem l.* Vestrius *in praxi Rom. Curiæ, l. 8. c. 4. n. 21. adnot. ad Ægidium, num. 108.* Cassiador. *dec. 4. num. 3. de dilationibus.*

Constito igitur Senatui de evidenti defectu 25 appellationis semel juris dispositione resolutæ, & ad nihilum redactæ ex inspectione auctorum, juxta determinationem *d. l. 36. tit. 5. l. 1. Recopilat.* quę ad hunc effectum agnoscendi qualitatem, & existentiam appellationis, acta processus ad se perduci jubet, ibi: *Y si el Juez Ecclesiastico no la otorgare, mandem traer à las dichas nuestras Audiencias el processo Ecclesiastico originalmente, el qual traido sin dilacion lo vean: y si por el les constare,*

constare, que la apelacion esta legitimamente in puesta, alçando la fuerça, porvean que el tal Juez la otergue, &c. quo casu cum non reperiatur, nec subsistat appellatio, Senatus aditus per hanc viam violentiæ præcisè declarabit, nullam violentiam adesse, & causam remittendam Judici Ecclesiastico, cum deficiat principale, & essentiale fundamentum, hanc causam introducendi in Senatum Regium.

26 Quod & fortiùs cùm majori ratione procedit, quando jam Senatui apparet, judicis Ecclesiastici determinatio ritè facta super eodem articulo desertionis, & translationis sententiæ in rem judicatam, cui standum est præcisè, interim dum per tres sententias conformes non fuerit revocata per Judices Ecclesiasticos, cum prædictæ sententiæ desertionis, & translationis in rem judicatam effectus non possit suspendi per appellationem ab ea interpositam, quo non obstante, executioni mandari, abunde probatum, & fundatum extat in *nostris commentariis de Regia protect. 3. cap. 18. à num. 85. cum multis seqq.* per plurima jura, & fundamenta.

27 Urget insuper, quoniam appellationi nullæ, aut informiter interpositæ judex non deferens vim nullam facit, & ita determinat Senatus aditus per viam violentiæ, permittens sententiæ executionem, ex copiosè resolutis per Nos *in tractat. de Regia protect. 3. part. cap. 9. num. 106. cum multis seqq.* Ergo fortius, ubi appellatio juris dispositione resoluta, & annihilata reperitur, quæ nullum juris effectum producere potest ultra sententiæ executionem actualem.

28 Denique nullum decretum violentiæ, nullaque provisio Regia emanata super hac appellatione resoluta potest aliquem sortiri effectum, quin semper possit satisfieri & responderi, nullam existere appellationem, cui possit deferri: cùm certum sit de jure, omnia rescripta emanata à superioribus, super appellatione, quæ non stat, aut quæ fuit tacitè, vel expressè resoluta, aut renuntiata, nihil operari, nec effectum sortiri posse, ut in iis terminis, & in aliis variis, & similibus casibus abundè scripsimus *in nostris commentariis, de supplicat. ad sanctiss. 2. part. cap. 5. §. 1. ex nu. 31. cum seqq.* & melius, *ex num. 56.* ubi plures Doctores in terminis: & similiter, *2. part. cap. 9. ex num. 41. & 2. part. cap. 10. nu. 109. & num. 96.*

29 recursus cessat, cessante violentiæ causa ob consensum partis, Nos *in eodem tractat. 1. part. cap. 13. num. 61.*

30 Sed denique, ut sciatur quanta sit vis, virtus, & efficacia desertæ appellationis, illud scitu, & admiratione dignum adnotandum erit, quod si appellatio in se legitima à principio fuerit interposita, ita ut ea pendente, executio sententiæ causet attentata, revocationi, & repositioni subjecta; si postmodum superveniat ipsius appellationis desertio ob negligentiam appellantis, transitum anni fatalis, taliter appellatio ipsa amittit vires, & affectum suspendendi executionem sententiæ, ut executio ipsa, quæ à principio, & ante desertionem causavit attentatum, postea vitio attentati purgato, & deleto per desertionem ipsam, convalescit, & firma manet, ac si à principio de jure permissa fuisset, vel appellatio nulla fuisset interposita; ex juribus adductis, *suprà, ex num.*

31 *23.* nam appellatione deficiente, deficit etiam attentatum, quia quod nullum est, nullum producit effectum, juxta juris regulam, *l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. l. non putavit. §. non quavis, ff. de bonor. poss. contra tabul. l. 2. ff. de authoritat. tutor. l. si aut nullum, C. de legitim. hæredib. cap. quod nullum, regul. jur. in 6.* & quia cùm per de- 32 sertionem appellationis, sententia transierit ipso jure in rem judicatam, hac stante, non curatur de attentato præcedente.

Hanc mirabilem doctrinam juris fundamentis, 33 & plurimorum Doctorum exornatione pluries in iis terminis canonizavit Rota Romana in pluribus decisionibus, ut videre est *in una capellaniæ, decis. 492.* penes Farinac. *in recentiorib. 2. part. fol. mihi 541.* quæ à principio ita ait: *Licèt possessio capellaniæ capta per Petrum pendente termino ad appellandum à sententia Ordinarii Palentini ad ejus favorem lata, subsecuta Andreæ ejus adversarii legitima appellatione fuerit attentata c. non solùm, de appellat. in 6. & ibi glossa, & privilegio attentatorum revocanda, Francus, ibi, num. 6. Seraphinus decis. 1583. num. 1. tamen contrarium concluserunt Domini in præsenti causa, &c. executio enim facta pendente appellatione, illa deserta, convalescit, quando executio est directa ut beneficii controversi possessionis adeptio, sublata enim appellatione, tollitur suspensio judicati jam inducta, & executio firma manet; & licèt malè facta sit, non revocatur, cum de novo fieri deberet; & firmata principali, videlicet sententia, firmatur accessorium, quod est ipsa executio post Joannem Monachum, quem refert Joannes Andreas, & utrumque Franchus in cap. licet, num. 4. vers. Quod autem de sententia excommunicationis in sexto. Ancharan. in capit. non solum, num. 7. de appellationib. 5. Milis, verbo, executio facta pendente, Lancellotus de attenta. appellatione pendente, 2. part. cap. 12. ampliat. 1. ex n. 14. & seqq. ad quod facit optimè text. à contrario sensu in l. cum ex causa, ff. de appellatio nib. quem adducit Monachus, dict. cap. licet nu. 1. vers. Sed quare, in princip. &c.* Hactenus de mirabili decisione.

Similem non omnino in eisdem terminis de- 34 terminavit Rota *in decis. 496.* inter recollectas per Ludovis. Posthium *post tractatum de manutentione*, quæ *ex num. 1. & 2.* ita loquitur. *Et quoad primam partem Domini non fuerunt concordes. Nam contra attentata adducebatur, quod sententia A. C. transierat in judicatam, ut potè lata 5. Decemb. 1617. à quo tempore nihil dicitur actum in prosecutione appellationis, nec unquam prorogata fatalia, quo casu dicitur transisse in judicatum l. ultima. Authent. cum seqq. C. de temporibus appellat. fuit dictum in Artens. bonorum 11. Aprilis præteriti, coram R. P. D. Cavalerio, & sæpè alias: stante autem re judicata, executio sententiæ, quamvis alias ab initio fuisset attentata propter interpositam appellationem, eâ tamen desertâ, convalescit per desertionem enim appellationis tollitur suspensio judicati, & executio firma manet, & licet malè facta non revocatur cùm de novo fieri deberet, & firma sententia remaneat, & ejus executio; Franchus in cap. licet, num. 4. vers. Quia autem de sententia excommuni. in sexto, Lancellotus de attentatis, 2. part. cap. 2. ampliat. 1. n. 14. & sequentib. & dict. Rota dec. 591. num. 3. part. in recent. &c.* Post tantorum Doctorum, & Rotæ decisionum authoritatem, & magistralem determinationem nihil est quod desiderari possit in articulo desertionis, quibus adde Sigismund. Scacc. *de appellat. l. 3. cap. 2. quæst. 15. ex num. 70. cum multis sequent.*

Ex

35 Ex quibus præcisè, & utiliter infertur, quod si in nostro casu, deficeret consuetudo Tribunalis Abbatialis exequendi sententias in provisione capellaniarum appellatione non obstante, & appellatio adversarii fuisset legitima,& caufaret executionem attentatam (quod negatur ex traditis suprà, *artic.* 1. & 2.) adhuc ipsa executio post detectam appellationis desertionem firma maneret, & convalesceret, ac si nulla appellatio fuisset à principio interposita: & per consequens declarandum fore, nullam violentiam commisisse Judicem Ecclesiasticum in non deferendo, nec in exequendo suam sententiam, cum per desertionem subsecutam appellatio fuerit redacta ad non appellationem, cui semel resolutæ, & annullatę nil remanet, quod deferri possit ultra.

36 Hoc desertionis laqueo suspensus adversarius, frustra nititur liberari, & dissolvi duabus inanibus considerationibus, prima est quod in declaratione transitus sententiæ in rem judicatam ob desertionem, non fuerunt servati quatuor termini à jure requisiti, ut condemnatus ostenderet suas diligentias factas in prosecutione suæ appellationis: ad tradita per Nos *in tractat. de Regia protect.* 3. *part. c.* 18. *ex num.* 68. *cum seqq.*

37 Cui difficultati multipliciter respondetur, quod in nostro jure multi sunt casus, in quibus omitti validè possint dicti quatuor termini, qui omnes omnino verificantur, & adaptantur casui nostro, de quo agimus, in quo ad effectum declarandi sententiam transisse in rem judicatam ob transitum anni fatalis, adversarius fuit citatus, ut ostenderet suas diligentias; nullam exhibuit,nec ad-
38 huc allegavit, & adductis actis processus, & accuratè inspectis notoriè constitit judici, nullam factam fuisse diligentiam in prosecutione appellationis, quo casu judex non tenetur servare illos terminos: ut probant in terminis Lancellotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 1. *n.* 39. & 40. Boët. *dec.* 206. *n.* 11. Rot. *decis.* 1. *decis.* 14. & *decis.* 19. *de appellat. in noviss.* Mohedanus *dec.* 3. *de sentent.* & *re judicat.* & ita fuisse resolutum coram Achille de Graff. testatur Mandos. *in commiss. executoriali, verbo executoriales, qu.* 1. pro quo elegans adest decisio *Rotæ* 22. inter recollectas per Ludovi. Posth. *post tractat. de manutent.* quæ *ex num.* 1. sic loquitur in hæc: *Veritas est, quod quando petitur executio rei judicatæ quæ provenit ob*
39 *non interpositam appellationem, vel ob appellationem desertam, debeant servari quatuor termini ad evitandam pronuntiationem super prædictis, scilicet ad docendum de appellatione, & ejus legitima prosecutione primo pro prima, item pro secunda, item pro tertia, & denique pro quarta dilatione, Vestrius in praxi, l.* 8. *c. ultimo num.* 8.

Sed hujusmodi conclusio fallit, si ex actis judici constat de non legitima appellatione, vel de ejus legitima prosecutione neglecta, quia tunc non est opus alia legitima servatione terminorum &c. hactenus de dicta decisione, ubi allegantur ad hoc plures Doctores, & Rotæ decisiones.

Idem probat Ludovi. Posth. *in tractat. de manutentio. observation.* 12. *ex num.* 155. in hæc. *Nec etiam esset necessaria citatio, quando appellatio esset deserta, & judex de hac esset certus; Rota dec.* 25. *de appellation. in noviss. Rota decis.* 300. *num.* 3. *part.* 2. *Seraphinus decis.* 565. *num.* 5. *Rota coram Cardin. Blanchet. Taurinensis capellaniæ, apud Marchesan. de commiss. dict. part. fol.* 158. *Coccinus decis.* 130. *n.* 3. & *in dict. Perusina Bonorum. post tractat. decis.* 22. *num.* 2. &c.

Et tunc præcipuè dicitur notoriè constare ex actis, de non prosecutione appellationis, quando illis visis apparet, non fuisse petitos Apostolos per appellantem à judice inferiori, ut in iis terminis ad excusandos terminos prosequitur Rota *in d. decis.* 22. *ex num.* 2. *post tractatum de manutent.* in hæc: *Sed hujusmodi conclusio fallit, si ex actis judici constat de non legitima secutione appellationis, quia tunc non est opus alia legitima observatione terminorum; &c.* Sequitur,& facit in hæc: *In casu autem, de quo agitur, constat ex actis Apostolos non fuisse petitos, & appellationem nullius fuisse momenti, Rota dec.* 47. *de appellationibus in noviss. Lancellot. de attent. part.* 2. *cap.* 12. *limitat.* 50. *n.* 195. & *seqq. vers.* 6. *causa hujusmodi autem negativa probatur ex ipsa inspectione processus, Milis in repert. in verbo, Processus, appellat. &c. & sunt Apostoli de substantia appellationis & pars illius, Rota decis.* 50. *num.* 3. *de appellationib. in noviss. Lancellot. de attentat. c.* 12. *limit.* 50. *n.* 202. *Surd. cons.* 228. *num.* 4. *volum.* 2. *Cumque ex inspectione ipsius processus non reperiantur petiti, satis ex hoc probatur negativa non petitionis, cum sit coarctata ad processum ipsum Alexand. cons.* 123. *n.* 23. *l.* 4. *Vantius de nullitat. tit. à quo & quibus modis, num.* 12. & *seqq. Milis in verb. sententia, à qua non est appellatum, circa principium &c.* Ludovi. Posth. *de manutent. observat.* 11. *n.* 155. & 156. ibi. *Ut si constat ex processu de appellatione, & non reperirentur in eisdem actis petiti Apostoli; Coccinus dict. decis. Perusina bonorum, n.* 2 & 3. &c. Atque ideo cum ex horum litis actuum accurata inspectione judex certus fuerit, Apostolos appellationis non fuisse postulatos; securè potuit omittere prædictos quatuor terminos: Rota *decis.* 333. *n.* 3. *in posthum. Farinacii tom.* 1.

Pariter etiam omitti possunt illi quatuor termini 41
requisiti, quando sententia lata in negotio principali, aliquo juris privilegio, statuto, vel consuetudine, potest exequi pendente appellatione, & cum effectu executioni fuit tradita: nam si postea superveniat desertio appellationis, ad ejus pronuntiationem pervenitur absq; quatuor terminorum observatione, ut pluries determinavit Rota; sicuti apparet ex *dec.* 438. *ex n.* 14. inter recollectas per Postiũ *post tract. de manutentio.* ibi: *Nec subsistit, quod ante executionem sententiæ essent servandi quatuor termini, ad docendum de appellatione. Quia placuit responsio; quod cum à sententia A. C. uti in mero possessorio lata per Ægidianam, l.* 16. *c.* 2. *denegatur appellatio, executio illius vigore retardanda non erat; ut post Paris. cons.* 208. *n.* 23. *lib.* 1. *cum aliis allegatis tenuit Rota dec.* 173. *p.* 1. *rec.* & per alias Rotæ decisiones, idem observat Ludovi. Posth. *de manutent. observat.* 12. *n.* 153 & 154.

Quæ doctrina, & limitatio de plano verificatur 42
in casu, de quo agimus; in quo executio sententię permissa fuit stante consuetudine legitimè introducta in Tribunali Abbatiali exequendi sententia lata in provisione capellaniarum non obstante appellatione; quo casu dicti termini servari non debent; postea ascendo ad actualem executionem subsequuta desertione.

Deinde adnotandum erit, quod dicti quatuor 43
termini tunc dumtaxat observantur, quando tractatur de exequenda sententia, quæ ob desertionem appellationis transitum fecit in rem judicatam; secus quando solum agitur de declaranda desertione, & transitu in rem judicatam; ut est videre

dere per Ludovi. Posth. *de manutentio. observ.* 12. *ex n.* 149. Rotam *dec.* 22. *n.* 1. *& dec.* 438. *n.* 14. inter recollectas per ipsum *Posthium*, prout contingit in casu præsenti, in quo dumtaxat actum fuit de declaranda desertione appellationis, & transitu sententiæ in rem judicatam: atque denique in hac materia desertionis, regula est constans, quod quando ex actis processus manifestè
44 constat, de desertione appellationis, nullo modo attenditur, nec curatur de male gesto processu, nec de ejus defectibus; ut expressè probant plurimi DD. & duæ Rotæ decisiones ad literam adductę superius, *ex n.* 33. *cum seqq. vers. Hanc mirabilem doctrinam juris fundamentis &c.* quæ firmiter hoc tenent.

45 Suprà dictis addi potest, quod cum adversarius fuisset citatus ad docendum diligentias à se factas in prosecutione appellationis, non solum nullam ostendit, nec allegavit; sed imo dixit ad diligentias non teneri, quia sibi non poterat currere fatale tempus ob impedimentum pendentis recursus ad Cancellariam; ex quo virtualiter fassus fuit nullam diligentiam fecisse: cum dixerit se ad nullum teneri; ideo frustratorium erat alios illi terminos ad docendum assignare; quia frustra expectatur id, cujus eventus nullius est effectus, & frustratorios actus abhorret lex, ut vulgare est.

46 Secunda consideratio, qua adversarius nititur, ad effugiendam desertionem suæ appellationis, non minus frustratoria est alia præcedenti: allegavit etenim citatus sibi non potuisse currere tempus fatalium, ob impedimentum recursus ad Regem per viam violentiæ in hac causa sæpius intentati, nostras ad idem allegans doctrinas, quę quidem regulariter, & prout jacent veræ sunt in se, sed non adaptabiles casui nostro.

47 Primò, quia falsum est, & contra facti processus veritatem, asserere late impedimentum ob recursus pendentiam: per totum etenim illud tempus ab appellationis emissione, usque ad sententiam latam super desertione, nullo modo tractatum fuit, nec mota aliqua controversia super præfata appellatione, nec in Regio Senatu per viam violentiæ, nec in alio quovis Tribunali Ecclesiastico, sed intacta semper remansit dicta appella-
48 tio, immobilis, & undique derelicta, & prorsus per appellantem oblita, & licet usus fuerit recursu ad Regem, non quidem virtute dictæ appellationis, sed aliam diversam fingens, & contrariam sententiam turpiter, & inaniter prosecutus fuit recursum, sibi justissime bis, & ter denegatum à Senatu Regio, ut est videre superius, *hoc cap. ex n.* 2. quo supposito, recursus pendentis falsa est, & contra omnem facti veritatem.

49 Tunc etiam suspenditur terminus appositus rei, quando super ipsa re oritur controversia ob istud impedimentum: ex abundè per Nos traditis *in tractat. de protection. Regia*, 1. *part. c.* 7. *ex num.* 75. *cum multis sequent.* at super ista appellatione (de qua hodie agitur) nulla hactenus fuit orta controversia, nec adhibitus recursus unquam, ut ex actis manifestè patet. Sed recursus adhibitus fuit super rebus omnino diversis, separatis, & nullo modo tangentibus dictam appellationem, ut est videre sursum *ex numer.* 2. *cum seqq.* ergo terminus fatalis ad ejus prosecutionem appositus suspendi non potuit cum omne cessaverit impedimentum.

50 Secundò respondetur, quod tunc articulus motus super re, habet effectum suspendendi terminum ipsi rei appositum; quando fit in sui justificatione probabilis: at si fuerit improbabilis, seu calumniosus, & vitiosus, prorsus caret effectu suspendendi terminum rei appositum, ut plurimi probant Doctores, quos allegat, & sequitur Giurba *decis.* 110. *ex num.* 6. Nos in *tractat. de retention. bullar.* 1. *part. cap.* 15. *ex numer.* 23. *& sequentib.*

At recursus intentatus per adversarium non 51
solum fuit improbabilis, vitiosus, & calumniosus: sed prorsus falsus, & fictus contra verum factum processus illius, & sententiæ substantiâ mutatâ; ut suprà *ex nu.* 2. & ita per Senatum adversarius bis, & ter fuit repulsus; ergo nullo modo poterat suspendere terminum anni fatalis.

Tertiò, & ultimo respondetur, quod dato casu, 52
quod recursus ad Senatum Regium intervenisset justè, & utiliter; adhuc impedimentum recursus quomodocumque illud admittere velimus, non consumpsit, nec attigit annum fatalem; num etiam deducto omni tempore, quo nequiter, & frustratoriè pars adversa detulit litem ad Senatum Regium, & à quo fuit semper repulsus, remanent tredecim menses, cum dimidio: à die etenim appellationis, usq; ad diem, quo lata fuit sententia desertionis viginti menses transierunt, & quatuor dies; è quibus deducto tempore recursuum inanium, remanent tredecim menses, cum dimidio; quibus causata fuit desertio appellationis, cum à tempore appellationis nulla fuerit facta diligentia super ea in nullo Tribunali, ut dictum est: nam ex toto prædicto tempore transacto, nullum aliud tollitur, quam limitatè tempus, quo duravit impedimentum dumtaxat, & non amplius, ita ut impedimento cessante & sublato de medio, tempus currat & conjungatur cum tempore antecedente, non impedito; ut in iis terminis docuimus in nostris commentariis *de Regia protection.* 1. *part. capit.* 7. *n.* 74. *cum sequent.* & in tractat. *de supplication. ad sanctissim. part. capitul.* 15. *num.* 8. *&* 17. *& n.* 20. *&* 22. plene Romanus *in consil.* 443. *in princip.* Calderin. *consil.* 219. *alias* 4. *de appellation.* Geminia. *consil.* 41. *n.* 10. plura per Roman. *consil.* 496. *num.* 9. Et hoc tempus recur 53
sus quantum fuerit, & quantum duraverit ejus impedimentum, evidens est, & patens ex actis processus, ex quo legitimè probatur; ut in iis terminis adnotavimus *in tractat. de Regia protection.* 1. *part. c.* 7. *ex n.* 73.

Quibus omnibus sic suppositis, & cunctis diffi- 54
cultatibus sublatis, clara, & evidens remanet appellationis desertio, notoriè patens ex actis, & eorum inspectione; cùm in ejus prosecutione nullam unquam adversarius appellans adhibuerit diligentiam, nec coram judice à quo, nec coram judice ad quem, nec coram Senatu Regio, cujus appellationis virtute, nullum recursum intentavit per viam violentiæ usque modo transactis duobus annis, quando jam ipsa appellatio stat sublata, resoluta, & extincta per subsecutam devolutionem, & judicis declarationem transitus sententiæ in rem judicatam, quo tempore non existente jam appellationis vestigio, impossibile est, ut ejus virtute possit recurri ad Senatum per viam violentiæ; nec tali uti remedio omnino inutili, & inani, cum appellationis delatio non possit cadere super appellatione, quæ non stat; sed est à jure resoluta, prout à *principio hujus articuli* latiùs manet comprobatum.

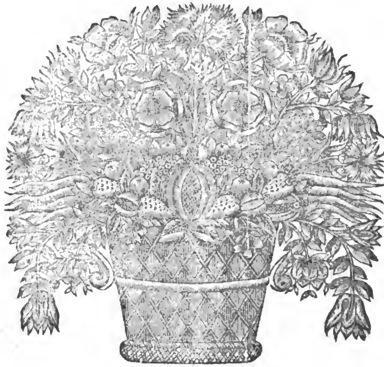
Pro

Pro coronide non omittamus aliqua, quæ otiosè, vitioséque attigit adversarius asseverans pro excusanda desertione, quod omnia gesta per inferiorem essent nulla, & attentata, cùm fuerint gesta pendente recursu ad Regem, quo tempore judex Ecclesiasticus non poterat in causa procedere, sed conquiescere debebat.

Hæc propositio falsa est, tam respectu fac-
55 ti, quàm respectu juris: respectu facti, quia illo tempore, quo processum fuit ad judicium desertionis, nullus articulus erat pendens in Senatu per viam violentiæ, sed potius omnes, qui nequiter
56 per adversarium adducti fuerunt, decretis repulsionis extincti erant, ut ex actis processus clarè patet: ex quibus etiam decretis acta fuerunt remissa Judici Ecclesiastico, ut libere in causa procederet, juxta determinationem *l. 36. tit. 5. l. 2. Recopilat.* & quæ in ejus exornationem adduximus abundè in nostris commentariis, *de Regia protect. 1. part. cap. 7. per tot.*

Respectu verò juris, falsa detegitur dicta 57
propositio, nam etiam supposita recursus existentia in Senatu Regio, Judex Ecclesiasticus non impeditur interim procedere, nec ejus processus causat nullitatem, nec attentata; prout latissimè post longam disputationem, validissimaque fundamenta probavimus *in tractat. de Regia protection. 1. part. cap. 7. ex num. usque ad* 58. omnino videnda.

Tandem advertendum, quod licet adversa- 58
rius appellaverit à sententia desertionis, & transitus in rem judicatam, ejus virtute ad Senatum non recurrit per viam violentiæ: & quando recurreret, non posset obtinere decretum *vim fieri*, cum in ejus sententiæ executione nullam vim faciat; non etenim admittit appellationem: prout latè disputantes post plurima jura, & Doctores resolvimus in *dict. tractat. de Regia protectio. 3. part. cap. 18. ex numer. 85. cum multis seqq.*

INDEX

INDEX

Copiosissimus Rerum, & Verborum, quæ in hoc Tractatu de Libertate Beneficiorum, & Capellaniarum recuperanda, & de quasi possessione præsentandi subvertenda continentur.

A. *Articulum*; N. *Numerum marginalem*; P. *Paginam denotat.*

A

Index Rerum

D

Et

L

N

P

Præ-

e 4 Super

Ita

F I N I S.